

Elfogadták a képviselők választásáról szóló törvényjavaslatot

Az Országgyűlés negyedik munkanapja

Az eredetileg tervezett 9 órához képest egy óra csúszással, délelőtt 10 órakor kezdte munkáját pénteken az Országgyűlés.

Az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslatról kialakult csütörtöki hosszúságú vitában az elvi kérdések felvetésén túlmenően a képviselők számos módosító indítványt tettek. Ezeket a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság csütörtök esti, illetve péntek reggeli ülésén mérlegelte — ez utóbbi megbeszélés volt az oka, hogy csak később kezdhetette meg tanácskozását a plénum.

Pozsgay Imre beszéde

A vita-összefoglaló előtt Pozsgay Imre államminiszter kért szót. Emlékeztetett arra, hogy a választási törvénytervezet kemény politikai küzdelmek eredményeként került az Országgyűlés elé. Kérte a képviselőket: próbálják szemléletileg beleilleszteni ezt a kérdéskört a már elfogadott, a parlament által jóváhagyott alkotmány szellemébe. Kifejtette: ha a Tisztelet Ház elfogadja a kormány által előterjesztett javaslatot, akkor valóban a békés átmenet erővel fog össze, azokkal, amelyek felül tudnak emelkedni párt-szempontra, és együttműködést ajánlottak fel a békés átmenethez. E megállapodás szellemében gondolkodva nem a Tisztelet Ház lealacsonyítása, hanem emelkedése következik be — tette hozzá.

egyetlen esélyt, lehetőséget adott: a nemzeti felfordulás helyett a nemzeti kibontakozást választani, annak győzelmese, és néha megalkuvásokkal is együttjáró formáját — mondotta Pozsgay Imre. — Nálunk többpárti politikai küzdelem alakult ki, amely csak ebben a választási formában fejeződhet ki. Ezt kell most megértenie minden képviselőnek, felretéve a régi koncepció jegyében született megfontolásokat.

Az államminiszter nyomatékkal megismételte: ha ezt a törvénytervezetet nem fogadja el az Országgyűlés, elakad az egész törvényhozási folyamat. S néhány nappal múlva, október 23-án, a nép nem a nemzeti megbékélésre fog gondolni, hanem arra, hogy folytatódik a pártállamrendszer, mert nem érvényesültek azok a törekvések és gondolatok, amelyek jegyében elkezdték az ülészek munkáját.

Horváth István vita-összefoglalója

Ezután Horváth István belügyminiszter kapott szót, hogy válaszoljon a vitában felvetődött kérdésekre, javaslatokra. Előrebocsátotta: benne a remény, hogy nem volt hiábavaló a képviselők igyekezete, s végül bíróségnak elfogadják a betervezett törvényjavaslatot. Leszögezte: a választási törvényt nem lehet kiemelni a sarkalatos törvények közül. A négy betervezett törvényjavaslat szorosan összefügg egymással, s a dominánsnak megfelelően akármelyiket mozdítják el, a többi is.

viselők számával és a választókörzetek arányával foglalkozó — 4. paragrafus-sal kapcsolatban kijelentette: tudomásul kell venni, hogy a többpártrendszer viszonyai között a politikai pártok jelenítik meg a kisebb-nagyobb társadalmi rétegek érdekeit. Elfogadhatónak tartotta azt a javaslatot, hogy az egyéni választókerületek számát 176-ra növeljék, ezzel párhuzamosan pedig az országos lista képviselőinek számát 70-ről 58-ra csökkentik. Így összességében 336 lehetne az Országgyűlés létszáma. Ezzel a megoldással egyébként a kormány is egyetért, s támogatja azt az EKA, valamint a Harmadik Oldal is. A nemzetiségiek és az egyházak képviselőinek

kérdéséről szólva a miniszter elmondta, hogy a vitában több megoldási módokat is felvetettek. Véleménye szerint csak az lehet a megoldás, hogy garantálják az Országgyűlés ülésein az egyházak és a nemzetiségi képviselőknek részvételét és felszólalási jogát. Az előterjesztett vita-összefoglalóját követően Kállai Ferenc (országos lista) képviselő kért szót. Ekkor ismételt szót kért Horváth István. Mint monddta: továbbra is vitatott kérdés a nemzetiségi szövetségek, valamint az egy-

házak országgyűlési képviselőinek megoldása. Ezért javasolta: a választójogi törvény mellékleteként az Országgyűlés határozatban bízza meg a kormányt a megoldási lehetőségek kidolgozásával. Ilyen lehetőségként említette — a nemzetiségek és az egyházak közjogi szerepének érvényesülése érdekében — egy, a köztársasági elnök mellé rendelt tanácsadó testület létrehozását. A miniszter javaslatára Takács Imréné (Csongrád m., 4. vk.) reflektált.

Határozathozatal

Ezután határozathozatal következett. A betervezett módosító javaslatok közül elfogadták azt az indítványt, hogy a képviselők számát tizenkettővel növeljék, s az egyéni választókerületekben megszerezhető mandátumok száma huszonegyvel emelkedjen. Ennek megfelelően 176 országgyűlési képviselőt — az eredetileg javasolt 152-vel szemben — egyéni választókerületben, 152-t megyei, fővárosi választókerületi listán választanak meg. Az egyéni és a területi választókerületekben mandátumot el nem ért, országosan összesített, úgynevezett töredék szavazatok alapján a pártok az országos listán 58 képviselői helyet tölthetnek be, az eredetileg javasolt 70 helyett. A képviselők úgy döntöttek, hogy egy jelölt csak egy listán indulhasson; a tervezet szerint egy személy egyidejűleg négy helyen is jelölhető volt.

kell növelni. Ugyancsak egyetértettek azzal a javaslattal, hogy a szavazatszám-lálással foglalkozó munkacsoport tagjait a helyi, a megyei, a fővárosi tanács végrehajtó bizottságának titkára, illetve a belügyminiszter az után nevezze ki, hogy előzetesen kikéri a választási szerv véleményét is. Végül pedig döntöttek arról is, hogy az eredeti javaslat-lal szemben ez a törvény is kihirdetése napján lépjen hatályba.

A képviselők elfogadták azt az indítványt is, hogy az állandó lakóhely hiánya a választójog gyakorlása tekintetében ne legyen kizáró ok. Azok az állampolgárok is gyakorolhatják választójogukat, akik állandó lakó-hellyel nem, de ideiglenes lakóhellyel rendelkeznek. Ezután a képviselők a törvényjavaslatról — a már elfogadott módosításokkal együtt — részleteiben és egészében szavaztak. Az Országgyűlés a képviselők választásáról szóló törvényjavaslatot 286 igen, 20 nem szavazattal, 24 tartózkodás mellett elfogadta.

MSZP-állásfoglalás a nemzeti megbékélésről

Az MSZP Elnöksége felhívja a párt tagjait és szervezeteit, hogy a kongresszus állásfoglalásának szellemében emlékezzenek meg a 33 éve történelméről, a barikád mindkét oldalán elesettekről, 1956 áldozatairól; javasolja október 23-át nemzeti emléknapként nyilváníttatás — hangsúlyozza a Magyar Szocialista Párt állásfoglalása a nemzeti megbékélésről, amelyet a párt elnöksége pénteki ülésén hagyott jóvá.

A testület ülését követően az Elnökség két tagja, Kósa Ferenc és Vass Csaba nemzetközi sajtótájékoztatót tartott az újságírókkal, hogy válaszoljon azokra a kérdésekre, amelyeket a napirend egyik témájával, a nemzeti megbékéléssel összefüggő állásfoglalással kapcsolatban tesznek fel. A válaszokból kitént, hogy az MSZP újraértékeli a történelmi eseményeket, s ennek folyamatában jutott el oda, hogy javasolja a nemzeti megbékélés napjént október 23-át.

Legyen-e párt vagy ne legyen? Agrárreformkörü nagygyűlés a DATE-n

A Hajdú-Bihar megyei agrárreformkörü ideiglenes választmánya nyilvános nagygyűlést tartott péntek délután két órai kezdettel a Debreceni Agrártudományi Egyetemen. A jelen lévő — többnyire — agrárszakemberek az október 1-jétől egyesületileg szerveződött agrárreformkörök képviselői álláspontokat vitatták meg, többek között az érdekképviselet, a különböző politikai pártokkal kialakítandó viszony, a tulajdon és ezen belül is a földreform kérdéseiben.

eztán a parlamentben dőlnek el. fontos, hogy az ágazatnak képviselői legyenek a legfelsőbb népképviseleti szervben. Létre kell hozni a nemzeti agrárkereskedelmi, amely hivatott lenne az új nemzeti agrárprogram kialakítására.

Amint azt Nagy Tamás, az Agrárreformkörök Egyesülete országos választmányának az elnöke vitaindítóban elmondta, már augusztus 16-án az agrárreformkörök országos tanácskozásán elhatározták egy, a parasztság politikai érdekét markánsan képviselő egyesület megalakítását. Az egyesületen belül működő bizottságok máris konkrét formában foglalkoznak a fentebb említett kérdésekkel, valamint azzal, hogy egy új berendezkedésű társadalomban hogyan lehet beilleszteni a megújuló agrárágazatot. A cél az, hogy a hatalom és a javak újraelosztásánál az ágazat gazdasági súlyának megfelelő részt kapjon. S mivel a lényeges kérdések

Mivel az ágazat nem eléggé szervezett, túlságosan tagolt, ezért nem gondolhatunk párt alakítására, hanem a sokkal lazább szerveződéssel kialakítandó nagyobb mozgásteret biztosító egyesületi formát választották. Legfontosabbnak most a helyi szerveződések megindulását tartják.

Ami a tulajdonreformot illeti, az egyesület nem hisz a 45-ös állapotok visszaállításában, hanem azt vallja, hogy azt kell tulajdonossá tenni, aki ma a földet megparasztság politikai érdekét képviseli. Szólt az érdekképviselet hármas tagoldásáról is. A politikai érdekvédelem legfontosabb feladatának elsősorban a személyi érdekek védelmét tartják. Amíg a gazdasági érdekképviseletben a sokszínűség dominál. Az érdekképviselet harmadik eleme a Mezőgazdasági Kamara, amely gazdasági és politikai semlegeséget élvezne. A kamai feladatkör kialakításán az érdekek

Húsz művész huszonkilenc alkotásával Megnyílt az üzemi tárlat '89

Október 20-án 15.30 órakor Debrecenben, a KPVDSZ József Attila Művelődési Házában rendezték az 1989-es üzemi tárlat megnyitóját. Kun János előadóművész Garai Gábor: Századvég című költeményét szavalta, majd Papp Ferencné, a ház igazgatója köszöntötte a szép számú érdeklődőt.

zésért. Minden aggodás ellenére elmondhatjuk: az immár 19. üzemi tárlat állja a megmérettetést a forrongás, az állandó változások közepette is.

Megnyitó beszédében Király István, a SZOT osztályvezetője hangsúlyozta: sok aggodó ember él közöttünk, akik úgy érzik: az állandó átalakulások, változások oltárán feláldozódnak az értékek. Abban a korban, amelyben eltűntek a Huszti Árpád, Józsa János, Kapcsa János, Lovas Tibor, Madarász Gyula, Maghy Zoltán, Prim Zoltán, Szegedi Imre, Szilágyi Elek, Szilágyi Imre, Tamus István, Tar Zoltán, Török Anikó.

A megnyitó után Zsuróvits Sándorné, az szmt vezető titkára átnyújtotta a szakszervezetek megyei tanácsa képzőművészeti díját Szilágyi Imrénnek. A tárlaton az alábbi húsz művész alkotásai tekinthetők meg: Adilov Kabul, Bogdándi György, Burai István, Dévényné Pál Katalin, Dóró Sándor, Egerházi Imre, Fátyol Zoltán, Huszti Árpád, Józsa János, Kapcsa János, Lovas Tibor, Madarász Gyula, Maghy Zoltán, Prim Zoltán, Szegedi Imre, Szilágyi Elek, Szilágyi Imre, Tamus István, Tar Zoltán, Török Anikó.

Vertical text on the left margin containing various notices, dates, and small advertisements.

Törvényjavaslat a köztársasági elnök választásáról

Ezt követően megkezdődött a köztársasági elnök választásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. Horváth István belügyminiszter az előterjesztéshez kapcsolódó expozéját még csütörtökön megtartotta. Így a most kezdődő vita előtt nem kívánt szólni.

Kereszti Csaba, a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság elnöke elmondotta: a bizottság mindenben egyetértett az előterjesztéssel, s így nincs kiegészítendője.

Az általános vitában egyetértően Czóma László (Zala m., 5. vk.), a kesztelyi Helikon Kastélymúzeum igazgatója szólalt fel.

A részletes vitában szólalt fel: Sára János (Komárom m., 10. vk.), Kisbér főállatorvosa, Király Zoltán (Csongrád m., 5. vk.), a Magyar Televízió szegedi stúdiójának szerkesztő-riportere és Roszik Gábor (Pest m., 4. vk.) evangélikus lelkész.

Ezután határozathozatal következett. Ennek során elvetették Roszik Gábor javaslatát, mely szerint a törvénytervezetnek a köztársaságielnök-választás második fordulójára vonatkozó bekezdését úgy módosítják,

sítsák, hogy amennyiben a második fordulóban sem választották köztársasági elnököt, az államfőt az Országgyűlés válassza meg a képviselőválasztás után.

Ezt követően a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság jelentésében foglalt módosító javaslatokat az Országgyűlés elfogadta. Az egyik szerint köztársasági elnököt a választópolgárok és olyan társadalmi szervezetek jelölhetnek, amelyek megfelelnek a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvény rendelkezéseinek. Ugyancsak egy módosítás foglalkozik azzal, hogy a második választási fordulóban — melyet akkor kell megtartani, ha az elsőben a jelöltek egyike sem szerezte meg a szavazatoknak több mint a felét — az a jelölt indulhat, akire az első fordulóban a választók legalább 15 százaléka szavazott. Közülük az lesz a köztársasági elnök, aki a legtöbb szavazatot kapja; feltéve, hogy a választók legalább fele szavaz.

Az Országgyűlés ezután 312 egyetértő szavazattal egészében is elfogadta a köztársasági elnök választásáról szóló törvényjavaslatot.

A munkásörtség jogutód nélkül szűnik meg

A kormány módosította a munkásörtség megszűnéséről szóló törvényjavaslatot, s ezzel összefüggésben visszavonta a honvédelmi törvény módosítására vonatkozó javaslatát — jelentette be ezután Borics Gyula igazságügyi minisztériumi államtitkár, aki a kormány nevében terjesztette elő a törvényjavaslatot. Utalva a munkásörtség létrehozása óta eltelt három évtizedben, s különösen az elmúlt másfél esztendőben bekövetkezett társadalmi, politikai változásokra, leszögezte: a munkásörtség fenntartása ma már nem indokolt, ezért a kormány nevében javasolja a testület megszűnésének kimondását. Ez — figyelembe véve a már elfogadott módosított alkotmányt — azt jelenti, hogy Magyarországon a honvédségen és a

rendőrségen kívül más fegyveres testület nem működhet, így a munkásörtség helyett semmiféle fegyveres testület nem szervezhető politikai célokra. Azaz: a munkásörtség e törvénytervezet elfogadásával jogutód nélkül szűnik meg. Az ezzel kapcsolatos feladatok kidolgozására és végrehajtására a Minisztertanács kormánybiztost jelölt ki, a pénzügyminiszter pedig zárolja a testület vagyonát.

A vitában egyedül Balogh András (Borsod-Abaúj-Zemplén m., 22. vk.), a Tokaj és Vidéke ÁFESZ autómotorszerelője kért szót. A képviselők a munkásörtség jogutód nélküli megszűntetéséről szóló törvényjavaslatot 274 igenlő, 6 ellen-szavazattal, 31 tartózkodás mellett elfogadták.

Ezerkilencszázötvenhat

Ezután egy újabb napirendi pont, az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló törvényjavaslat tárgyalására került sor. Horváth Lajos indítványozta, hogy ezzel — mivel tartalmilag összefüggnek — együttesen vitassák meg az Országgyűlés a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság által benyújtott — a rendőrhatalom őrizzében fogva tartott (internált), valamint a kitelepített személyek sérelmének orvoslásáról szóló — országgyűlési határozat-tervezetet. Az Országgyűlés egyetértett az indítvánnyal.

Borics Gyula igazságügyi minisztériumi államtitkár előterjesztésében utalt arra: az utóbbi évtizedek politikai gyakorlatára, az állampolgári jogok semmibe vétele tragikus eredményekkel járt, az egyeduralmat gyakorló párt önkénye százereket hurcolt meg, s fosztott meg szabadságuktól, egzisztenciájuktól. Itt az ideje, sőt sok esetben már el is késtünk vele — hívta fel a figyelmet —, hogy az ország és a nemzet előtt visszakapják becsületüket az igazságtalanul meghurcoltak, hogy a kormány — bár véten ezekben, a külföldön

ts kijelentse: ezek az embe-erek méltatlan és bűnös politika áldozataivá váltak. Elemi kötelességünk — mutatott rá —, hogy a véten áldozatokról megemlékezzünk, jóvátételt nyújtunk nekik, e nélkül nem képzelhető el a teljes nemzeti közmegegyezés és megbékélés. A kormány ezért kiemelt jelentőségű kérdésként kezeli a törvényesítés áldozatainak rehabilitálását.

Az államtitkár emlékeztette az Országgyűlést arra, hogy a kormány szakértőkből álló bizottságot hívott létre az 1945 és 1962 közötti büntetőügyek felülvizsgálata. Ez a bizottság még a közeljövőben javaslatokat terjeszt elő a törvénytelen ítéletek hátrányos következményeinek felszámolásáról, az áldozatok rehabilitálásáról. Emellett egyedi felülvizsgálatok is indultak a kiemelkedő jelentőségű ügyekben. Hatályba lépett továbbá az 1949—53 közötti rendőrhatalom őrizzében fogva tartott személyek munkaviszonyát és társadalmi helyzetét rendező jogszabály. Foglalkozott a kormány az internáltak, a kitelepítettek, a közbiztonsági őrizzében fogva tartottak, a külföldön elítéltek, valamint a Szov-

jetunóba elhurcoltak ügyeivel is. A kérdés teljes körű rendezésére — rendkívüli összetettsége miatt — csak hosszadalmas, többoldalú tárgyalások után kerülhet sor. Az egységes kártalanítási rendjét, ennek szabályozási elveit az illetékes minisztériumok dolgozzák ki az érdekképviseleti szervezetek és a politikai csoportosulások képviselőinek bevonásával.

Az elnök Horváth Lajos bejelentette, hogy mivel Marx Gyula módosító indítványt tett, ezért a törvényjavaslatot két olvasatban tárgyalják.

Az általános vitában kért szót Zsidi Istvánné (Heves m., 5. vk.), a Mátia Vidéki Féművek diszpecsere,

Határozathozatal

Határozathozatal következett. Először az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló törvényjavaslatról döntött az Országgyűlés: 278 támogató, 4 ellenző szavazattal és 28 tartózkodással elfogadta.

Ezután a törvényesítő elítélések, internálások, kitelepítések áldozatainak kártalanításáról szóló határozat-tervezetet az Országgyűlés 287 igenlő, 2 nemleges szavazattal és 13 tartózkodással elfogadta. Ugyancsak elfogadta az Országgyűlés — 289 egyetértő, 3 ellenző szavazattal és 12 tartózkodással — a rendőrhatalom őrizzében fogva tartott (internált), valamint a kitelepített személyek sérelmeinek orvoslásáról szóló országgyűlési határozat-tervezetet.

Mielőtt rátértek a következő napirendi pont megválasztására, az elnök Szűrös Mátyás üdvözölte a Magyar Demokrata Fórum küldöttségét, amely a szervezet második országos gyűléséről érkezett, hogy részt vegyen az ülésen.

Október 23.

Szűrös Mátyás rátérve az október 23-ával kapcsolatos napirendre, a következőket mondta: — 1956. október 23-a, a népfelkelés napjára való emlékezés szervezésére — több politikai szervezet kezdeményezése alapján —, társadalmi bizottság jött létre. Az Október 23. Bizottság Budapest több terén és utcáján nyilvános megemlékezést, emléktábla-avatást tart, majd a rendezvények egy tömeggyűlésen, a Parlament előtt, a Kossuth Lajos téren fejeződnek be. A bizottság vezetőinek első, nagy visszhangot kiváltó kérése az volt, hogy szereljék le az Országház kupoláján levő vörös csillagot.

Amikor ennek technikai akadályait az Országgyűlési hivatala jelezte, kérték, hogy a csillag kiváltságát szüntessük meg. Ez október 13-án

Szűrös Mátyás (Tolna m., 4. vk.), a Bonyhádi Pannon Termelőszövetkezet elnöke, Árvai Lászlóné (Heves m., 1. vk.), az Eger és Vidéke ÁFESZ szakszervezeti bizottságának titkára, Dauda Sándor (Budapest, 45. vk.) MÁV-mozdonyvezető, Batha Miklós (Budapest, 23. vk.), a Calderoni Vállalat vezérigazgató-helyettese, Márton János (országos lista), a Magyar Néppárt ügyvezető elnöke, Király Zoltán (Csongrád m., 5. vk.), Böröcsök Dezso (Budapest, 38. vk.).

A törvényjavaslat tárgyalását ezután a részletes vitával folytatják.

A vitában elhangzottakra Borics Gyula igazságügyi minisztériumi államtitkár válaszolt.

megtörtént — mondotta Szűrös Mátyás. — Amikor bizonyos intézkedéseket teszünk, egyetértünk azzal, hogy középületeket és az Országház épületeit — különösen olyan történelmi időszakban, amikor több párt működik — az ország címere díszítse és a nemzeti zászló lobogjon rajtuk.

Az Országház erkélyének szónoklatok tartására történő felhasználását nem engedélyezem, és kérem, hogy az Országgyűlés ezt támogassa. Ugyanakkor javasoltam a bizottság küldöttsége, hogy az emlékbélyeg elmondására az Országház lépcsőjét vegyék igénybe. Mindezen túl kegyeleti okok is arra készítetnek bennünket, hogy az Országháznak azt az erkélyét, amelyről Nagy Imre szót, ne használhassa fel bárki szónoklatok tartására.

Október 23-a megünnepléséről Németh Miklós miniszterelnök terjesztette elő a kormány javaslatát.

Előjáróban kifejtette: október 23-a máris kitörölhetetlen dátumként van jelen. Az országgyűlés most arról határoz — mondotta —, hogy ez a nap államilag is elismert ünnep legyen. Népszavazás dönt viszont majd arról — a kormány javaslatát szerint —, hogy egyúttal nemzeti ünnep lesz-e.

Sajátos körülményként értékelte, hogy éppen október 23-a előtt néhány nappal fogadta el a parlament a Magyar Köztársaság Alkotmánytörvényét, amely kihirdetése napján lép hatályba. Bejelentette: a kormány kész megteremteni a feltételeket ahhoz, hogy a törvény kihirdetésének és azzal hatályba lépésének napja október 23-a legyen.

A javaslatok sorát azzal zárta: október 23-án a Parlament erkélyéről vagy lépcsőjéről az országgyűlés elnöke, aki attól a naptól kezdve a Magyar Köztársaság elnöki tisztéből adódó feladatokat is ellátja, megfelelő külsőségek között kiáltsa ki a Magyar Köztársaságot.

NAPIRENDEN KÍVÜL

Forró drótok éjszakája

Csütörtök este azzal zárult az ülés, hogy a képviselőház nem kíván megbarátkozni az új választójogi törvény tervezetével. A fele listás, fele egyéni választókerület-felosztás nem nyerte el a honatyaik tetszését, de a politikai egyetértő tárgyalások eredménye szigorúan ezt rögzítette. Késő este összeült a jogi bizottság, s úgy látott, hogy a tíz órai munka után kevés az esélyük konszenzusra.

Az utóbbi négy évtized jogalkotásában páratlan eset villantotta fel a megoldás esélyét. Az Ellenléki Kerekasztal egyik jeles jogász tagja megjelent a bizottság ülésén. Kifejezte messzemenő kompromisszumkészségét azért a toleranciáért cserébe, amelyet a parlament az alkot-

mány módosításakor tanult. Olyan konstruktív javaslatot terjesztett elő, amit a képviselők elfogadhatónak találtak. Nem maradt más hátra, mint az éjszaka folyamán megszerelni az EKA és a harmadik oldal beleegyezését. Péntek reggel mindenki feszült izgalommal várta, vajon sikerült-e a vállalkozás. Az éjszakai körteletlen és találgatószózat jó eredménnyel zárult. A Budapesti telefonvonalain folytatott éles viták nyomán módosított javaslat került a Tisztelt Ház asztalára, amelyet a testület a kompromisszum jegyében elfogadott.

Csütörtökről péntekre virradó éjjel néhány társaság volt a nemzeti konszenzus eszköze.

(krecz)

Szűrös Mátyás a kormány elnökének hozzászólását követően — megköszönve Németh Miklós szavait — kijelentette: a tepsből úgy ítéli meg, hogy Országgyűlés egyöntetűen támogatja a javaslatot.

Ezután Szűrös Mátyás bejelentette, hogy az 1956. október 23-áról szóló nyilatkozat-tervezetet a képviselőknek kiosztották. Megkérdezte a képviselőket, van-e valakinek észrevétele a tervezettel kapcsolatban.

Hellner Károly (Budapest, 32. vk.), Eke Károly (Csongrád m., 10. vk.), Berecz János (Szabolcs-Szatmár m., 6. vk.), Antal Imre (Pest m., 19. vk.), Roszik Gábor (Pest m., 4. vk.), dr. Vona Ferenc (Pest m., 16. vk.), Varga Lajos (Pest m., 26. vk.) kért szót.

Több hozzászóló nem lévén, a Ház elnökének kérésére Bánffy György (Budapest, 4. vk.) felolvasta az Országgyűlés nyilatkozat-tervezetét október 23-ról.

„Az Országgyűlés átérvé felelősségét és részvételét fontosságát a nemzeti megbékélés előmozdításában, 1956. október 23-a közelgő évfordulóján kötelességének érzi, hogy felhívással forduljon honfitársaihoz.

A nemzet akaratát tükröző politikai egyetértő tárgyalások megállapodásai alapján a magyar Országgyűlés kimondta: hazánk köztársaság, alkotmányban rögzítette a többpártrendszer, megteremtette a szabad és demokratikus választások kereteit, megnyitotta az utat a parlamenti demokrácia gyakorlásáért. Az Országgyűlés teljesítette hivatalát, hozzájárult a békés átmenet garanciáinak megteremtéséhez. Az alkotmányos garanciák megteremtéséhez erő lehet a jelenlegi válság leküzdésére, és esélyt ad arra, hogy éljünk lehetőségeinkkel. Céljainkat azonban csak nyugodt, békés körülmények között valósíthatjuk meg. A

politikai viták, a politikai küzdelmek az újonnan kialakított alkotmányos keretek között folyhatnak majd ezután.

A magyar nép egyetért a demokratikus Magyarország megteremtésében — 1956 megítélésében azonban a nemzet ma még nem egységes. Mindenkinél magának kell eldöntenie, hogy október 23-áról miként emlékezik. De a megemlékezés legyen olyan, amely a megbékélés útját járja, nem tépi föl a sebeket. Fogadjuk megértéssel egymás eltérő véleményét, azokat a megnyilvánulásokat, amelyek nem sértik a törvényes rendet.

E gondolatok jegyében hív fel az Országgyűlés minden magyar állampolgárt, hogy az 1956. október 23-ára emlékezés napja ne az ország megosztó, hanem a nemzet megbékélést előmozdító nap legyen.”

A nyilatkozatot a képviselők közfelkiáltással elfogadták.

Még a határozathozatal előtt Roszik Gábor felhívta a figyelmet: akármiképpen is határoz most az Országgyűlés, a népszavazás eredménye más is lehet; a mostani állásfoglalás nem zárja ki, hogy erről a kérdéstől később népszavazással döntsünk.

Határozathozatal következett: a képviselők 200 elnemszavazattal, 42 támogatással, 51 tartózkodás mellett elvetették azt az indítványt, hogy október 23-át határozattal nemzeti ünnepé nyilvánítsák. Ezután az elnök ugyancsak szavazásra tette fel: egyetért-e az Országgyűlés azzal a javaslattal — bár ez a kérdés a kormány hatáskörébe tartozik —, hogy október 23-a munkásörstől nap legyen. A képviselők ezt az indítványt sem támogatták: 224-en ellene, 38-an mellette szavaztak, míg 29-en tartózkodtak.

Pénzügyminiszteri tájékoztató

Ezután az állami tulajdonban lévő, de az MSZMP és más társadalmi szervek által kezelt vagyonról szóló pénzügyminiszteri tájékoztató tárgyalta meg a képviselők.

Békési László pénzügyminiszter az írásos tájékoztatóhoz szóbeli kiegészítést fűzött. Elmondotta, hogy nem tudnak valós képet adni a szervezetek tulajdonában, illetve kezelésében lévő ingatlanok vagyoni értékéről, hiszen azok nyilvántartása nem a reális forgalmi értéket, hanem különböző időpontokban született, úgynevezett nyilvántartási értéket tartalmazza. Így a nem egészen 12 milliárd forint összesített értéket nyilvántartott vagyon tömeg forgalmi értéke annál lényegesen több. Hiányos a tájékoztató azért is, mert egy-egy ingatlan vegyes kezelői jogának valódi értékét nem tudjuk bemutatni. Torzítanak az adatok a költségvetési támogatás összesített bemutatásakor is. 1968-tól kezdődően az MSZMP, illetve más társadalmi szervezetek költségvetési támogatása 47,4 milliárd forint összegre rúg. A párt-, a KISZ- és a szakszervezetek közvetlen irányításával működő vállalatok 8,6 milliárd forint összegű adójának elenedésével az állami támogatás együttes összege 58 milliárd forintra tehető. Ez azonban valorizálás nélkül alkalmatlan a közzgazdasági összegzésre.

Ennek ellenére az Országgyűlés képet tud alkotni arról az infrastruktúráról, amelyet a — felmérés idején még — MSZMP, illetve a társadalmi szervezetek kezelnek. A nyilvántartások adatai szerint ez az infrastruktúra 1384 olyan épületet tartalmaz, amelyet a párt- és a társadalmi szervek kizárólagosan kezelnek, és további 1500 olyan épületet, amelyeknél a ke-

zelői jog más szervekkel megosztott.

Az elmúlt 31 év alatt, tehát 1957-től az MSZMP működésének költségeit 21 százezer forint fedezte állami támogatás, 75 százalékban pedig a párttagok tagdíja. Ez az arány fokozatosan megváltozott, és 1988-ban az állami támogatás a párt összes bevételi forrásainak több mint 50 százalékát tette ki. A Hazafias Népfront, az Országos Béketanács, vagy a Magyar—Szovjet Baráti Társaság működését teljes körűen az állami költségvetés finanszírozta.

1977 óta a párt minden ingatlanai állami tulajdonban van, az MSZMP csupán kezelői joggal rendelkezett. Tulajdonrendezésre tehát nincs szükség, csupán az ingatlanok hasznosításáról kell dönteni. A kormány a párt ingatlanvagyonának hasznosításakor három rendezőelvet követ. E vagyonból ki van zárva a párt- és a kormány- ingatlanok, így a Magyar Szocialista Párt működéséhez szükséges feltételeket. Összhangban azzal az elfogadott elvvel, hogy a többpártrendszer sem kerülhet többé, mint az egyipártrendszer. A kormány az ingatlanvagyon másik részét oktatási, egészségügyi célokra kívánja igénybe venni, bevonva e munka előkészítésébe a fővárosi, a megyei és a helyi tanácsokat is. Az ingatlanvagyon hamadik részéből a jogállamiság kiépítéséhez nélkülözhetetlen intézmények elhelyezésére és a pártok közötti elosztás korrekciójára is célszerű tartalékokat képezni.

A folyó költségvetési támogatások összegéről a párttörvénynek meg kell határozni, illetve az éves költségvetés keretében a parlament fog dönteni. Ez a pártokra és társadalmi szervezetekre egyaránt vonatkozik.

(Folytatás a 3. oldalon)

(Folyt

A kormány felosztásra került. A szakaszban az első két év fejeznie.

A vagyoni közönség közötti rekciójára után, az a mokr asor.

Szer

A pénz-koztao e személyi töttek a. Elsőkér lesi képv szoló tör en, a bel latát el lasztották. Választás amelynek lett.

Döntött országgyű vel — m Ház jelen társasági adódó fe — Fodor bizák m módosított delkező köztársas lépéséig zott feltét

Az M

„A

„Az éle tenni ma kal együtt hetetlen.” jelentőség fogadta t 11-kor De csey Mű színházter Népművel VII. vána anyni rész végén egy a rendk megtartás nyen a nintegy f vitatta m nivalókat. „Valam kéne rakr rének az pedig a k is Horvát elnöke me hoz illő s lyozta —

„Vor

Az Okt

Még au ként — a ber 23-a szerint en ta az l méltó m Tegnap d társelnöke rekasztal Kossuth L adótermé amelynben tett az eg léseit tart Agoston e idején a de megelőzték. Itt fo be foglalv azokat elő csak megal jáalakulás Sajnos De fegyverek Székelyh érvvel alá ményeket radalmi je jékozaton tótt hely zottás kö nevezett f gyenteljes os esemén ezeket a k bellene ta. Az orsz művet Los ter. Hajdú

Az Országgyűlés negyedik munkanapja

(Folytatás a 2. oldalról)

A kormány a pártingatlanok felosztásának előkészítésére kormánybiztost állított. A vagyonelosztása két szakaszban boncolható le. Az első szakasz előkészítését az év végéig célszerű befejezni.

A vagyonelosztás második szakasza — a pártok közötti vagyonelosztás korrekciójára — a választások után, az elnyert mandátumok arányában kerülhet sor.

Felszólalok: Király Zoltán

(Csongrád m., 5. vk.), **Heller Károly** (Budapest, 32. vk.), a Merkur vezérigazgatója, **Nagy Sándor** (országos lista), a SZOT főtájkára és **Hámori Csaba** (országos lista).

Határozathozatal következett: az Országgyűlés a pénzügyminiszternek az állami tulajdonban, de az MSZMP és más társadalmi szervezetek kezelésében levő vagyongöről szóló tájékoztatóját 253 egyetértő, 8 nemleges szavazattal és 8 tartózkodással elfogadta.

egyértetnek, ezúttal megszavaztatta javaslatát, amelyvel 278 képviselő értett egyet.

Ugyancsak a módosított alkotmány értelmében — a törvény kihirdetése, azaz hatálybalépése napján — megszűnik az Elnöki Tanács.

Szűrös Mátvás szavakban, a parlament pedig tapssal köszönte meg az Elnöki Tanács tagjainak és elnökének, **Straub F. Brúnónak**, a kiemelkedő tudósak és kiváló személyiségnek a tevékenységét.

Ezt követően Szűrös Mátvás befejeztéknek nyilvánította az ülésszakot, mondván: az elmúlt napokban becsületes és nem könnyű, sokak szerint történelmi jelentőségű munkát végeztet az Országgyűlés. Bejelentette: a legközelebbi ülésszak október 30-án, hétfőn 10 órakor kezdődik. Kérte a képviselőket, akinek lehetősége van rá, vegyen részt október 23-án, a déli harangszó idején a köztársaság kikiáltásának ünnepi ceremóniáján.

Személyi kérdések

A pénzügyminiszeri tájékoztató elfogadását követően személyi kérdésekben döntöttek a képviselők.

Elsőként — az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvénynek megfelelően, a belügyminiszter javaslatát elfogadva — megválasztották az öttagú Országos Választási Bizottságot, amelynek titkára **Kara Pál** lett.

Döntöttek arról, hogy az országgyűlés elnöki teendőivel — mindaddig, amíg a Ház jelenlegi elnöke a köztársasági elnöki funkcióból adódó feladatokat látja el — **Fodor István** alelnököt bízzák meg. (Az elfogadott módosított alkotmány rendelkezése szerint ugyanis a köztársasági elnök hivatalba lépéséig jogkörét — korlátozott feltételekkel — az ország-

gyűlés elnöke gyakorolja, ideiglenes államfőként. Erre az időre az országgyűlésnek kell kijelölnie azt az alelnököt, aki az országgyűlés elnökét helyettesíti.) **Fodor István** személyére **Szűrös Mátvás** tett javaslatot, s bár az indítványát fogadótapsból ismét úgy ítélte meg, hogy azzal a képviselő-

A Magyar Demokrata Fórum II. országos közgyűlése

A Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetemen pénteken délután megkezdődött a Magyar Demokrata Fórum II. országos tanácskozása. Az MDF több mint 20 ezres tagságát képviselő mintegy 850 küldöt-

teit **Szabad György**, a fórum elnökségének tagja köszöntötte.

A háromnapos tanácskozás első munkanapján a küldöttek a bel- és külpolitikai helyzetet elemző beszámolót hallgatták meg.

Folytatta hétfőn megkezdett ülését a Minisztertanács

A Minisztertanács — hétfőn megkezdett, de a bő napirend miatt be nem fejezett ülését folytatva — megvitatta a Magyar Nemzeti Bankról, a társadalmi-gazdasági tervezésről és az államháztartásról szóló törvények téziseit.

A kormány határozatot hozott a banktevékenység folytatásának feltételeiről és az Állami Bankfelügyeletről.

A Minisztertanács tárgyalta az 1990. évi gazdaságpolitikai program és a jövő évi költségvetés irányelveiről. Előterjesztést hallgatott meg az egészségügyi és szociális vállalkozások szabályozásáról, a kritikus helyzetben lévő mezőgazdasági nagyüzemek működőképességének, jövedelemtermelő képességének javításáról, továbbá az élelmiszer-kiskereskedelem helyzetéről.

A kormány áttekintette a jamburgi együttműködés végrehajtását és a magyar-szovjet együttműködési egyezményből származó további feladatokat. (MTI)

HETI KOMMENTÁTORUNK:

HORNYÁK ANDRÁS

Megtört a jég

Igen, megtört a jég, még ha sokan furcsának találják is október második felében e tavaszt idéző hasonlatot. De csak ezzel lehet jellemezni az országgyűlési képviselők gondolkodását az alkotmány létesítésére hozott döntés során. És bár a jogállamiság kibontakoztatásában bizonyára óriási jelentőségű lépés magának az Alkotmánybíróságnak a megalkotása, engedjék meg, hogy a döntés mintegy mellékes lépésére, e fórum székhelyének kijelölésére hívjam fel a figyelmet. Ez az, amiben véleményem szerint megtört a jég! Mert sok minden történt ebben az országban az elmúlt évszázad során, ami előbbre vitte a népet, de hogy egy országos hatáskörű állami szervet vidékre telepítsenek bekezdésben, arra még nem volt példa. Úgy látszik, a most kibontakozó társadalmi folyamatoknak kellett elérkeznie ahhoz, hogy jégtörés kezdődjön el a főváros kontra vidék történelmi perben, amelyben indulatok, viták bőségesen elhangzottak az idők folyamán.

Köztudott, hogy a demokratikus hagyományokban nagy múltú nyugat-európai államokban a vidék semmivel sem kisebb jelentőségű a fővárosnál, a nagyvárosok a politika, a tudomány, a művészet terén néha még jelentősebb centrumok, mint a jogi főváros. Csak nálunk és általában Kelet-Európában alakult ki az egycentrumúság. Ez önmagában — pláne olyan kis országban, mint hazánk — nem lenne baj. Nem lenne, ha nem következett volna belőle ezernyi méltánytalanság és igazságtalanság.

A kiegyezést követően, amikor az önálló magyar államiság visszaállítására való törekvésben fontos lehetett egy igazi főváros létrehozása, egy ideig talán lehetett is ennek létalapja. Am Magyarországon az idők folyamán sajátos, túlzott főváros-központúság alakult ki. Az ennek előnyeit élvező kormányhivatalnokok és fővárosiak persze meg is ideologizáltak: Budapest az ország szíve, itt kell lennie minden központnak. (Pedig ez a biológiai példa is sántít, hiszen az emberi testben is máshol helyezkedik el a szív, az agy, máshol található létfontosságú szabályozó központok.) Am aki ez ellen szót emelt, az megkapta a leicsénylő „provincialista” jelzőt (néha ettől többel is). Miközben jelentések, elemzések sokasága bizonyította, hogy az ország bizonyos területei elnéptelenednek, méltatlan különbségek alakulnak ki a főváros és a nagyvárosok, a városok és a falvak között, a főváros egészségtelen túlnépesedését, mint tényt kezelték. Nem lehetett szót emelni az ellen, hogy jogilag ugyan minden ember egyenlő az országban, gyakorlatilag kialakult az első és másodosztályú állampolgár. Hiszen az egyközpontúság miatt az igazi felemelkedés, az igazi karrier politikában, tudományban, művészetben, iparban, sőt még a mezőgazdaságban is az, ha Budapestre kerül valaki.

A főváros túlnépesedése pedig több állami kedvezmény alapjait teremtette meg. A pesti ember ma is olcsóbban kapja a villanyt, a gázt, ingyen az utat, a járdát és több jövedelemből él. Ekkora embertömeget nem lehet figyelmen kívül hagyni, hiszen „1848-tól 1956-ig minden Pesten történt, a pesti embernek hát kedvében kell járni.” A vidék majd elcsendesedik.

Ezen ellentmondásra ráéreztek a képviselők csütörtök délelőtt. Csak így tovább! Van még kitepítendő országos hatáskörű szerv, intézmény nagyra nőtt fővárosunkban!

Az MNE vándor- és küldöttgyűlése Debrecenben

„A megújulás számunkra létkérdés”

„Az élet fő célja — tenni magában vagy másokkal együtt senkinek sem lehetetlen. Ez az eszméletlen jelentőségű Kőlcsey-idézet fogadta tegnap délelőtt fél 11-kor Debrecenben, a Kőlcsey Művelődési Központ színháztermében a Magyar Népművelők Egyesülete VII. vándorgyűlésének megannyi résztvevőjét. A hét végén egyben sort kerítettek a rendkívül küldöttgyűlés megtartására is, az esemény a tizenkilenc megvintegy félezer népművelő vitatta meg az aktuális témáikat.

„Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, hogy melegedjenek az emberek” — ezt pedig a Kodály Kórus énekelte a megnyitón, amikor is **Horváth László**, az MNE elnöke mondott az alkalomhoz illő szavakat. Hangsúlyozta — többek között —

hogy a közművelődés szférájának megújulni nem máig vágya, már 1983-ban megfogalmazták, hogy „a megújulás számunkra létkérdés”. Ugyanakkor megfogalmazták továbbá, hogy a kultúra javai nem táplálják eléggé a nemzethez, a hazához való tartozás érzését. Az 1984 óta folyó bérharcot az idén végre siker koronázta, a fizetésrendezés remélhetőleg egyben nagyobb erkölcsi megbecsülést is jelent. „A nemzet művelődése és önbizalma egymástól elválaszthatatlan fogalmak” — írta Fozsgay Imre államminiszter, köztársasági elnökjelölt a vándorgyűlésnek küldött levelében.

Az egyesület legfontosabb fórumát, szokásos őszi vándorgyűlését korábban, hetekkel ezelőtt szertették volna megtartani, viszont nem találtak olyan hét végét, ami-

kor a kultúrát igazán a közfigyelem homlokterébe lehetett volna állítani, pedig a kultúrának a művelődésnek nem szabad kiszorulnia a közügyek köréből, még ha a vonatkozó égető kérdésekre mába is várná mostanában a kormányzati megvívulások.

Horváth László megnyitó beszéde után átadták az arra érdemeseknek az egyesület megbecsülő plakettjét, a három jutalmazott népművelő egyike **Litavszki Tibor**, a Kőlcsey Művelődési Központ főmunkatársa volt.

A szakmai tanácskozás érdemi része **Kovács Flórián** előadásával kezdődött, az egyesület alelnökének témája a Társadalmi folyamatok, kényszerek és a szakma megújításának esélyei volt. Ebéd után szekciósülésre kerítették sort, a különböző csoportok vitájának témái a

következők voltak: Művelődési intézmények és egyesületek a helyi társadalomban; Támogatás — finanszírozás — gazdálkodás; A szociális és kulturális hátrányok kezelése a művelődési otthonokban; Nyilvánosság — tömegkommunikáció — információs rendszer, Szakmaiság — képzés — etika.

A rendezvény plenáris ülése ma, szombaton délelőtt lesz, itt összegzik az előző napi szekciósülés vitáinak „hozadékát”. Ezen részt vesz **Glatz Ferenc** művelődési miniszter is, hogy megtegye észrevételeit a szekciósülésen elhangzottakhoz. Tízenny egyötölt ülést tart a küldöttgyűlés, a tanácskozás feladata lesz megvitatni az egyesület szervezeti megújulásának módját.

A kongresszusi felkészülés jegyében Ülést tartott a tsz-szövetség elnöksége

Az érdekképviselet, a szövetségi rendszer megújulásának programját, az elmúlt hetekben megtartott tájérkezések tapasztalatait összegezte a Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szövetkezetek Szövetségének elnöksége október 20-án, pénteken Debrecenben. A napirendi téma előadója **Tóth Zoltán** titkár volt. A testület — a kongresszusi felkészülés jegyében — kialakította álláspontját a legfontosabb szövetkezeti és gazdaságpolitikai kérdésekben, illetve az érdekképviselet továbbfejlesztésére vonatkozóan. Egyben összehívta a küldöttközgyűlést, melynek napirendjén többek között az új alapszabály elfogadása, a kongresszusi küldöttek megválasztása, és teljes körű tisztújítás szerepel.

Agrárreformkörü nagygyűlés a DATE-n

(Folytatás az 1. oldalról)

egyesület bizottságai még dolgoznak.

A tulajdonreform kérdéséhez hozzászólt **dr. Juhász István**, a megyei agrárreformkör ideiglenes választmányának elnöke is, aki szerint ott, ahol a szövetkezeti és állami tulajdon jogserverték során jött létre, lenessen egyedi felülvizsgálati kérelmet benyújtani, és kárterítésért folyamodni. Nagy gond, hogy ki fizesse meg a kárterítést. A felszólaló két lehetőséget említett: vagy az államkassza, vagy — mivelhog az egyelőre üres — a föld jelenlegi használói, akik miután valódi tulajdonosokká váltak, a tulajdonuk elkövetkezendő tízévi hozadékát fordítanák erre a célra.

Az előterjesztés után a jelentős számú hallgatóság sorából tettek észrevételeket. Elhangzott, hogy felesleges azon tűnődni, melyik tulajdonformát preferáljuk, amikor majd az idő eldönti,

hogy melyik az életképebb. Az egyik felszólaló szerint elsődleges a gazdasági érdekek megjelenítése, mindegy, hogy milyen szerveződési formában. Másnak az volt a véleménye, hogy a jelenlegi egyesületi forma mellett nyitva kell hagyni a párttá alakulás lehetőségét, hiszen az MSZMP megszűntével a szövetkezeti mozgalomban jelenleg sok a pártunkívüli. Volt, aki a tulajdonossá tétel konkrét formáját ajánlotta: a párszt vásárolhasson az adózatlan jövedelméből részlegvet, vagy részvényt a szövetkezeti vagyonából, bár ez egyelőre ellentétes a jelenlegi pénzügyi érdekeivel. A jelenlévők nagyon fontosnak ítélték, hogy az egyesület ne csak a mezőgazdasági vezetőket, de a parasztoakat, a mezőgazdaságban dolgozók széles rétegét is képviselje. Nyilvánuljon ez meg a szóhasználatban is. Az egyszerű ember jobban megérti, ha azt mondják nekik, parasztságot, vidék, mint amikor majd az idő eldönti, ha azt: agrárvilág.

LAPZÁRTA

Október 20-án délelőtt az Ut-törő utcán egy hétvégi ház mellékegyületében keletkezett tűz áttért a házra, melyben egy négy- és egy ötéves gyermek tartózkodott. A két kislányt a szomszédok mentették ki az épületből, a mentők pedig — megfigyelésre — a gyermekklinikára szállították őket. Egyben összehívta a küldöttközgyűlést, melynek napirendjén többek között az új alapszabály elfogadása, a kongresszusi küldöttek megválasztása, és teljes körű tisztújítás szerepel.

Október 20-ára virradóra az István úti Autójavító Ipari Szövetkezet udvaráról a leadott gépjárművek hűtőt lopták el. Értékük több mint 50 ezer forint. Ugyanezen az éjszakán feltörték a Béke útja 10-12. szám alatti bazárarupavilont, s onnan 16 ezer forint értékben blik emeletének 2. számú lakás-zsúfékzeréket vittek el. Egyelőre mindkét eset tettesei ismeretlenek.

„Vonják vissza a fehér könyveket”

Az Október 23-a Bizottság tájékoztatója

Még augusztusban — az országban elsőként — alakult meg Debrecenben az Október 23-a Bizottság. A résztvevők szándéka szerint ennek a testületnek volt a feladata az 1956-os népfelkelés, forradalom méltó megünneplésének megszervezése. Tegnap délután az alkalmi testület három társelnöke, valamint a helyi ellenzéki kerékszalag néhány további képviselője a Kossuth Lajos Tudományegyetem azon előadótermében tartott sajtótájékoztatót, amelyben 33 esztendővel ezelőtt megszületett az egyetemi ifjúság, a nemzet követeléseit tartalmazó „húsz pont”. **Székelyhídi Ágoston** emlékeztetett arra, hogy annak idején a debreceni események sok tekintetben megelőzték a későbbi országos fejleményeket. Itt fogalmazták meg elsőként rendszerbe foglalva a követeléseket, itt ismertették azokat először nyilvánosan, a munkástanácsok megalakulása, a demokratikus pártok újjáalakulása szintén ebbe a sorba illeszkedik. Sajnos Debrecenben dördültek el először a fegyverek is, halálos áldozatokat követelve. **Székelyhídi Ágoston** hangsúlyozta, s több érvvel alátámasztotta, hogy az 56-os eseményeket semmiképpen sem lehet ellenforradalmi jelzővel illetni. Ő jelentett be a tájékoztatót két országos figyelemre igényt tartó helyi kezdeményezést. Az említett bizottság követeli, hogy vonják vissza az úgynevezett fehér könyveket, amelyek „szégyenteljes és hazug” módon taglalták az 56-os eseményeket. A kezdeményezés szerint ezeket a kiadványokat a közfőrealomból ki kellene tartaniuk miatt vonni.

Az országban először kap méltó emlékművet **Losonczi Géza** 1956-os államminiszter. Hajdúbüszörmenyben a Bocskai Gimnázium

tanán leplezik le október 23-án délután fél ötkor emléktábláját.

Kovács Béla ehhez kapcsolódóan javasolta, hogy létesüljön területi emlékmúzeum Debrecenben, amely összegyűjtené és méltóképpen tárná az utókor elé az 1956-os emlékeket. Ugyancsak az ellenzéki kerékszalag összejövetelén vetődött fel, hogy az emlékezés szándékával létesítsenek örök-mécsést a városban. Ami viszont már biztos, hogy október 23-án délután három órakor a Köztemetőben kopjafát állítanak a különböző századok magyar szabadságharcosai — így 1956 — és áldozatai előtt tisztelgve.

Az Ellenzéki Kerékszalag jelen lévő képviselői pedig megerősítették, hogy szándékaik és reményeik szerint csakis békés és provokációmentes lehet az a felvonulás, amelynek részleteit lapunkban már ismertettük. Mintegy négy-öt ezer emlékezőt, felvonulót várnak a menetbe, amely az egykori események útvonalán a Kossuth Lajos Tudományegyetemtől a Péterfia, a Vörös Had-sereg útján halad a Petőfi-szoborig. Az október 22-én, vasárnap 17 órakor kezdődő demonstráció résztvevői három ponton, a KLTE előtt, a Kossuth téren, valamint a Petőfi-szobornál hallgatnak megemlékező szavakat az ellenzéki, illetve alternatív szervezetek képviselőitől. Bejelentették azt is a szervezők, hogy az eredeti tervvel szemben a résztvevők most nem nyújtanak át peticiót a szovjet főkonzustan képviselőjének, de november negyedikén tervezik ezt megtenni. Másnap, október 23-án a Köztemetőben lesz megemlékezés az elesettek sírjánál, amelyet **Kiss Ernő**, az egykori forradalmi

„A halál mezsgyéjén”

Beszélgetés a szívsebészetről

A szívűtét befejezéséhez közeledik. Christian L. Olin professzor nyugodt, finom, precíz mozdulatokkal végezte el a beteg szívűtő-ér-billentőjének cseréjét, s a beszűkült mitrális billentyűt megrepszteszt. Majd megköszönte az aszisztenciát, még azt is hozzátéve, hogy kitűnő volt az együttműködés magyar kollégáival az egész műtét ideje alatt. A műtét után Christian L. Olin Svédországból érkezett szívsebész-professzorral és dr. Péterffy Árpáddal, a II-es Számú Sebészeti Klinika igazgatójával a szívsebészeti helyzetéről, eredményeiről, a magyar és a svéd szívsebészek együttműködéséről beszélgettem.

— Péterffy Árpád professzort hat éve választották meg a II-es Számú Sebészeti Klinika vezetőjének. Mi történt azóta?

— A korábbi évi ötven műtét helyett jelenleg évente 300–350 szívűtést végzünk, tehát hatszor-hétszer többet. Mindez annak köszönhető, hogy a stockholmi Karolinska kórház szív- és mellkassebészeti klinikájának módszerét sikerült Debrecenben is meghonosítani az operáció, az altatás, a szívmonitorozás és az intenzív terápia területén. Olin professzorral hét éven át dolgoztam együtt a stockholmi egyetemen. Ez év márciusa óta pedig újra együtt dolgozunk az új linköpingi klinikán, ahol ő a vezető professzor.

— Megegyeztünk — kapcsolódik a beszélgetésbe Christian L. Olin —, hogy ezt a munkát itt, Magyarországon folytatni kell. A szívsebészek segítőkész, testvéri szerveszetben dolgoznak, hiszen csak így biztosítható a fejlődés.

— Milyen a szívsebészeti helyzete a svéd egészségügyben?

— Drámai fejlődés történt az elmúlt öt évben, míg korábban négy helyen, jelenleg tizenegy kórházban, klinikán végeznek szívűtéseket. A műteti kapacitás háromszorosra az 1980-as évek elejéhez képest. Ennek ellenére a műtétre várakozók listáján csak mérsékelt csökken a betegek száma.

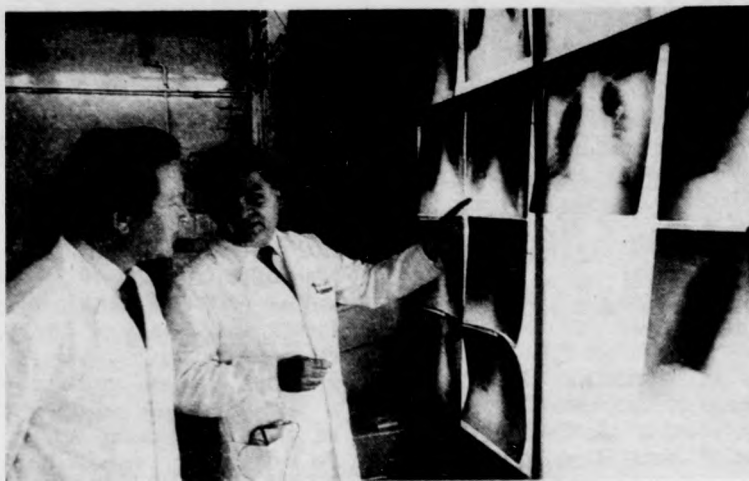
— Mi a helyzet Magyarországon, hiszen hazánkban is legtöbbször szív- és keringési rendellenességek következtében halnak meg?

— Igen, a rákban elhaltnak is többen, hiszen minden harmadik haláleset szív- és érrendszeri betegség következménye. A betegek száma tehát valószínűleg azonos a Svédországban levő betegek arányával, de a betegek nálunk nem mindig kerülnek a szívsebészetre. Gyógyszeres kezeléssel próbálják gyógyítani, melynek eredményei azonban sokkal rosszabbak mind az életminőséget, mind az életkilátást illetően. Sajnos, a betegek egy része idő előtt a temetőbe kerül.

— Mennyi az optimális műtétszám egymillió lakos esetében?

— Svédországban egymillió lakos esetében látva a megbetegedések gyakoriságát, nyolcszáz műtétet kellene végrehajtani — mondja Olin professzor —, de jelenleg 750 szívűtést tudunk csak elvégezni. Tehát, ha nem is éri meg el az optimális arányt, megközelíti.

— Ugyanakkor — folytatja Péterffy professzor — Magyarországon, ahol az optimális műtétszám szintén 7–8 száz között volna, jelen pillanatban csak 200 műtétet tudunk elvégezni, ebből a korszorúr-megbetegedések száma mindössze

Christian L. Olin és dr. Péterffy Árpád professzorok a röntgenfelvételeket tanulmányozzák

75–80. Amerikában ennek a korszorúr-műtét aránya. A fejlett nyugati országokban ugyanis az idősebb emberek is kérik a műtétet, még 70–80 éves korban is vállalkoznak az operációra. S az a tapasztalat, hogy az évek folyamán az operált betegek átlagos életkora állandóan emelkedik.

— A közelmúltban mindketten részt vettek a szívsebészek müncheni kongresszusán. Klinikák műteti eredményei állják-e a próbát az európai összehasonlításban?

— Sem a svéd, sem a debreceni eredményekkel nem kellett szegyenkezni a kongresszuson. Azt hiszem, mindkettőt megállapítást mondott — vélekedik Péterffy professzor —, hogy ezen a kongresszuson nagy, drámai, egészen új dolog felfedezése nem történt, de állandó az apró fejlődés a szívsebészeti több területén. Például műteti pontosítások, precíziók bevezetése, új műszerek megismerése és használata vagy épp a gyógyulás eredményességét segítő javaslatok az utókezelésben. A szívsebészeti ember a legjobb eredmények elérésére törekszik, itt csak ezt lehet elfogadni, ez munkánk hajtóereje.

— Milyen összehasonlító adatokkal mérik ezt az eredményességet?

— Nagyon egyszerű a fő választóvonal, hogy a beteg él vagy meghalt. Az egyhónapos túlélési arány az első mérce, a második a 10–15 éves túlélési arányának a figyelemmel kísérése.

— Debrecen és Linköping között jó az együttműködés, nem terveznek-e közös tudományos kutatásokat?

— Azt gondolom — mondja Olin professzor —, most, hogy megismertem a városukat, hasonló nagyságú, mint Linköping, az egyetlen szervezeti is egyforma nagyságrendűek. Mindez alkalmat nyújthat a tudományos munka összehangolására is. Sőt, az az elképzelésünk, hogy svéd, illetve magyar szívsebészek állandó cseréjét is megoldjuk a két klinikán.

— Úgy hírlík, Debrecenben felépül az új szívsebészeti osztály. Mennyi ebből az információból a konkrétum?

— Az új klinika remélhetőleg már realitás, az előzetes tervek elkészültek, a minisztérium jóváhagyta a beruházást, s úgy tűnik, az anyagi fedezetét is tudják biztosítani. Jelenleg a kivitelezés érdekében folynak a versenytárgyalások, reméljük, késő ősszel vagy tavasz elején elkezdődik az építkezés. Arra számítunk, hogy 1992-re fölépül három műtő, tizenkét intenzívágyat és 48 rendes kórházi ágyat biztosító kórterem.

— Ebben az esetben mennyivel lehet megnövelni a műtétetek számát?

— Amernyiben megfelelő személyzet, szakember lesz — akiknek a kiképzését folyamatosan el kell kezdeni — a műteti kapacitásunkat meg tudjuk háromszorozni.

— A fiatal orvosok szívesen vállalják-e ezt a viszonylag nagy igénybevételt, felelősséget, amely a szívsebészekre hárul?

— A fiatalok érdeklődők, hiszen ez nagyon érdekes szakma, a betegek nagyon gyorsan és jól javulnak, optimista, sikerélményt adó munka. Emellett izgalmas, mindig történik valami. Ugyanakkor 40 órában ezt nem lehet elvégezni, állandóan résen kell állni. De azt gondolom, sem én, sem a kollégáim nem sajnálják az időt, mely kétségtelenül a szabadidő és a család rovására megy. Azt szoktam mondani — neveti el magát Péterffy professzor —, hogy szegény szívsebészek vagyunk azok, akik a férjüket igen ritkán látják.

— Kell-e valami különleges képesség ahhoz, hogy valakiből szívsebész legyen?

— Christian L. Olin professzor elneveti magát, s viccesen mondja:

— Nem kell, de azért remegő kezű és remegő szívű emberek nem próbálkoznak. Komolyra fordítva a szót — folytatja —, ehhez a szakmához komoly elméleti felkészülés, technikai kézügyesség és stabil idegrendszeri állapot szükséges. Az utóbbi legalább olyan fontos, mint az első kettő, hiszen néha pillanatokon belül kell dönteni a műtőasztal mellett, s ez élet-halál döntés lehet.

— Meg lehet-e szokni a felelősséget, a találkozást a halállal?

— Szerencsére nem találunk olyan gyakran a halállal, azt nem lehetne elviselni — mondja Péterffy professzor —. Az operált betegek 95–98 százaléka túléli a műtétet, de a halál veszélye ott van a mezsgyén, s mert ott van, ettől válik megterhelővé.

— Hány szívűtést végeznek évente?

— Százötven-kétszáz műtét szükséges ahhoz, hogy fön tudjam tartani a technikai fittségemet — mondja Olin professzor —, az elmúlt évben, tekintettel arra, hogy sok egyéb elfoglaltságom volt az új linköpingi klinika megszervezésében, mintegy 150 szívűtést hajtottam végre.

— Tekintettel arra, hogy nekem nem voltak egyéb szervezési feladataim, itt-hon és Svédországban körülbelül 200 műtétet végeztem el — mondja Péterffy professzor.

Már megköszöntem a beszélgetést, de valami tovább izgatott. Vajon miért vállalt szerepet a magyar szívsebészeti Péterffy Árpád, aki családjával Svédországban él, s ott világszínvonalon működő kórházakban dolgozott, dolgozik. Megkérdeztem.

— Régi erdélyi családból származom, s ott az volt a tradíció, hogy ha valamit sikerült külföldön berakni a tarisznyába, azt azért tették, hogy otthon aztán szétoszt-hassák. Hát az én tarisznyám tartalmából ennyi telik szétosztani.

Tatár Éva

A közvélemény megoszlik

Válasz a Csillaghullás Debrecenben is? című írásra

A Napló október 13-i számában jelent meg az MDF nevében Szabó Lukács tollából egy írás, amely Debrecen városházáról a vörös csillag eltávolítását kéri. Az írásra reagált dr. Debreczeni Ferenc általános tanácselnök-helyettes.

Kötelességemnek érzem, hogy személyesen átadott petíciójokra levélben is válaszoljak, bár a megtett intézkedések magukért beszélnek.

Találkozásunk alkalmával is kifejtettem nézetemet: az önkormányzat székházán, az államigazgatás helyi központjának épületén az én megítélésem szerint is csak az állami és a városi szimbólumoknak van helye állandó jelleggel. Kifejtettem azt is, hogy — éppen a demokratizmus jegyében, s éppen amiatt, mert a petíció szerint is e kérdésben a város közvéleménye erősen megoszlott, a tanácsstület illetékes felsőbb jogszabály hiányában, s a kezdeményezést a végrehajtó bizottság elé kívántam terjeszteni. Azonban időközben (október 11-én) megérkezett a Magyar Közlöny, amely tartalmazza a Minisztertanács idevonatkozó, október 4-én hatályba lépett határozatát. Ezt két ok miatt kell hangsúlyozni:

A Naplóban megjelentetett közlemény helytelen információt tartalmaz a Minisztertanács határozatára hivatkozva. (Ugyanis a Magyar Hírlap előzetes információadása szeptember 23-án nem tekinthető jogforrásnak.)

Kénytelen vagyok visszautasítani a petíció azon általánosító kitételét, hogy a tanács bármely — akár ezen — kormányrendeletet szabotálna. Például ez esetben a Minisztertanács határozatának kézhöz-

tele napján intézkedéseket tettünk a tanács épületén található vörös csillag eltávolítására, mely azóta megtörtént.

Ugyanakkor még további két megjegyzést szükséges tenni.

Általánosságban is visszautasítom azon kitétel, hogy a tanács szabotálna a város lakosságának akaratát. Túl nagy ez a város ahhoz, hogy minden kérdésben egységes lakossági akaratról lehessen beszélni, következésképpen — pláne a mai rendkívül szűkös viszonyok közepette — lehetetlen dolog minden, egyébként jogos igényt és mindenki elvárását kielégíteni; kompromisszumokat kell találni; de ez nem minősíthető a lakosság akaratának szabotálásának.

A konkrét esetben pedig belső ellentmondás van a petíciónak. Hiszen a város lakossága akaratának szabotálását veti a város vezetésének szemére, míg korábban szövegezi, hogy a vörös csillag jelenléte a tanácsépületen a város közvéleményét erősen megosztja.

Ez utóbbi megállapítással egyébként teljes mértékben egyetérték. S helytelen lenne olyan illúziót táplálni, hogy a vörös csillag eltávolítása nem jelenti a közvélemény megosztását — csak az eddigiekkel ellentétes előjellel.

Az hiszem, éppen abban van ma mindannyiunk közös felelőssége, hogy a megosztottságot csökkentjük, a város érdeke képviselésének, a mindennapi életünk és jövőnk meghatározó mai cselekedeteinkben való elszántsággal, toleráns gondolkodással és politikai tudással.

Dr. Debreczeni Ferenc
általános tanácselnök-helyettes

Az egészséges társadalom a kisközösségekre épül

Animátorképzés indult Debrecenben

Klubok, körök, társaságok születnek, s merülnek később feledésbe. Némelyik úgy hullik ki az emlékezetből, hogy visszaidézve sem marad utána semmi említésre méltó. A folytonos kezdeményezések mégis azt jelzik, hogy sok ember sokféle ötlete igényelne társakat, végső soron közösséget. Hogy a csoportok tagjait az azonos világnézet, a hasonló érdeklődési kör, netán egy vállalkozás tartja össze, valójában mindegy. Az a fontos, hogy a közösség éljen.

De miért olyan nehéz ez? Miért fulladnak jórészt kudarcba a lelkes próbálkozások, s miért marad oly sok ember egyedül az ötleteivel, vágyaival?

Kimerítő választ valószínűleg csak egy hosszabb tanulmány adhatna, amelynek vélhető címszavai sejtetnék, hogy a strukturális és gazdasági okok mellett — melyeknek ma jelentős változást éljük — másra is gondolni kell. Arra például, hogy a közösségek szervezése és működtetése olyan emberek igényel, akik tehetségük, alkati adottságuk mellett az ehhez a munkához szükséges képzettséggel, gyakorlatlissal rendelkeznek.

Ehhez nyújt segítséget az a kurzus, amely október 16-án, hétfőn kezdődött, s a terv szerint épp egy év múlva ér véget. Az ötlet gazdája Halász János, a — meg mindig nem működő — Debreceni Információs és Tanácsadó Ifjúsági Iroda munkatársa. Az animátor (közösségfejlesztő) képzettséggel és a kategóriás engedéllyel rendelkező fiatal ember javaslatának megvalósítását 100 ezer forinttal segítette a Hajdú-Bihar Megyei Ifjúsági Egyesületek Kuratóriuma.

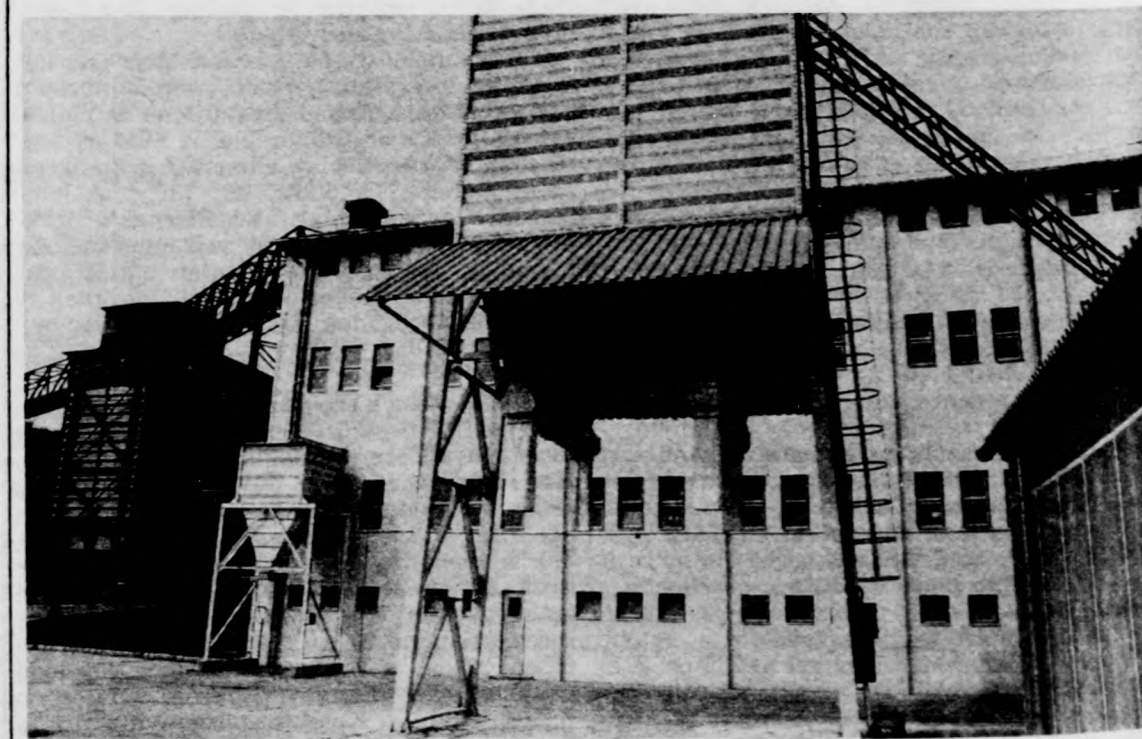
A képzés centruma a Batthyány utcai információs iroda. Havonta egy alkalommal tartanak itt egész napos előadásokat, illetve szemináriumokat, két nyári hónapban pedig egy-egy hetes tréningben vesznek részt a hallgatók.

A csoportot legfeljebb 15 ember alkothatja, s épp ennyi volt a jelentkezők száma. Az ifjúsági egyesületek tagjai (azaz egyesületük) háromézer, mások ötezer forintot fizetnek a részvételért. Ez az összeg valójában a Tápiógyörgyén rendezendő egy-egy hetes tréning értékesítő költsége.

A tanfolyam a témák kiváló szakértőinek előadásával ismereteket nyújt — többek között — a mai magyar ifjúság helyzetéről, az egyesületi tapasztalatokról, a helyi hatalom és társadalom működéséről. A személyiségsemináriumokat pszichológus szakember vezeti. A hallgatók egy részét ifjúsági egyesületek, másrészt köznevelési intézmények, egyetemi öntevékeny szerveződések köréből jelentkeztek. A kurzus végére elméleti és gyakorlati jártasságot szereznek ifjúsági csoportok alakítására és vezetésére.

A ma még periferikusnak — figyelmet alig érdemlőnek — tűnő folyamat már a hónapok építése, s példa értékű, hogy mindent maguk a fiatalok szervezik, irányítják. Sem felsőbb szerv, sem külső beavatkozás nem zavarja — igaz nem is segíti — munkájukat. Bizhatunk bennük. Bizhatunk abban, hogy unokáink jövője az ilyen kezdeményezések eredményeként a mainál európaibb, emberibb arcú lesz.

Sz. K.

Új malom Nagykanizsán

Nagykanizsán október 1-jétől — a sikeres próbaüzem után — teljes kapacitással üzemel a Zala Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat nagykanizsai gyáregységének új malma. A malom céljára egy régi raktárpépületet újítottak fel, így jelentős költséget takarítottak meg. A me-

gye legnagyobb malmában — amely a berendezésekkel együtt 80 millió forintba került — 24 óra alatt 72 tonna búzát tudnak őrölni. A felújított raktárpépület, amely ma már korszerű malomként üzemel (MTI-fotó: Czika László)

Tó LAKO

Hajdani szerint nem lehet jobb jellegű cöskertiek zetes szag, mikor megsegünk, lőjüket egytendő a je-rását.

Brenner van út 111. társasház. Jével elős. Béke. Ts látogatni vezető áll sen muta tizezer dis kat, melye ségekhez tisztság f

Disznótrá emberü

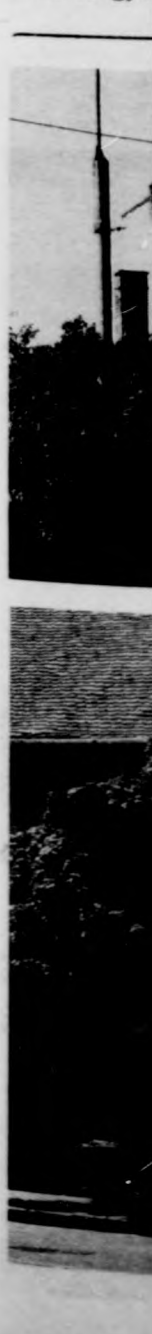
— Term nyi serté van, de ez innen négy vő lakoté színűleg a tározóból szikkasztás roljuk az magyarázt

Ezek a ten feks nincsenek legalább a Kurucz is vezetőhely sen meg a téesz vez később jóv fasort tele mellé, amé város irán desét.

Utunk sa, a város re, a Haj Szólgálató ri hulladé már lényeg lenebb” s mint a ser

— Mi a ben lakos szennyvize gyalur szip tájékoztató vállalat A je. — A ny ülepszik a medence jük nagy tartalmát rég volt ki si Kójal e aki eléged rendjével. dalra pedig tünk...

Az szomszédsá ni Vizmű-Vállalat van. A gyo

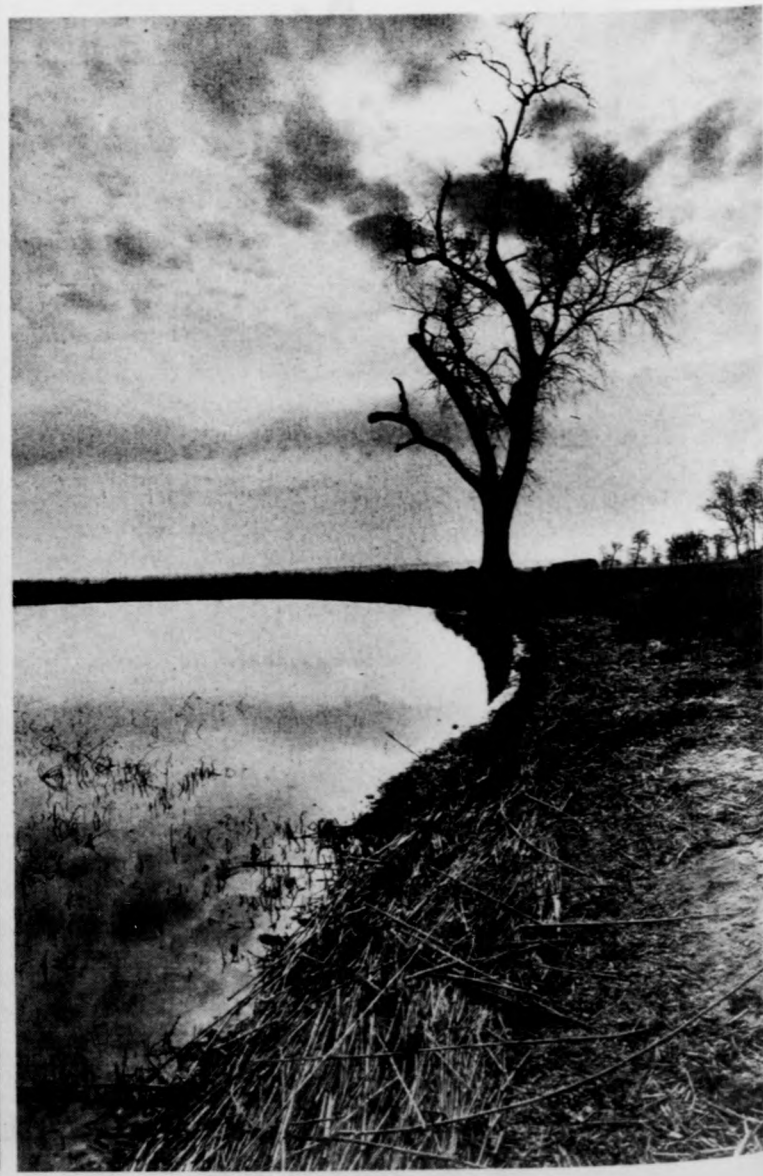
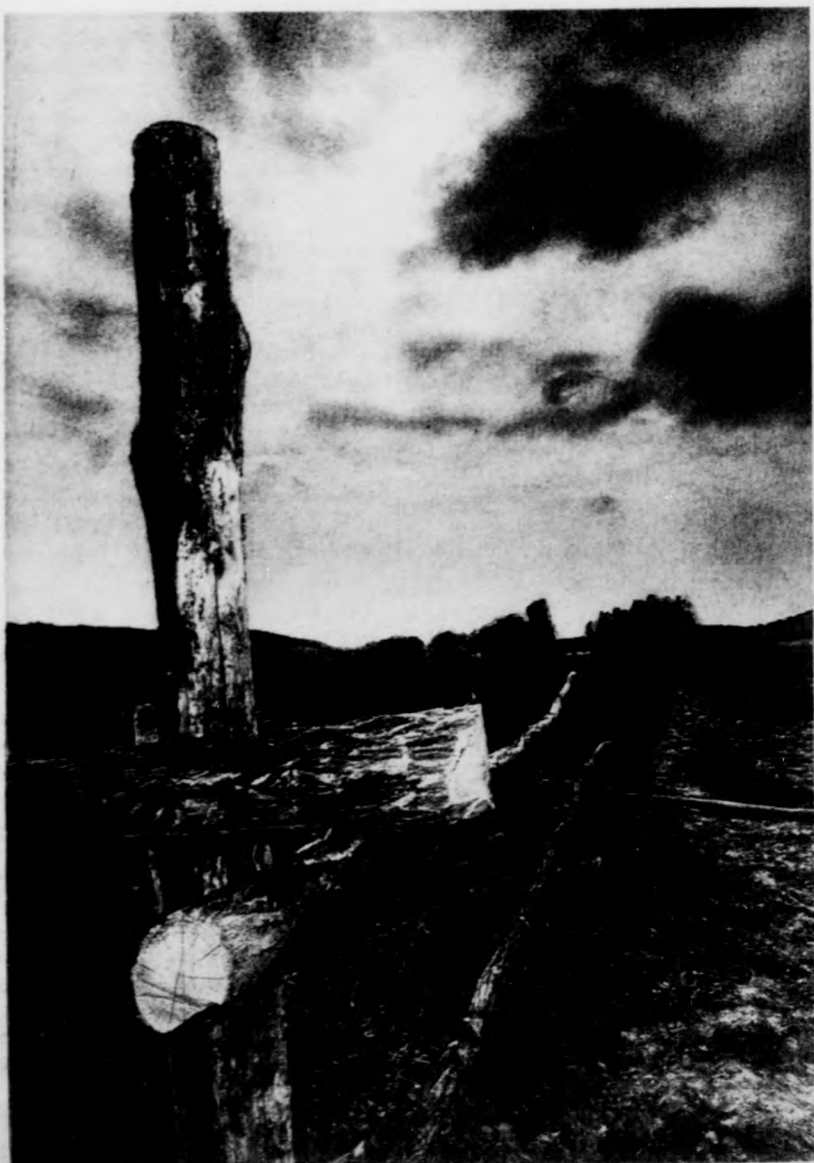
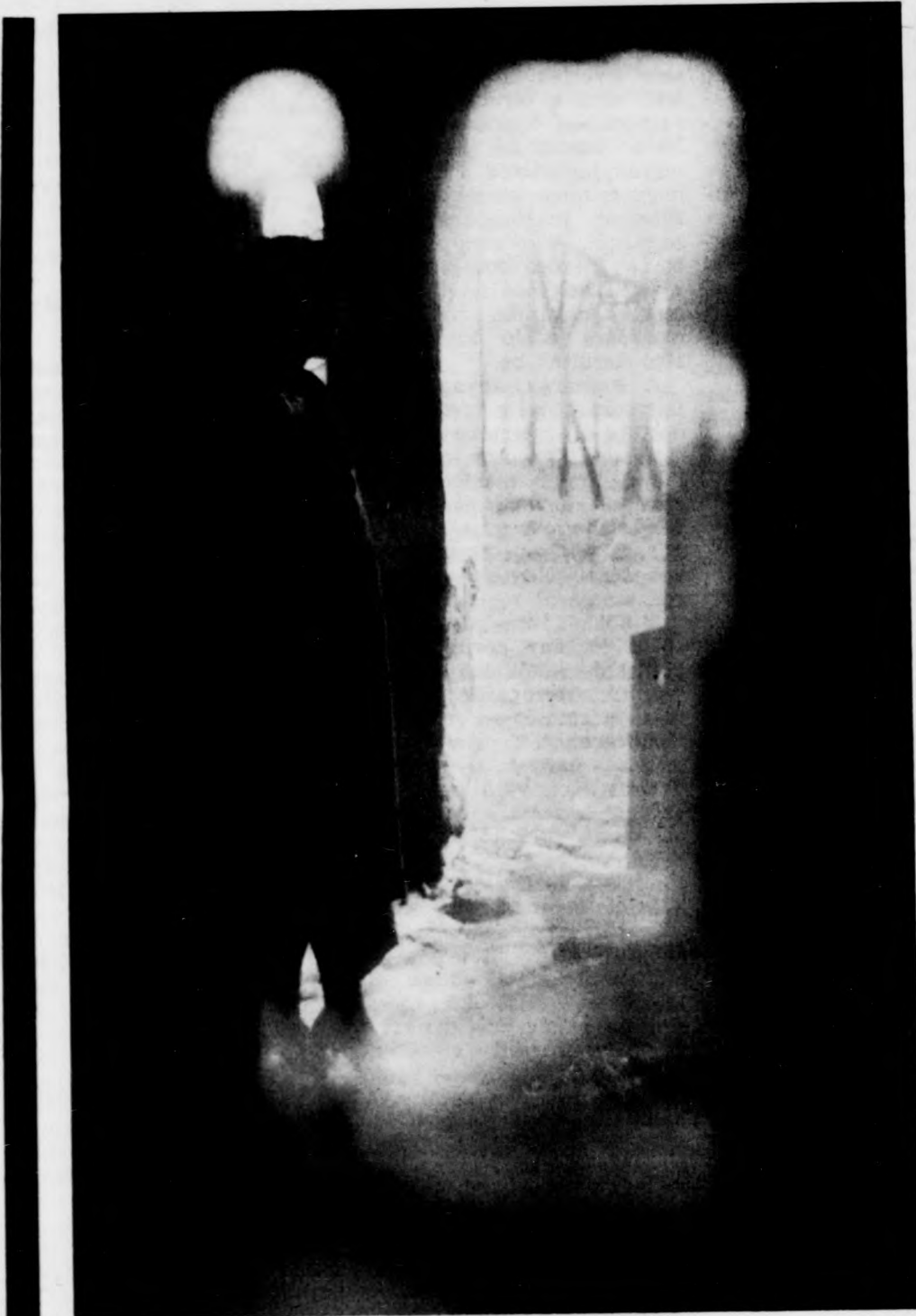

DEBRECENI

fotó GALÉRIA

A fotográfia 150 éves jubileumának alkalmából rendezett kiállítás-sorozat folytatódik a Hajdú Megyei Lapkiadó, Vállalat klubjában. Máthé András fotóművész tárlata október 23-án, hétfőn délután 6 órakor nyílik. A megnyitót követően az alkotóval Tóth Dénes beszélget. A kiállítás hétköznapiokon délelőtt 9-től délután 4-ig tekinthető meg a Napló székházában (Debrecen, Tóthfalusi tér 10.).

Máthé András 1954-ben született Debrecenben, 1972 óta dolgozik a debreceni Művészeti Fotó Képzőiskolánál; harmadik esztendeje egyben a Csokonai Színház fényképezője. 1986-ban vették fel a Magyar Fotóművészek Szövetségébe, 1987-ben pedig a Művészeti Alap tagjainak sorába. Munkahelyi feladatai és művészeti tevékenysége mellett oktat is, fényképezőtanulókat képez a 127-es számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben.

Október napra esz ébredtün nyolckor kor, meg az egyet éves ma hallgatók fesszor t teremben gyelt rá állapotba óta. Előz DISZ-tar lvanárs „Holnap egyeteme szervez, gyorsan előtt a fiatal ta verődvé hogy tör magyará vágódott — Vég

le az eg Néhan voltunk ródve vártunk mentek rártudom múlva m a medik Létrejött port, a hűsz pos nemzetis transzpa énekeltü

„Szegény Kossuth

Tizene valaki mindegy döntöttü gyei pá vonulunk hűsz pos a mai n kori meg ban. Es belváros

„A go és Péter lepitott tottan a szabadsa jég, s m s leikesé dületük cent, uj ébresztet Sok mer hoztak zépiskola dolgozó seltek. kor egy talpra a mányegy három e összesere vasták a lhek a k tak... A után az mezett é a megú zászlóerd a dema tartalmaz fiatalok szépséget vennyolca kal vonu a Peter október 1956. okt

Jelsza

Igen, i öltve m tunk? Ez tudom. E a jelsza a másik hallgató linistákka Munkás, getlen M különkiad beadás, a Szovjetek nak nagy magyar akarunk! csalást, E gyalást! ba!

A Nagy ember, d járdán m tak. A te tak, szük de ott vo lyet a m téren ma várt benn tuk a jel nyeztek ember ar támaszko és csend Igen, hoz vele jóra laki hitet jét: Dob menjete

Október 23-án 1956-ban keddi napra esett. Szép őszi reggelre ébredtünk, sütött a nap. Reggel nyolckor, ugyanúgy, mint más-kor, megkezdődtek az előadások az egyetemen. Nekünk, harmad-éves magyar-történelem szakos hallgatóknak Varga Zoltán pro-fesszor tartott órát a XI-es tan-teremben. De nem nagyon fi-gyelt rá senki. Vártunk. Lázás állapotban éltünk már napok óta. Előző este Budapesten, egy DISZ-tanácskozáson lévő évfolyamtársunk, K. L. telefonált: „Holnap a Petőfi Kör és az egyetemek ifjúsága tüntetést szervez, ti is készüljétek!” A hír gyorsan terjedt, és becsengetés előtt a harmad-negyed évesek, a fiatal tanársegédek csoportokba verődve vitakoztak. Vártuk, hogy történjen valami. A tanári magyarázat közben hirtelen ki-vagodott az ajtó a XI-esben:

— Vége az óráknak, menjenek le az egyetem elé!

Néhány perc múlva már ott voltunk a téren. Csoportokba ve-rődve álltunk, beszélgettünk, vártunk. Közben néhányan át-mentek az orvosi, illetve az agrár-tudományi egyetemre. Fél óra múlva már együtt voltak velünk a medikusok és az agrárok is. Létrejött egy harminctagú cso-port, amelyik megfogalmazta husz pontból álló követelésün-nemzetiszínű zászlócskák és transzparensek kerültek elő, enekeltük a Kossuth-notát:

„Szegény a nép, sir a haza
Kossuth Lajos gyere haza”

Tizenegy óra előtt felolvasta valaki a pontokat, amelyek mindegyikét taps köszöntötte, s döntöttünk arról is, hogy a me-gyei pártbizottság székházához vonulunk, és követelésünk, hogy a husz pont különkiadásban még a mai napon jelenjen meg az ak-kori megyei lapban, a Néplap-ban. És 11 órakor elindultunk a belváros felé...

„A gondolat pezsgett végig az ós Peterfián, ahol eddig sokáig lepitott és hallgatott visszafoj-tottan a cselekvés és gondolat szabadsága. Tegnap megtört a jeg, s megmozdultak a fiatalok, s lelkesedésükkel és sodró len-dületükkel elarasztozták Debrecen-t, új történelmi hangulatot ébresztettek városunk utcáin. Sok merész, de igaz követelést hoztak magukkal, melyet a köz-péiskolások fiatalok és Debrecen dolgozói egy emberként helye-seltek. Tegnap délelőtt 11 óra-kor egy emberként szökcent talpra a Kossuth Lajos Tuda-mányegyetem hatalmas tere-n a három egyetem ifjúsága... Az összesereglettek előtt újra felol-vastak azokat a pontokat, ame-lyek a követeléseket tartalmaz-ták... A határozatok felolvasása után az egyetem ifjúsága fejgel-mezett és zart sorokban elindult a meggybizottság elé. Sorokat zászlóródk színesítették, szók a demokratikus követeléseket tartalmazó feliratok, amelyek a fiatalok hitétől új tartalmat és szépséget kaptak. Regi, negy-vennyolcas és forradalmi dalok-kal vonultak a Simonyi úton és a Peterfián a marciuslehelőtt október délelőttben.” (Néplap, 1956. október 24.)

Jelszavak és könnyek

Igen, így történt. Kart karba öltve mentünk. Hányan vol-tunk? Ezren? Kétezren? Nem tudom. Enekeltünk és mondtuk a jelszavakat. Egyiket az egyik, a másikat egy másik egyetemi hallgató rögtönözte. (Le a sztá-linistákkal, vissza Nagy Imrét! Munkás, paraszt, értelmiség füg-getlen Magyarországot! Néplap-különkiadást! Szűnjön meg a beadás, csökkentsék az adókat! Szovjetekeket kivonni! Munkások-nak nagyobb bért, ezt kéri a magyar nép! Kossuth-cimert akarunk! Nem tőrjünk már a sok csalást, Parkas-ügyben nyílt tár-gyalást! Nagy Imrét a kormány-ban!)

A Nagyerdei korúton alig volt ember, de a Simonyi úton a járdán már sűrű sorokban áll-tak. A tekintetek riadtak vol-tak, szűkült bennünk a félelem, de ott volt a reménység is, me-lyet a mi hitünk táplált. A Bem téren már valóságos embererdő várt bennünket. És amint mondtuk a jelszavakat, többen köny-nyeztek. Mái is őrzöm egy idős ember arcvonásait, aki botjára támaszkodva figyelt bennünket, és csendesen ennyit mondott: Igen, hozzák vissza Nagy Imrét, vele jóra fordul a sorsunk! Va-laki hitetlenkedve csóválta a fe-jét: Dobjátok el a zászlót és menjetek haza, közéték fognak

Ahogy én átéltem...

lioni! Nem hallgattunk rá. Fél tí-zenkető körül értünk a megyei pártbizottság elé. A Déri tér, a Fűvészkeret utcai iskola és a pártbizottság épülete előtti utcát előzönlöttük. Ekkorra már oda-jöttek a különböző középiskolák diákjai, már több ezren lehet-tünk. A három egyetem delegá-ciója bevitte a pontokat a párt-bizottságra, és tárgyalni kezdett az akkori vezetőkkel: Komócsin Zoltánnal, Kulcsár Ferencel. Lent hullámozott a tömeg, és ki-áltottuk a jelmondatokat. Aztán hirtelen kinyílt az erkélyajtó: Görbe János, a Kossuth-díjas színész lépett elő, és elmondta Petőfi Sándor Még kér a nép című versét. Aztán amint felhang-zott a Kossuth-cimert akarunk immár sokadszor, a Déri Múze-um ablakán kidugtak egy Kos-suth-cimeres és egy 48-as zászlót...

És jöttek a munkások

A tárgyalás elég hosszú ideig tartott, tudtuk, hogy vita van, és vártunk. Tulajdonképpen nem tudtuk mi lesz ezután. Hiszen mi a különkiadást akartuk. Az-tán megjelent a delegáció egyik tagja az erkélyen, bejelentette: ma öt óra körül megjelenik a husz pontot tartalmazó különki-adás. Váratlanul jelszó hangzott: Menjünk a munkásokhoz! Jöjjenek a munkások! Aztán, hogy: Pártbizottság, előre! Talán ma mindez furcsán hangzik, de ott, akkor, abban a pillanatban meg azt hittük, együtt haladhatunk a párt vezetőivel. A menet elindult a vagongyár felé. Ekkor már elmúlt dél.

És most idézzük újra a Néplap tudósítását.

„A nézők közül százak és szá-zak csatlakoztak a fiatalok had-oszlopához, s mire beérték a Nagytemplom elé, soraik több ezerré duzzadtak. A megyei pártbizottság előtt csatlakoztak hozzájuk a középiskolások diákok, s itt lelkes és forró hangulatban újra felhangzott azok a köve-telések, amelyeket az egyetemi hallgatók fogalmaztak. Szinte ünneppé fokozódtak ezek a percek, a Himnusz hangjainak fel-csendülése után... A fiatalok küldöttei ezután bevonultak a megyei pártbizottság vezetőihez, s kérésüket a párt vezetői elé terjesztették. A megyei pártbi-zottság vezetői biztosították a határozatok sajtóban megjelenő nyilvánosságát. A határozatok követelése mellett itt eszont fel az a kívánság is, hogy a Néplap rendkívüli kiadásban te-gye közzé a debreceni egyetemi, főiskolai fiatalok követelését...

A pártbizottság s a Néplapszer-kesztősége egyetértve a fiatalok kívánságával, tegnap harminc-ötezer példányban rendkívüli ki-adásban megjelentette a husz pontba foglalt határozatot, ame-lyet a debreceni olvasóközön-ség percek alatt elkapodott...

De ekkor mindennek már nem volt jelentősége, meg képtelen-ségnek is tartottuk.

(A Kossuth rádió röviddel 13 óra előtt megszakította adását, és beolvasták a következő köz-leményt: „A közrend zavartalan biztosítása érdekében a Belügy-minisztérium nyilvános utcai gyűléseket, felvonulásokat a to-vábbi intézkedésig nem engedé-lyez. Piros László belügyminisz-ter.)

Az idő múlásával újabb hír érkezett: visszavonták a tünte-tést betiltó rendeletet. Hihetle-n boldogság vett erőt rajtunk, a győzelem boldogsága. A hata-lom meghátrált. Békésen el fo-gunk érni mindent!

(A Kossuth rádió 13 óra 15-kor ugyan megismételte a tiltó közleményt, de egy óra múlva újra a következő hangzott el: „Piros László belügyminiszter a kihirdetett utcai gyűlékezési és felvonulási tilalmat feloldja.)

Szerettük volna tudni, mi van Pesten? Ekkor már nyilvánvaló volt, hogy a főváros utcáit is el-arasztyák az egyetemisták. Az-tán valaki elküldte: Fűjják meg a gyarkürtöt! És megfűj-ták! A vagongyár kapuja kitár-ult, jöttek a munkások, közénk álltak, és együtt indultunk a Szabadság Lapnyomda felé, hogy kezünkbe vegyük a Néplap különkiadását. Egy munkás, egy egyetemi hallgató, így mentünk egymás mellett a sorokban, fe-gyelmezetten, jelszavakat kiált-va. Csak egyik-másik, éppen a munkások követelésére radikáli-sabban hangzott. Például így: Szovjetekeket kirúgni! Én valahol a Kossuth utcai templom tájé-kán éreztem először ezen a nap-on a gyűlöletet felizzani. Mert a munkásokban, a felnőttekben benne volt az átélte évtized min-den keserve, s belőlük mindez drasztikusabban tört elő...

Mi történt, mi lesz holnap?

Már sötétedett, amikor vissza-értünk a belvárosba. A Vörös Hadsereg útja a Kossuth utcá-tól a Nagytemplomig valóságos embererdő. De a felvonulóknak előzőkenyen utat engedtek. A Bajcsy-Zsilinszky utcába fordul-tunk be, vártuk a különkiadást. Görbe János bent volt a nyom-dában, kinyitott egy ablakot, szavalni kezdett:

Talpra magyar, hi a haza!

És végigmondta Petőfi versét. S mi mást érezhettünk volna, mint egykor a márciusi fiatalok Lan-derer nyomdájá előtt? Vártuk. S aztán egy érces hang hallat-zott:

Le a vörös csillaggal!

Az első disszonancia ezen a na-pon. Megdermedtünk, és néztük, hogy egy fiatalember kimászik a

nyomda ablakán, a bent lévők fogják a kezét, ő csúszik lefelé és lábával lerúgta a csillagot. S ebben a pillanatban már dobálták kifelé és hozták a mi husz pontunkat tartalmazó Néplap-különkiadást. S az emberek szétáradtak. Voltak, akik az egyetem felé igyekeztek, mások a Kossuth utca felé, a rendőr-ség épületéhez mentek. Mi, egye-temi hallgatók siettünk haza. El-terjedt a hír, Gerő beszél. S mi azt hittük, bejelenti, hogy Nagy Imre lesz a miniszterelnök, és el-fogadja a követeléseket...

De idézzük újra a Néplap tu-dósítóját!

„Az egyetemi ifjúság tegnap áélelőtti kezdeményező erejének, a megyei pártbizottsággal foly-tatott eredményes tárgyalásának méltó folytatásaként az egyete-mi ifjúság a Kossuth Lajos Tuda-mányegyetem aulájában nagy-gyűlésre összeült. Ennyi és ilyen forró hazafiságtól fűtött fiatal az elmúlt tizenkét év alatt még nem jött össze itt, gyűlésre az aula falai között. Az egyetem előtti teret több ezer főnyi tö-meg árasztotta el, együttérzését fejezve ki az egyetemi ifjúság követeléseivel. A Járőrség és a Gördülőcsapágygyár küldöttei is megjelentek itt, tolmácsolva az üzemi dolgozók egyetértését, és azt, hogy együttesen, kéz a kézben állnak ki követeléseik teljesítése mellett...”

Ki tudja, hány ezer ember volt 1956. október 23-án Debrecenben a késő esti órákban az utcán? Tízezer? Húszezer? Talán több is. Pedig csak néhány száz egye-temi hallgató indult el tizenegy órakor... Amikor hazaértünk a Benczúr utcai diákszállóba, hogy meghallgassuk Gerő beszédét, tele voltunk bizakodással. Meg-történt, megemeltük a szocia-lizmus becsületét! Aztán aggasz-tó hírek érkeztek, a Kossuth ut-cán sortűz dördült, az AVH-sok belelőttek a tömegbe, halálos ál-dozatok is vannak. Majd fel-hangzott Gerő recsegő hangja. Beszéde ennyi év után is dö-bbenetes élményként él bennem. Nem tudom, a keserűség vagy a fájdalom volt bennünk a na-gyobb? Nyilvánvaló, hogy a re-mény elveszett a reformok meg-valósítására, lövetni fognak. Mint ahogyan Debrecenben meg is tettek. Útunk évfolyamtár-saikkal a harmadik emelet egyik tizenkét ágas szobájában, átélve a bukás iszonyatát. Mi történt? Mi lesz holnap? S mi is történik itt? Aztán megtudtuk, hogy Pesten harcok folynak...

— Ez már forradalom — mondta B. L. —, amit le fognak verni két napon belül. Másnap tudtuk meg, hogy mi történt Pesten. Debrecenben kijárási ti-lalmat rendeltek el, megkezdő-dött az általános sztrájk. B. L.-nek nem lett igaza. Még tizen-két napig reménykedtünk...

Az események után több mint három hónapig nem voltak elő-adások az egyetemen. Amikor újra kezünkbe vettük a könyvet, először talán véletlenül Barta Já-nos professzor magyar irodalom-történeti jegyzetét lapozgattam. A Kemény Zsigmondról szóló részt kezdtem olvasni, amely így kezdődött: Kemény osztozik kor-társaival abban, hogy életének meghatározó élménye a forrada-lom!

Mi el tudjuk-e feledni a tör-téneteket, együtt él-e velünk ok-tóber emléke? — kérdeztem ön-magamtól. Három évtized múl-tán igennel válaszolhatok. Öríz-tük az októberi napok megrázó élményeit, a felvonulás mámo-ros szép óráit, s azt a rideg no-venberi hajnalt, amikor a Ben-czúr utcai diákokthont körbevet-ték a tankok, s percekig reánk meredtek az acélszörnyek ágyúi. Tuléltuk és átéltük. Megalkuvá-sokkal, kompromisszumokkal. De a történelmi realitások szor-ításában mindez talán nem is történhetett másként. És az én generációm nagy részét a törté-nelmi kudarc élménye minden bizonnyal elkíséri élete végéig...

Itt, Debrecenben nem voltak atrocitások, kilengések. Rend és nyugalom volt. A fegyverek ugyan kétszer eldördültek, októ-ber 23-án és november 4-én haj-nalban, de nem a „felkelők” lőt-tek. Először az AVH katonái, másodsor a szovjeteke. Mégis, néhány hónap múlva a törté-ntekre itt is ráaggatták az ellen-forradalmi jelzőt, a lapokban, a Fehér Könyvekben torzítások, hamisítások láttak napvilágot. S az események főszereplőit pedig elnyelték a börtönök.

Filep Tibor

48 óta ily nagy, ily dicső,
ily nemes nem volt ez a nép.
Új hit, új remény, új erő
avatja szentté cenk nevét,
Hős vére, hullton-hull a vér,
hős dala, szállton-száll a dal.
Nem szegyen többé, nem

fejekly,
nem dög az ember, ha
magyar.

Nem fáj a földnek. Vagy ha
fáj,
ismét egy szentelt fájdalom,
egy áldott görcs vonaglik át
az avaron, az ugaron.
Vajúdik a föld. Iszonyú.
Gyönyörű. Nemzet születik.
Sikolt a föld, a haza. Bú
és öröm csap az egekig.

Micsoda próba! Micsoda
tánc! Micsoda keresztelő!
úgy mossa mint egy mostoha
hajh rossz fiát a jó szülő.

PÁKOZDY FERENC:

48 ÓTA

Saját könnyibe'-véride'
fürdik az újjászületett
agg gyermek. Hajh, vagy éri
vagy se vele a rettenet.

Az irigy sors, a porkoláb
önkény, a bakó hatalom.
Hüledzik a nagyvilág,
mind keleten mind nyugaton,
Fenekszik, forttyog, fojtogat,
hizeleg, hódol, hiteget.
Valahány kigyó mind sziszeg.

Undok vashernyók, ostoba
vasfók, otromba vasfogak,
szörnyű sugalmak, pipogya
sügök, alattom sugarak,
valahány óriás ököl
fertő varázs mind ellenünk.

Egyedül vagyunk. Csak a föld,
hajh, csak az ég van mivelünk.

A véres föld, a könnyes ég.
A Hadak-útja. A Halál.
S a szívünk mégis tűzben ég.
S a lábunk mégis táncra jár.
Hiába nyílik száz verem,
száz meg száz éhes temető,
túl minden fene fegyveren,
mibennünk kel minden kelő.

Minden tiszta mag dús vetés,
minden jó csillag büszke nap,
minden győzelmes szenvedés,
szabad szó, szabad gondolat.
Mi vagyunk most, mi, mi, a
mérték.

Se ördögök, se angyalok,
de emberek. Oh, hogy
megértük
ezt is! Köszönöm, magyarok.

Debrecen, 1956. október 27.
(Néplap, október 31., 2. o.)

BENJÁMIN LÁSZLÓ:

ELESETTEK

Lánctalpakon, egyenruhában jött a HALÁL értetek.
Szerelem, munka, remény, jó és rossz már töletek elvétetett.
De már emléketektől is veszik el a becsületek.

Élők és holtak: fosztogatónak Titeket gyaláz, aki
Ezt a szomorú országot utolsó kincseitől akarja megfosztani.
Hát jöjjön a lánctalpas Hatalom! Szívünket fossa ki!

Ágyúszó, könnyűzene búcsúztatja az elesetteket, nem sirás,
Mi lesz velünk? Már csak a sírban a szabadulás?
Nincs felelet. Csak a vér van, csak a gyász.

(Budapest, 1956. október 24.)

ACZÉL TAMÁS:

**REQUIEM
TÖBB SZÓLAMRA**

Egyszer majd induljatok le megkeresni engem
akik még emlékeztek hajam s bajszom színe
borospoharat emelő mozdulatára kezemenk
cvikkerem haragos villanására borostás
arcom vad erdei csapásaira ismeretlen
sziklás csúcsain a jövőnek
tiz év után húsz év után száz év után
keljetelek útra kora reggel hamubasúlt
pogácsával tarisznyáitokban
hűvös a hajnali szél ébred a nap
hóvihar zúg porzik a nyári zápor
hosszú az út hozzám magam sem tudom
mit mondjak mit tanácsoljak mit ígérjek
legjobb ha nem monddok semmit
nem szolgálok tanáccsal
az ígéretek ösvényeit belepte a gyom
egyszer majd induljatok le megkeresni engem
ne hozzatok se babérkoszorút se havasi gyopárt
se márványtömböt se fakeresztet se gyászt se bosszút
hallom hogy közledek de eltávolodtok ismét
csörtetve zihálva dühösen s már-már kiábrándultan
kik vagytok honnan jöttetek ne zavarjátok nyugalmam
emléketek gögje sérti világom tökéletes rendjét
egyszer majd induljatok le megkeresni engem
kúszva bujkálva hason és hanyatt
a világ szennyes csatornahálózatában
a majdnem s a mégsem aljas csapdáit kerülgetve
egyszer majd elindulok magam is megkeresni benneteket
hajatok színe s borospoharat emelő
mozdulatára kezeteknek jól emlékszem
megőriztem szemetek haragos villanását borostás
arcotok vad erdei csapásait ismeretlen
sziklás csúcsain a jövőnek
tiz év után húsz év után száz év után
kora reggel kelek útra hamubasúlt
pogácsával tarisznyámban
hűvös a hajnali szél ébred a nap
hóvihar zúg porzik a nyári zápor
hosszú az út hozzátok mit ígérjetelek
mit tanácsoljatok mit ígérjetelek
legjobb ha nem monddok semmit
nem szolgáltok tanáccsal
az ígéretek ösvényeit belepte a gyom
egyszer majd elindulok magam is megkeresni benneteket
nem hozok se babérkoszorút se havasi gyopárt
se márványtömböt se fakeresztet se gyászt se bosszút
halljátok ahogy közeledek de eltávolodom ismét
csörtetve zihálva dühösen s már-már kiábrándultan
ki vagy honnan jöttél ne zavarj nyugalmunk
emlékeid gögje sérti világunk tökéletes rendjét
egyszer majd elindulok magam is megkeresni benneteket
kúszva bujkálva hason meg hanyatt
a világ szennyes csatornahálózatában
a majdnem s a mégsem aljas csapdáit kerülgetve
egyszer majd elindulunk magunk is megkeresni magunkat
akik még emlékezünk hajunk s bajszunk színe
borospoharat emelő mozdulatára kezünknek
szemünk haragos villanására borostás
arcunk vad erdei csapásaira ismeretlen
sziklás csúcsain a jövőnek
tiz év után húsz év után száz év után
kora reggel kelünk útra hamubasúlt
pogácsával tarisznyáinkban
hűvös a hajnali szél ébred a nap
hóvihar zúg porzik a nyári zápor
hosszú az út magunkhoz mit mondjunk
mit tanácsoljunk mit ígérjünk
legjobb ha nem monddok semmit
nem szolgálunk tanáccsal
az ígéretek ösvényeit belepte a gyom
egyszer majd elindulunk magunk is megkeresni magunkat
nem hozunk se babérkoszorút se havasi gyopárt
se márványtömböt se fakeresztet se gyászt se bosszút
halljuk ahogy közeledtünk de eltávolodunk ismét magunktól
csörtetve zihálva dühösen s már-már kiábrándultan
kik vagyunk honnan jöttünk miért zavarjuk ennen nyugalmunk
emlékeink gögje sérti világunk tökéletes rendjét
egyszer majd elindulunk magunk is megkeresni magunkat
kúszva bujkálva hason meg hanyatt
a világ szennyes csatornahálózatában
a majdnem s a mégsem aljas csapdáit kerülgetve
tiz év után húsz év után száz év után
ismeretlen sziklás csúcsain a jövőnek
egyszer majd elindulunk megkeresni téged
egyszer majd elindulok megkeresni minket
egyszer majd elindulunk megkeresni egymást
akik még emlékeztek
akik még emlékeznek
akik még emlékezünk

(1989. június 16.)

DEBRECENI KRÓNIKA

1956. október 23.-november 3.

OKTÓBER 23.

Délelőtt 11 órakor a Kossuth-egyetem előtti téren a három egyetem ifjúsága, dolgozói és oktatói nagygyűlést tartottak. Felolvasták az egyetemisták követelését. Ezután a résztvevők — akikhez a középiskolások fiatalok is csatlakoztak — a megyei pártbizottsághoz vonultak. A pártbizottság vezetői a fiatalok kérésére lehetővé tették a követelések nyilvánosságra hozatalát. A lelkes tömeg ezután az üzemekhez vonult, és csatlakozásra szólította fel a munkásifjúságot.

Megjelent a debreceni egyetemi, főiskolai és középiskolások fiatalok és oktatóik húszpontos követelése a Néplap rendkívüli kiadásában. Az egyoldalú kiadás a Szabadság Lapnyomdában készült harmincöt ezer példányban. A Kossuth-egyetem aulájában az esti órákban nagygyűlésre került sor. A felszólalók sürgették a demokratizmus kiszélesítését, majd sor került az új egyetemi ifjúsági szervezet — a MEFESZ — megalakítására. A nagygyűlés után a városba vonuló fiatalokat „rendbontó és provokatív szándékú csoportok zavarták meg... felelőtlen elemek középületeket támadtak meg... többek között a rendőrség épületét...” (Néplap, október 24.) A katonák fegyverhasználatát következtében két ember meghalt, hatan megsebesültek.

A debreceni gördülőcsapágygyárban munkásgyűlést tartottak. A jelenlévők nyolcpontos határozatot fogadtak el, amelyet teljes terjedelemben közölt a Néplap.

OKTÓBER 24.

A Hajdú-Bihar Megyei Honvédelmi Tanács az előlított rendkívüli helyzetben csoportosulási tilalmat rendel el.

A Hajdú-Bihar Megyei Honvédelmi Tanács elrendeli, hogy 1956. október 24-től kezdődően — a rendelkezés visszavonásáig — 17 órától másnap reggel 6 óráig a város minden pontján, az utcákon, tereken, állomások területein stb. tartózkodni tilos. Kilépési engedéllyel nem rendelkezők ellen a karhatalmi szervek fegyverhasználatra jogosultak.

Bencsik István, a Hazafias Népfőnt városi bizottságának titkára nyilatkozatban támogatja az egyetemisták követelését, de elítélte a szovjetellenes kijelentéseket, a vörös zászló és az otágy csillag meggyalázását.

Munkásgyűlést tartottak a Járműjavítóban. A résztvevők támogatásukról biztosították az egyetemisták követelését, és megfogalmazták saját követeléseiket is, amelyeket megküldtek az MDP KV-nak. A munkások ezen a napon nem dolgoztak.

Több debreceni üzem — Építőgépkarbantartó Vállalat, a Textilgyár, a Ruhagyár, a Vas-

ipari Vállalat, a Tejipari Vállalat munkáskollektívája örömmel üdvözölte a politikai vezetésben bekövetkezett változást, ugyanakkor elítélték a keddi esti debreceni provokációt.

OKTÓBER 25.

Megalakult a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány.

OKTÓBER 26.

A Magyar Dolgozók Pártja Hajdú-Bihar Megyei Végrehajtó Bizottsága, az egyetemi pártvégrehajtóbizottságok és a debreceni egyetemi diákbizottságok közös kiadvánnyal fordultak a város lakosságához. A konkrét követelések megfogalmazása mellett kimondták, hogy... az országban lezajlott megmozdulás... alapján forradalmi, szocialista, demokratikus, nemzeti jellegű, annak ellenére, hogy azokat egyesek káros és tragikus végű kilengésekkel zavarják...”

A Csokonai Színház dolgozói titkos szavazással megválasztották a színház öttagú forradalmi bizottmányát.

OKTÓBER 27.

A Belügyminisztérium megyei szerve elfogadja a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány kiáltványban lefektetett elveit.

Ülést tartott a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány. Többek között határozatot fogadott el a statárium megszüntetésére és a hajdúszoboszlói—álmódi forradalmi bizottmányokkal való kapcsolatfelvételle.

OKTÓBER 28.

A Néplap a jövőben a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány lapjaként jelenik meg.

A Néplapban megjelent A megye dolgozó parasztágának követelése az új kormánytól című 26 pontos követelménylista. Szerző nincs feltüntetve.

OKTÓBER 29.

A Pedagógus Forradalmi Bizottság közli a szülőkkel, hogy az általános és középiskolákban szünetel a tanítás. „Kérjük a szülőket, neveljék gyermeküket önfegyelemre. Ne engedjék őket feleslegesen az utcán tartózkodni.”

Egyetemisták keresik fel a környező termelőszövetkezeteket, hogy segítsék a parasztságot a munkástanácsok létrehozásában.

A Debreceni Vámőrség dolgozói titkos szavazással megválasztották a Tiszántúli Vámőrség Forradalmi Bizottmányát.

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány határozata alapján megkezdődött Debrecenben a nemzetőrség szervezése.

A Debreceni Villamosvasút munkástanácsa — elsősorban a szénhiány miatt — úgy döntött,

hogy szünetelteti a villamosközlekedést.

OKTÓBER 30.

Ülést tartott a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány. Heves vita után határozat született, amelyet tiztagú küldöttség vitt fel a kormányhoz. A négy pontból álló dokumentum címe: Debrecen és Hajdú-Bihar megye dolgozóinak követelése.

OKTÓBER 31.

Délben 12 órakor a megyei pártbizottság épületében megkezdte munkáját az egyetemistákból, a tanács és más intézmények képviselőiből álló testület. A megbeszélés egyetlen témája a Magyar Kommunista Párt megszervezésével kapcsolatos tenni-valók.

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmányt öttagú delegáció képviselte Győrben az ország nagy forradalmi gócpontjainak ülésén.

Megtartotta alakuló ülését a Független Kisgazdapárt debreceni szervezete.

Megalakult a Szociáldemokrata Párt debreceni intőbizottsága. A Nemzeti Parasztpárt debreceni előkészítő bizottsága megkezdte munkáját az egész megyére kiterjedően.

Megalakult a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány ellenőrző bizottsága.

NOVEMBER 1.

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány lapja új címmel jelent meg: Debreceni Hírlap.

Katonai díszpompával temették el a keddi esti megmozdulás három áldozatát. Tízezrek vettek részt a gyászszertartáson.

A Kossuth-egyetem és a Mezőgazdasági Akadémia hallgatói szükségesnek látják, hogy a nemzetőrségen belül az egyetemisták is fegyvert kapjanak.

NOVEMBER 2.

A Csokonai rádió és a szabad Debrecen rádiója a 41,5 méteres rövidhullámon sugározza műsorait.

A Kossuth-egyetem oktatóinak forradalmi bizottmánya gyűlést tartott, amelyen tizennygy pontos követelést állított össze.

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottság Jövőre is kenyér kell a nemzetnek című kiáltványában az ősi munkák elvégzésére hívta fel a megye parasztságát.

A munkástanácsok és a Debreceni Szocialista Bizottmány határozata alapján rendőrségi őrizetbe vették Ménéz János volt városi és Tatar Kiss Lajos volt megyei tanácselnököt.

A Tiszántúli Református Egyházkerület elnöksége tudomásul vette Péter János püspöki és lelkipásztori tisztségéről való lemondást.

Gazdag István

Debreceni sajtódokumentumok

Megalakult a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány

Rendkívüli és felemelő esemény színhelye volt az elmúlt éjjel egészen napfelkelteig a megyei pártbizottság székháza. A nyomasztó veres napok után a sztálinista-rákossista légkörből kiszabadulva felderengett a kibontakozás, a rend, a béke, az emberiség érzéséből fakadó gyönyörű nap. Ertelmes emberek, magyar hazafiak, harcos kommunisták, a dolgozó nép igazán hű fiait szót értve megalakították azt a platformot, amely a forradalmi és demokratikus alapon álló nemzeti érzéséből megalakította a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmányt.

Igy kellett! Ezt kérte a történelem, ezt kéri tőlünk az igazi hazafiság, pártunk, népünk és nemzetünk szeretete. Itt voltak a régi harcos kommunisták, akik már a faszizmus ellen fegyvert fogtak, itt voltak a párt és a tanács helyi szerveinek értelmes vezetői, a munkásosztály hű fiait. Itt voltak a forradalmi diákság képviselői, orvosok, tanárok és meg sokan mások. Szót értettünk, mert egyet akartunk! Véget vetni a bizonytalanságnak, hiszen történelmi és nagyon szeretjük népünket, hazánkat, soha el nem feledkezve az internacionalizmusról!

Eljen a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány!

KIÁLTVÁNY:

A Magyar Dolgozók Pártja Hajdú-Bihar Megyei Végrehajtó Bizottsága, az egyetemi pártvégrehajtó bizottságok és a debreceni egyetemi diákbirodságok több oldalról kapott információ alapján értékelve a rendkívüli helyzetet és azt elemezve, az alábbi megállapításokra jutottak:

I. A párt megyei végrehajtó bizottsága úgy látja, hogy az országban lejáratott megmozdulás elsősorban a Budapesti történelem alapján forradalmi, szocialista, demokratikus, nemzeti jellegű, annak ellenére, hogy azokat egyesek káros és tragikus végű kilengésekkel zavarták. Leszögezzük, hogy az elmúlt napokban

NÉPLAP

Az HDP Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága és a Megyei Tanács Lapja
1956. OKTÓBER 26. ARANY ÉRTÉKŰ
1956. OKT. 26. PÉNTEK

Kádár János elvtárs lett a Központi Vezetőség első titkára

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének titkára
Az MDP Politikai Bizottsága október 25-én megválasztotta Kádár Jánost az első titkárnak, az MDP Központi Vezetőség első titkárának. Kádár János elvtárs az MDP Központi Vezetőségének első titkára lett.

Megalakult a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány

Rendkívüli és felemelő esemény színhelye volt az elmúlt éjjel egészen napfelkelteig a megyei pártbizottság székháza. A nyomasztó veres napok után a sztálinista-rákossista légkörből kiszabadulva felderengett a kibontakozás, a rend, a béke, az emberiség érzéséből fakadó gyönyörű nap. Ertelmes emberek, magyar hazafiak, harcos kommunisták, a dolgozó nép igazán hű fiait szót értve megalakították azt a platformot, amely a forradalmi és demokratikus alapon álló nemzeti érzéséből megalakította a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmányt.

Debrecenben is kiadott tájékoztató röpcedula megállapításai, mindenekelőtt a helyzet nem ismerése miatt nem feleltek meg a tényeknek.

II. Ma világosan látjuk, hogy a párt nem tudott átúton élre állni és nem tudta leküzdeni a visszahúzó erőket. Ezeket az erőket lényegében a forradalmi megmozdulás állította félre és tette lehetővé, hogy helyükre a nép bizalmának letéteményesei kerüljenek: Nagy Imre, Kádár János, Losonczi Géza, Lukács György és más elvtársak.

III. Ezen felismerések alapján üdvözljük és minden erőnkkel támogatjuk a munkásság, az egyetemi ifjúság szocialista, forradalmi és nemzeti követeléseit, félreérthetetlenül kimondva az alábbiakat:

1. A további vérontás azonnali megszüntetését és a szovjet csapatok állomáshelyeikre való visszavonását.
2. Magyarország és a Szovjetunió államközi kapcsolatainak rendezését, a szovjet hadsereg csapatainak kivonását hazánk területéről.
3. A sztálinista politikában kompromittáltak, elsősorban Hegedűs András és Apró Antal azonnali leváltását pártbeli és állambeli funkcióikból.
4. Széles alapokra támaszkodó népfrentkormány megalakítását.
5. Teljes szocialista demokracizmust és sajtószabadságot.
6. A statárium legszigorúbb körühatárolását, kizárólag a fosztogatók és az adott helyzetet közönséges bűncelekményekre kihatással szemben.
7. Teljes amnesztiát a forradalmi harcokban részt vettek számára, a rendkívüli állapotokból fakadó intézkedések fokozatos enyhítését.
8. Az üzemi demokrácia kiszélesítését, munkástanácsok létrehozását.
9. A sztrájkjog biztosítását.
10. Gazdasági helyzetünkről, valamint külkereskedelmi viszonyainkról való tájékoztatást.
11. Bérrendszerreformot az igaz szocialista bérezési elvek alapján.
12. Az elkövetkezendő évek beruházási kereteinek rovasára, az életszínvonal állandó emelését, ezalatt összefüggően Debrecenben több ezer lakás építésének biztosítását.
13. Helyeseljük forradalmi, nemzeti hagyományainkhoz ragaszkodva a Kossuth-címer visszaállítását és nemzeti hagyományainknak megfelelő katonai egyenruha bevezetését.
14. A debreceni munkások, az egyetemi ifjúság, Debrecen lakosságának jogos forradalmi követeléseinek megvalósítása és a forradalmi harc továbbvitele érdekében javasoljuk a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány megalakulását. A Szocialista Forradalmi Bizottmány, a párt, a tanács, a Hazafias Népfrent, az üzemek, az egyetemi ifjúság és a dolgozók egyéb rétegeinek, a legszélesebb demokracizmus alapján választott tagjai alkossák. Felszólítjuk az üzemi tanácsokat, a belügyi szerveket és a honvédség alakulatait, hogy a rendkívüli helyzet fennállásáig csatlakozzanak a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmányhoz.

Debrecen, 1956. október 23.

Magyar Dolgozók Pártja Hajdú-Bihar Megyei Végrehajtó Bizottsága

Magyar Dolgozók Pártja egyetemi végrehajtó bizottságok, debreceni egyetemi diákbirodságok

(Néplap, október 26., 1. old.)

Eseményeink margójára

Nem vagyok politikus, de mégis úgy érzem, hogy politikusként kell szólnom az események sodró súlya alatt. Politikusként, aki szeretné szíve minden indulatával és élete minden fűtésével magához karolni az embereket, magyarokat, akik annyi megalázott év után újra a cselekvő történelem útjaira léptek.

E cselekvő történelmet mi csináltuk, s ezért ma felelősek vagyunk mindnyájan. Munkások, diákok, katonák, parasztlak, s mindazok, akik emberhez méltó életet akarnak maguknak. E roppant felelősség sziklasúlyú alól nincs kibúvó, és nem is lehet, mert aki kibúvót keres, azt sivatagra sodorja a történelem szele.

Jól vigyázzunk. Minket nem száan az idő, de nincs is joga a szánakozásra. A történelem csak azokért a népekért kesereg, akik kihullanak az idő rotájából. Ez a nép nem találtott könnyűnek, s szabadságra és függetlenségre való nagykorúságot ma is úgy mutatja fel, mint a történelemben már annyszor.

De epp ez a nagykorúság parancsolja ránk a felelősség mellett a legszigorúbb józanságot is. S a kettős parancs-felelősség és józanság összeforrott egységében most úgy kell cselekednünk, hogy az ma, holnap és holnapután is a hasznunkra váljék. Debrecenben a legfontosabb feladat a rend, a nyugalom, a higgadság megőrzése, hogy elkerüljük a vér további Abel-aldozatát.

Mert a mi szívünkben már kicsordult a vér. Lányok és fiúk piros harmata szentelte meg követeléseinket. S e vértől szentelt követelések előtt mindenkinek fejet kell hajtania. E vérécspekken kacagások, sírások, örömek és jóvendők kérnek, vádolnak és követelnek.

Kis nép vagyunk, de ugyanolyan végtelen joguk a szabadságra, a függetlenségre, az önálló politikai gondolkodásra, mint a nagy népek milliói. S lehet-e jogunkat semmibe venni, avagy e jogunknak ellentmondani. Nem és ezerszer nem, mert semmibevevése tragédiákhoz vezetethet.

Hazánkban ezért a jogért folyik a harc. S e küzdelem nem faszista provokáció, vagy burzsoá kísérlet a nép államának megdöntésére. Ma már ezt azok is elismerik, akik néhány napja meg e forradalmi harc igazán nemzeti megygyőződése ellen szavaltak. E harcban azonban nem szabad, hogy újabb véráldozat ömöljön.

Nem vagyok politikus. Az írásban élek és minden rezdületem az írásért síkolt. A sokat megcsúfolt és kígyólt ember-szeretetért akarnék vezekelni, és tollam hegyén szeretném felmutatni mindazt az igazságot, amellyel ma csordultig telt a magyar nép szíve.

Minket 12 év alatt hibák, bűnök, tevedések és tragédiák belékényszerítettek a kétkezdő roppant Jónás-cetgyomrába. Mi nem három, de harmincháromszor harminchárom napnál is több ideig szagoltuk és szívtuk az erjedő politikák minden hazai bűzét és rossz levegőjét. Ha menekülni és szabadulni akarunk tőle, de vádoljanak érte. Ma u Jónás-börtön oda. Itt áll egy nép, mely megfurdott szennyben és alázatban, félelemben és borzalomban és megmártódott néhány nap alatt a ránk csattanó remény örömeiben és a vér eleven guaszában is. Könnyesek vagyunk és szomorúak, de bizakodnak is, hogy könnyért és szomorúságért kárpótol a jövő. A sokat megcsúfolt jövő, melynek első szava a napokban érkezett el hozzánk.

Boda István

(Néplap, október 30., 2. old.)

Rendkívüli kiadás!

Ma délelőtt a Kossuth Lajos Tudományegyetem előtt a debreceni egyetemi és középiskolások gyűlést tartottak. Ott hozták ezeket a határozatokat.

A debreceni egyetemi, főiskolai és középiskolások fiatalok követelik:

1. Vegyék komolyan és hozzájáruljanak a fiatalok politikai és egyéb követeléseit.
2. Hívják össze a KV-ülését azonnal, a sztálinista politikában kompromittáltakat váltsák le. Elsősorban Andics Erzsébetre, Szalai Bélára és Friss Istvánra gondolunk.
3. Nagy Imre elvtársat helyezék vissza párt- és állami funkcióiba.
4. Farkas Mihály és társainak perét tárgyalják nyilvánosan, s az elmúlt évek pereinek anyagát adják ki.
5. Rákosi Mátyást fasszák meg minden funkciójától, párttagságától és magyar állampolgárságától.
6. Politikai perekben szüntessék meg a halálbüntetést.
7. Vezessék be az általános, titkos, személyre szóló választási rendszert.
8. A Magyar Népköztársaság címere a Kossuth-címer legyen és sportolónk már ezzel menjenek az olimpiára.
9. Nyilvánítsák piros betűs, nemzeti ünnepé március 15-ét, és mártírok napjává október 6-át.
10. Hozzák nyilvánosságra a magyar uránérc sorsát.
11. Emberibb életmódot követelünk a munkásoknak, emeljék a reálbéreket. A parasztság érdekében csökkentsék az adót és töröljék el a beadást, hogy megszűnjön a parasztság bizalmatlansága, s fellendülhessen a termelés.
12. Csökkentsék a mamutfizetéseket, s emeljék a minimális fizetéseket.
13. Vizsgálják felül az eddigi államközi szerződéseket: feltételeiket hozzák nyilvánosságra és a jövőben ilyen szerződéseket csak az Országgyűlés jóváhagyásával kössenek.
14. Közljék az eddigi jóvátétel összegeit és ennek megoszlását.
15. A Magyar Népköztársaság külpolitikája minden országgal szemben a teljes egyenjogúság és szuverenitás alapján álljon.
16. Illetékes nemzetközi fórumon foglalkozzanak a romániai és más külföldi államokban élő magyarok ügyével.
17. A kormány lépjen érintkezésbe a népi demokráciák, Ausztria és Jugoszlávia kormányával egy közép-európai konföderáció megvizsgálása céljából.

Rendkívüli kiadás!

NÉPLAP

Az HDP Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága és a Megyei Tanács Lapja
1956. OKTÓBER 26. ARANY ÉRTÉKŰ
1956. OKT. 26. PÉNTEK

Ma délelőtt a Kossuth Lajos Tudományegyetem előtt a debreceni egyetemi és középiskolások gyűlést tartottak. Ott hozták ezeket a határozatokat.

A debreceni egyetemi, főiskolai és középiskolások fiatalok követelik:

1. Vegyék komolyan és hozzájáruljanak a fiatalok politikai és egyéb követeléseit.

18. A magyar—szovjet kapcsolatokat, a szovjet hadsereg kivonásának ügyét, a belügyi és gazdasági függetlenség kérdését, a Szovjetunióban lévő hadifoglyok hazahozatalának ügyét azonnal rendezzék.
  19. Sajtószabadságot, és a rádió zavarásainak megszüntetését.
  20. Szolidaritásunkat fejezzük ki a lengyel nép, a Lengyel Egyesült Munkáspárt új politikája iránt.
- Meggyőződésünk, hogy e határozatokban és követelésekben a marxizmus-leninizmus elvi alapján állunk és nyilvánosság-ra hozatalával, tudatosításával az új, szocialista politika, a demokratikus kibontakozás ügyét szolgáljuk.

Debrecen, 1956. október 23.

A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem, a Debreceni Orvostudományi Egyetem, a Debreceni Mezőgazdasági Akadémia, a debreceni középiskolák diáksága, hallgatói, oktatói, dolgozói.

Munkában a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány pénteken délután ülést tartott. Mindenekelőtt megválasztották a forradalmi bizottmány elnökségét, titkárságát és titkárait, valamint négy szekciót. Ezek a szekciók a következők: karhatalmi, élelmezési, szervezési és igazságügyi szekciók. A forradalmi bizottmány egyhangúlag elhatározta, hogy továbbra is szilárdan kitart álláspontja mellett, mely kiáltvány formájában a Néplap október 26-i számában megjelent.

A forradalmi bizottmány ezután is felhívja Debrecen város tanácsainak dolgozóit, hogy jelenjenek meg munkahelyeiken és a továbbiakban is nyugodtan és fegyelmetten végezzék munkájukat. Segítsék ezzel is a bizottmányt, hogy a városban rend és nyugalom legyen, hogy minél előbb helyreálljon a normális élet.

A DEBRECENI SZOCIALISTA FORRADALMI BIZOTTMÁNY TAGJAINAK NÉVSORA

- Elnökség:** Csorba László honvédségi alezredes, dr. Kovács Béla levéltáros, Nagy Gábor vagongyári munkás.
- Elnökség titkára:** Fűr Lajos egyetemi tanársegéd.
- Titkárság:** Vass Imre MÁV-előnök, Szilágyi Imre építőipari munkás, Dede László egyetemi tanársegéd.
- Karhatalmi szekció:** Juhász András fűtőházi munkás, Vincze

József műanyaggyári munkás, Kálló Gyula pályafenntartási munkás, Garab Imre honvédségi főhadnagy, Mitván Pál alezredes, Kallóci László orvosvezető, Hori Csaba egyetemi hallgató, Kertész László egyetemi hallgató.

Élelmezési és kereskedelmi szekció: Szabó Károly sütőipari munkás, Csiz Lajos vágóhídi munkás, Kiss Lajos alkalmazott, Szabó Ferdinand Kiszív-dolgozó, Rácz György kereskedelmi alkalmazott, Kozák József egyetemi hallgató.

Szervezési szekció: Nagy Ferenc postamunkás, Hídvégi Ferenc Göcs-munkás, Varga László, a Rostkikészítő V. dolgozója, Balogh István, Talajjavító V. dolgozója, Olasz Pál főmérnök, Sándor László ruhagyári munkás, Székelyhídi Ágoston egyetemi hallgató, Nagy Tibor, a mezőgazdasági akadémia dolgozója, Szász Kálmán egyetemi hallgató, Zsadány Ottó egyetemi hallgató, Simon Zoltán egyetemi hallgató, Sári Gyula egyetemi hallgató, Harl Csaba középiskolai, Orosz Imre középiskolai.

Igazságügyi szekció: dr. Papp Endre, Batai József munkás, dr. Gabosi Dénes jogász, dr. Orosz Lajos jogász.

A megválasztott elnökség, titkárság és aszekciók a forradalmi bizottmány ülése után külön-külön ülést tartottak, ahol intézkedéseket hoztak a legfontosabb tennivalókra.

(Néplap, október 23., 1. o.)

SZÉKELYHIDI AGOSTON: 1956-ban magyar szakos egyetemi hallgató

1956-1989 szabadságai

Saját életemről, de többes számban íratik ez a vázlat. Más-képp lehetetlen. Eszméim és szándékaim ugyanis régóta szétválaszthatatlanul beforrtak egy közösségbe. Valóság közösség ez, névsorba mégsem szedhető. Tagjai azok, akik 1956. október 23-ától egymást bátorították, tanították, segítettek a szabadság vállalásában, november 4-e után pedig a megtorlás elviselésében és a másfajta szabadság keresésében.

Október újat teremtő napjainak készületlenek voltak a szabadságra. Zavart, késleltetett minket, hogy bár tapasztalatunk cáfolta a kötelező hivatalos helyzetmagyarázatot, az eligazodáshoz kevés lényeges nyílt ismertünk. Telte voltunk hiedelemmel felszabadulásról, történelmi és társadalmi igazságtételről, néphatalomról, ugyanakkor lépten-nyomon a függőség, az igazságtalanság, az önkényuralom vaskos jelei bukkantak elő. A szükséges szabadság, azaz a követelések mértékét ezért hol túl kicsire, hol túl nagyra állítottuk. Mindenki szabadságot akart, erről meggyőződhetünk pillanatok alatt és csalhatatlanul. De mi a szilárd alap? De hol a biztos határ? Elvált ez is. Az egyetemek, az üzemek, a falvak embereinek többsége önmeghatározást akart, önkormányzatot választott — a többség szabadságát ez jelentette. Így persze kiderült, hogy az uralmat addig egy maroknyi kisebbség gyakorolta. Ez a maroknyi kisebbség nyilván saját uralmával azonosította a szabadságot. Világos mérték, éles határ. Csakhogy mire Debrecen, a megye, az ország ehhez igazította volna a szabadság rendjét, ismét megfordult a sorsuk, a sorsunk.

Többség, kisebbség? Viszonyukat végül szabadság és erőszak alakulása jellemezheti. Mai adatok szerint az MDP-diktatúra uralkodó kisebbsége 1949 és 1956 közt (fegyveresei révén október 28-ától) 3500-3800 embert pusztított el, 850-870 ezret bűntelt és nyomorított meg törvénytelenül. Erre 1956 népi-nemzeti felkelésében, forradalmában és szabadságharcában a többség nevében 38-40 törvénytelen halállal és 1000-1200 le-tartóztatással válaszoltak. November 4-étől 1962-ig aztán az MSZMF-diktatúra uralkodó kisebbsége 570-600 törvénytelen halálos ítélettel és 8-10 ezer büntetéssel pecsételte meg nem is a többségi hatalomátvitel, hanem a többségi szabadság megtorlását. Ott és akkor ebben állt a kisebbség szabadsága. Meghökentő arányok.

Közülünk kit így, kit úgy érintettek azok az évek. Néhányan elhagyták az országot. Olyanok azonban nem hallottam, akik elárulták volna. Olyanokról sem, akik amaz november 4-e tájt idegen egyruhában, idegen fegyverekkel saját honfitársaikat legázó hazaárulókhoz csatlakoztak. Szovjet fogságba, magyar börtönbe annál többen kerülünk. Visszahúzódk, meghasonlottak, önsorsrontók is akadtak. De 1960-62-től nem kevesen már ismét a többségi, a népi-nemzeti szabadság esélyeit puhatolgattak. Ugyanúgy készültek, mint 1956-ban. Mert ennek a korszaknak lényeges tényeit sem ismerhettük meg. Ez a másfajta önkényuralom másféleképp burkolózott homályba. Bizony, el is tévedtünk benne nemegyszer. Időt veszítettünk, értéket veszítettünk.

Jó útra akkor találtunk, amikor nem elégedtünk meg a ki-nálkozó magán szabadsággal, hanem kisebb-nagyobb közösségek szabadságával óhajtottuk összekötni. Itt ütköztünk korlatba újra és újra. Ezen a ponton tapinthatuk ki a korszak szabadságának, illetve erőszakának határát. Igen, 1957-58 után másfajta szabadság és másfajta erőszak érvényesült. Ez az erőszak megengedte a magán szabadságot, ha a magán szabadság lemondott a közösségi szabadság szolgálata-ról. Tízmillió különálló magán szabadságocská az egyik oldalon, a közszabadság kisajátítása a másikon — napjaink így működött a korszak kisebbségi uralma.

De azért ez már nyitottabb pályának mutatkozott. A magán szabadság kis körében mind több különálló felelősség érelődött és érelődött a közösségi szabadság, a közszabadság szolgálata-ra, a kölcsönösség fölismerésének jegyében. Csoporthoz, réteghez, osztályhoz, nemzedékhez közös szabadsága nélkül hogyan is gyökeresedhetne meg az egyén szabadsága? És mindez hogyan is teljesedhetne ki a nemzet szabadsága nélkül?

Tárgulnak a szabadság körei, szűkülnek az erőszak zugai — itt, ennél a jó fordulatnál tartunk most. A többség szám tartománya is bővült mára. Sokszorosán bővült. Mi, hajdani ötvén-hatosok, örülünk ennek. Ennek örülünk. Ne feledjük azonban, immár valamennyien a többség számban, hogy csak a lehetséges szabadság legújabb lépcsőfokára értünk. A szükséges szabadság, minden egyén és minden közösség összefüggő rendszere — még messze van.

MENSÁROS LÁSZLÓ: színművész

„Régen elrendeztem ezt már magammal és az istennel”

Az ég egy világon semmit nem éreztem a készülő viharból. A színház töltötte ki az életemet, reggeltől estig játszottam. Védett helyzetben éltünk Debrecenben, egy fantasztikus színigazgató, Téry Árpád szárnyai alatt...

Október 23-án a lakásban ülve kiabálásra lettem figyelmes. Olyan jelszavakra, hogy először nem akartam hinni a fülemnek. Menjenek haza a szovjetek, valami ilyesmi. Vonultak az egyetemisták, nemzetiszínű lobogók alatt...

Nem értettem mi történt. Jel-lemző az első reakcióim: azt gondoltam, hogy filmet forgatnak, s a diákok a szerepüket alakítják, mindezt megrendezték. Ennyire naív voltam.

Aztán egyszer csak becsöngettek hozzám. Hívtak, menjek le az Aranybika teraszára és szavaljak el a Talpra magyart. Szabadság. Bevallottam, hogy nem tudom kiülni... Nem baj, majd fölolvassom könyvből. De hát az én hangom erre alkalmatlan, nem arra teremtett az isten, hogy nagy tereken, tömegeknek szavaljak!

No, azért lementem az egyetemistákkal, s végül mégiscsak sikerült meggyőzni őket, hogy nem vagyok megfelelő erre a szerepre. Ennek ellenére mind a mai napig tartja magát a híresztelés, hogy én ott elszavaltam a Nemzeti dalt. Ezért is félek bármit mondani azokkal a napokkal kapcsolatban. Tartok tőle, hogy kifordítják, éppen az ellenkezőjét állítják...

... Aznap este az AVH-sok vagy a rendőrség, nem tudom pontosan, szétosztatta a debreceni tüntetőket. Ámbár állítólag csak a levegőbe löttek, mindezek ellenére három ember meghalt...

Engem kértek föl, hogy a temetésükön mondjak beszédet... Abszolút neutrális beszéd volt, ráadásul nem is a sajátom, mások szövegét olvastam föl. Semmiféle uszítás, politika nem volt benne. Semmi olyan, ami józan emberi ész alapján büncselekmény tárgyát képezhetne volna. Mégis, a tárgyaláson ezt is a szememre vetették... Alig-alig érkeztek hírek Budapestről. Inkább csak az egyetemen keresztül. A diákok valahogy jobban tartották a kapcsolatot...

Még egy emlék. Sok-sok emberrel, diákkal, polgárral, munkással együtt elmentem és is a nyomdába. Néztük, hogy szedik le a vörös csillagot. Egy ember kimászott az ablakon. Akár egy hegymászót, tartották a kezénél fogva. A lábával rugdosta le az ótágú csillagot. Mondanom se kell, hogy a mendemondák szerint én magam rugtam le a csillagot. Se a tárgyaláson, se ké-

sőbb nem tudtam bebizonyítani, hogy ezt kivételesen nem én követtem el. Nem, tanúkat nem állíthattam... Debrecenben sokan tán a mai napig azt hiszik, én voltam...

Beválasztottak a városi forradalmi bizottságba, ahol egyetlen ember sem hangzott el rendszerváltást, a szocializmus el-törölését szorgalmazó beszéd, nyilatkozat, de még csak disszonáns hang sem... A fehértornok, bármiféle ellenforradalmi megnyilvánulásnak nyoma sem volt Debrecenben... Mindvégig rend és nyugalom volt, nem fordult elő semmiféle atrocitás. A kijárási tilalmat a Forradalmi Bizottság is fönntartotta. A nemzetőrség járőreit biztosították a közrendet.

Pezsgő közéletet éltünk, végre hallott az ember értelmes, tartalmas fölszólalásokat, valódi viták bontakoztak ki. Főszabadság a légtér.

Mennyire volt meglepetés mindaz, ami november 4-én történt? 3-án, szombaton a szovjet parancsnok kérésére a Forradalmi Bizottság három tagja — köztük én — kereste fel a lak-tanyát. Egy magas rangú tiszt arra kért bennünket, hogy másnap a város kiürítésekor gondoskodjunk a civilek, a katonák családtagjainak biztonságáról. Mivelhogy nemcsak a sereg, de ők is elhagyják az országot. Kértek, hogy küldjünk a helyszínre nemzetőröket...

Visszaballagtunk a városházára és rágódtunk a hallottakon. Valami nem stimmel! Valahogy logikátlanok tűntek...

Egy hatalmas fegyveres testület tőlünk kéri, hogy garantáljuk a családtagok biztonságát. Miközben, ismételt hangszólam, Debrecenben nem voltak harcok, atrocitások, lincselés... Mi van e mögött? Furcsa gyanakvós támadt bennünk. Mitől kellett nekünk megvédeni őket?

Ha valóban elmennének, boldogan intégetne utánuk Debrecen egész népe... Rágódtunk, beszélgettünk, hajnalig fönntmaradtunk. Hajnali négykor aztán megkezdődött az agyúzás... Megértettük a félrevezető manó-ver lényegét...

Régen elrendeztem ezt már magammal és az istennel. Sem harag, sem számonkérés nincs bennem. De abba sohasem tudtam belenyugodni, hogy ellenforradalomnak hívják azt, ami nyilvánvalóan forradalom volt, s hogy Nagy Imrét jeltelen sírba temették...

(Mensáros László visszaemlékezése, amelyből mi részleteket közlünk. Örmolnár Miklós 12 nap, amely... című könyvében jelent meg.)

SIMON ZOLTÁN: 1956-ban magyar szakos egyetemi hallgató

„Szépen haladtunk a konszolidáció felé”

Amikor 23-án reggel kilenc óra körül bementem az egyetemre, már nagy volt a nyüzsgés. Az épület előtti téren csoportba verődve álltak a hallgatók készültek a tüntetésre. A harmadik emeleten az egyik szemináriumi helyiségben fogalmaztuk aztán a húsz pontot. A lényeges dolgokban egyetértés volt a három egyetem küldöttje között, és meg lehetőséget hamar sikerült kiszűrni az irrális követeléseket, lementünk a hallgatók közé, valaki felolvasta a húsz pontot, aztán elindultunk a Simonyi úton, a Péterfián, a megyei pártbizottság felé. Én tagja voltam annak a delegációnak, amelyik tárgyalta az ifjúság képviselőivel a megyei pártbizottság vezetőivel.

Hogy ott mi hangzott el a vitában, arra már nem emlékszem pontosan, de állóképszerűen sok minden megmaradt az emlékezetemben. Sokan voltunk az első emeleti teremben, az asztal egyik oldalán ültek a pártbizottság akkori vezetői, Komócsin Zoltán és Kulcsár Ferenc, a másik oldalon pedig mi. Ez azért volt érdekes, mert akkor elképzelhetetlen volt, hogy egy delegáció váratlanul betoppna a pártbizottságra. Az pedig végképp különlegesnek számított, hogy elfogadták tárgyaló partnernek bennünket és viszonylag rövid idő alatt meg egyeztünk abban, hogy délután megjelenünk a mi pontjainkat tartalmazó Néplap különkiadása. Viszonylag rövid idő alatt, mert közben sok minden történt. Bejött Görbe János, kiment az erkélyre és elmondott egy Petőfi-verset. Megérkeztek a középiskolások diákok és csatlakoztak a tüntetéshez. Biztos vagyok abban, hogy ennek a nagy tömegnek a jelenléte, zúgása súlyt adott a mi követeléseinknek. Akkor átmentünk a Néplap szerkesztőségébe, a Tóthfalusi térre, ahol készséggel fogadtak bennünket. Mondhatni, hogy csak azokat a nyomdai jelzéseket írták fel a papírra, melyek a húsz pont nyomtatásához szükségesek voltak és küldték is át a nyomdába.

Hogy a városban ezután mi történt, nem tudom, mert én jó néhány magammal visszamentem az egyetemre. Ekkor már eldöntöttük, hogy délután tömeggyűlést szervezünk az aulában. Számitottunk arra, hogy azon már nemcsak az egyetemisták vesznek részt, hanem sokan jönnek az üzemből, a városból, tehát gondoskodni kellett a tér kihan-

gósításáról. Ez akkor még nem volt olyan könnyű technika kérdés, mint ma. Egy megoldás ki-vánkozott, a katonaságot kellett segítségül hívni. Lementünk a katonai tanszékre és annak párttitkárát, Perey főhadnagyot kértük meg, hogy segítsen. Rendkívül készséges volt, azonnal vette a telefont, felhívott valakit, egy fél óra múlva már meg is érkezett egy műszaki szakasz és építették ki a vezetéket. A segítő-készség, az együttműködési szándék azon a napon természetes volt. Ez egyik legnagyobb élményem. Amikor gyülekeztünk, fel sem merült, hogy esetleg lesz olyan hallgató, aki nem vonul fel. Magától értetődő volt, hogy egy emberként megyünk. Ez a nap mindenkit mozgósított. A nagygyűlésen nagyon sokan voltak. Felsőzálások sorozata hangzott el. Zömmel azokról a dolgokról esett szó, amelyeket mi pontokba fogalmaztunk. Ezek akkor már napok óta a levegőben voltak. Az öreg „Kossuth” felszólalására emlékszem, ő az egyházi nevelés fontosságát hangsúlyozta. Ma ez természetes dolog, de akkor mi anakronizmusnak éreztük. Közben bent a városban a Kossuth utcán áldozatai voltak a tüntetésnek, belelőttek a tömegbe és több ember meghalt. Akkor mi úgy határoztunk, hogy visszamegyünk a városba. Így is történt, megint a pártbizottság elé mentünk és azt skandáltuk: Pártbizottság előre! Pártbizottság előre! Ami nem jelentett mást, hogy a pártbizottság vezetői jöjjenek le közeánk, álljanak az első sorba, és így, együtt menjünk végig a Kossuth utcán a rendőrség (AVH-ig). Így demonstrálva, hogy mi rendet és békét akarunk. Ez volt egyébként a másik jelszó azon az estén. Így is történt. Komócsinék jöttek és mentek az első sorban. Végül megnyugodva térünk haza. Úgy gondoltuk, holnap folytatódik minden a hétköznapiok rendje szerint.

Nem így történt. Másnap reggel tudtuk meg, hogy Pesten harcok folynak, mi nem mehettünk be az egyetemre. Debrecenben csoportosulási tilalmat rendeltek el. Október 24-én — mikor nem tudtuk bejutni az egyetemre — átmentünk a szülészeti kiemeltantermébe és ott vitakoztunk arról, most mit csináljunk? Ide érkezett egy munkásküldöttség a vagongyárból, mondták, megkezdődött a sztrájk és arról érdek-

lődték, igaz-e, hogy egyetemi hallgatókat tartóztattak? (Ez nem volt igaz.) Izzó volt a hangulat, elsősorban a Kossuth utcai lövöldözés miatt. Az az álláspont alakult ki, a vagongyár ne moz-duljon, nehogy újra vér folyjon. Ott a hallgatók választottak egy küldöttséget, aminek az volt a feladata, menjen ki a gyárba és tisztázza a helyzetet. Ennek lettem a tagja. Én aztán az események során nem is voltam később az egyetemen. Kimentem a vagongyárba. Amikor megalakult a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottság, a munkások küldöttségét kerültem be a szervezési székletbe. A bizottságny egyetemistákból, munkásokból, nem kompromittált politikusokból és katonákból állt.

A Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottság megalakulására életem emlékszem. Egy kép él bennem. A városi tanácsban gyűltek össze a bizottságba delegált küldöttek. Sok volt a hozzászólás. Für Lajos elnököt, s amikor már végképp nem tudott rendet teremteni akkor fölállt és József Attilát idézte ezt mondta: De hát emberek! Ez az a dolgozó nép okos gyülekezete, amelyik képes lesz a bajainkat orvosolni? Érdekes módon ennek a pár szónak olyan hatása volt, hogy rövidesen helyreállt a rend, megválasztották a szekciók tagjait, vezetőit. Amikor folytak a választások és alakulóban volt a bizottság, ott voltak a pártbizottság vezetői is. Komócsin Zoltán az első sorban szélen ült, és ha emlékezem nem csak nagyon lojális pozícióban. Kész volt arra, ha a neve elhangzik, felálljon és vállalja a megbízatást. Erre nem került sor. Szerintem csak azért, mert ő néhány hónappal korábban került ide Szegedről és nem volt eléggé ismert.

Volt a Debreceni Forradalmi Bizottságnyak egy nagyon karakteres vonása: a vezetőségbe nagy számban kerültek fiatal katonatisztek. A bizottság elnöke, a helyőrség parancsnoka, Csorba László alvezetés volt. Ő október 23-án szolgálati úton Budapestet jart, saját szemével látta, mi történt, azzal jött haza, szó sincs ellenforradalomról. Úgy gondolom, neki nagy szerepe volt abban, hogy az eseményeket a debreceni vezetők ne minősítsék október 25-én ellenforradalomnak. Valamint abban is, hogy Debrecenben mindvégig rend volt.

EPILOGUS

„A halálos ítéletet én a magam részéről igazságtalannak tartom, elfogadni nem tudom. Egyetlen vizsgám ebben a helyzetben az a meggyőződés, hogy előbb vagy utóbb a magyar nép és a nemzetközi munkásosztály majd felment azok alól a vádak alól, amelyeknek súlyát most nekem kell viselnem, amelynek következményeiként nekem életemet kell áldoznom, de amelyet nekem vállalnom kell. Úgy érzem, eljön az idő, amikor ezekben a kérdésekben nyugodtabb légkörben, világosabb látókörrel, a tények jobban ismerete alapján igazságot lehet szolgáltatni”. Négyoldalas mellékletünkkel, a történetek felidézésével eredeti sajtódokumentumok közlésével, az események résztvevői visszaemlékezéseinek publikálásával emlékezünk 1956 októberének debreceni eseményeire, egy kis részt vállalva a megkésett igazságszolgáltatásból.

(A Napló négyoldalas mellékletét FILEP TIBOR szerkesztette.)

Teller Ede élete és kora

6. RÉSZ

Csillagháborús tervek

A termonukleáris reakció elméleti kiindulópontjait már a harmincas évek végén megfogalmazták, s már Los Alamosban tudták, hogy a termonukleáris reakció kiváltásához szükséges hő előállításához mindenekelőtt a nehézhidrogén-atomok, a deutérium kiválasztására van szükség. Rövidesen bebizonyosodott, hogy a deutérium meggyújtása maghasadásos atombomba útján nem lehetséges, ehhez tríciumot, azaz hármas atomsulvú hidrogénatomokat kell alkalmazni. Tehát a deutériumnak és a tríciumnak a reakciója bizonyult termékeny ötletnek.

1950. március 2-án Teller Washingtonba látogatott, ahol politikai pártfogóival tárgyalt. Nehéz kérdésekről kellett ebben az időben dönteni. Milven vesztelt jelent egy hidrogénbomba-robbanás után a keletkező radioaktivitás? Még a legkiválóbb tudósok is csak nagy óvatossággal mertek ehhez a kérdéshez nyúlni, és a régi barátok, mint Szilárd és Bethe is olyan veszélyzónákra hívtak fel a figyelmet, amelyeknek hatására az illetékesek akár elálltak volna a kísérletsorozat folytatásától.

E két nagyon régi jó barát ellenvéleménye különösen fájt Tellernek, és úgy érezte, hogy azok eltúlozzák a veszélyeket. Természetesen joguk van ahhoz, hogy hangot adjanak saját meggyőződésüknek, de ugyanezt ő is megteheti anélkül, hogy ezzel veszélyeztetné az immár két évtizedes jó viszonyukat.

Ez az összecsapás azonban még csak a kezdet volt a hidrogénbomba-ellenes kampánynak. Amerika legtekintélyesebb szakmai magazinja, a Scientific American három egymást követő számában adott helyet a hirogénbomba ellenzőinek.

Teller hamarosan a Bulletin of the Atomic Scientistsben (Az Atomtudósok Bulletinjében) válaszolt. Bár írása nem volt mentes az indulatoktól, mégis szigorúan tartotta magát a tudományos tényekhez. Írásának vázlatos gondolatmenete. Az atomkísérletekben részt vevő tudósok közül senkinek sem lehet teljesen tiszta a lelkiismerete. De a tudósoknak a kutatás a kötelességük! Teller meg volt győződve arról, hogy a hidrogénbomba előbb-utóbb mindenkinek rendelkezésére áll majd, de aki előbb ismeri meg a természet törvényeit, az kissé jobban tudja befolyásolni érvényesülésüket, mint az, aki utóbb érkezik ehhez az állomáshoz.

Teller egyik kollégájával, Frederic de Hoffmannal új tézist dolgozott ki a hidrogénbomba előállítására. A korábbi „receptekkel” ellentétben ez olyan egyszerűnek tűnt, hogy számos eddig kételkedő tudós is Teller oldalára állt. Az eljárás lenyelve: folyékony tríciumot és folyékony deutériumot egy atombomba okozta hő segítségével aktivizálnak. Ez így még nem volt hidrogénbomba, de mégis rendkívül közel állt hozzá. Szívesen írnák az eljárásról, de ez lehetetlen, mert kö-

zel négy évtizeddel később a kidolgozás technikai módja még mindig az amerikai kutatóintézetek és a hadügyminisztérium szigorúan titkos anyagához tartozik.

A teljes titkosság miatt a mai napig sem tudjuk, hogy miből állt az a kísérletsorozat, amelyik a „Greenhouse” (Melegház) fedőnevet kapta 1950. május 8-án zajlott le ennek legfontosabb mozzanata.

A hajnalra kitűzött robbantást egy zivatar miatt három órával elhalasztották. Teller ismét csodálkozva szemlélte a robbanás nyomában képződő lángabdát és gombafelhőt. Maga a robbanás azonban még nem volt a siker bizonyítéka. Azt kellett kideríteni, hogy valóban egeszt-e a hőhatás következményeként a deutérium a tríciummal.

Lehet, hogy a feszültség oldása végett az egyik tudóstárs, Ernest Lawrence fogadást ajánlott Tellernek. Lawrence-nek akkor kellett fizetnie, ha a kísérlet nem sikerült, Tellernek akkor, ha sikeres volt. Az eredményt másnap tudták meg. Kora reggel, mikor Lawrence munkába indult, Teller odalépett hozzá, és mosolygva nyújtott át öt dollárt.

***

Csendes évek következtek egy ideig. Legalábbis csendesnek minősíthetők egy olyan nagy tudós és robusztus egyéniség életében, mint Edward Teller. Végül vállalta és erkölcsi kötelességének tartotta, hogy tevékenyen bekapcsolódjon a nemzetvédelem ügyébe. Ezzel összefüggésben egyre többször adott tanácsokat a hatalom képviselőinek.

Barátság alakult ki köztük és Nelson Rockefeller között, aki a vagyonbirodalom örököse, New York állam kormányzója, majd az Egyesült Államok alelnöke lett. A barátság olyanira szoros lett, hogy amikor a Lawrence a Livermore Intézetből nyugdíjba ment, a professzor hajlandó volt anyagi ellenszolgáltatással is járni kapcsolatba léoni a Rockefeller családdal, noha ezt egyetlen más politikusnak sem tette volna meg.

A Ronald Reagan és Edward Teller közötti barátság is meglehetősen régi keletű. Már amikor Reagan először választották meg Kalifornia állam kormányzójává, a szoros együttműködés alakult ki közöttük, ami később oda vezetett, hogy a magyar származású professzor a 80-as évekre az elnök egyik legfontosabb tudományos tanácsadója lett.

1982 januárjában, többszöri előzetes üzenetváltás után arról értesítették Tellerrel, hogy Ronald Reagan beszélgetésre várja Washingtonban.

Egy évvel később nagy vonalakban megtudhatta a világ, hogy a beszélgetésen miről volt szó. Részleteiben azonban még ma sem tudjuk, és valószínű, hogy ez az elkövetkező évtizedek feltevése. Titka maradt. A beszélgetés tartalmáról senki sem hajlandó

nyilatkozni, pedig Teller doktor változatlanul haragot tartja, hogy a tudományok fejlődésének legnagyobb ellensége a titkolózás.

Az értesülések jórészt az elnök 1983. március 23-i híres televíziós beszédéből, kisebb részben pedig azokból a nyilatkozatokból való, amelyeket Teller a titkosság megsértése nélkül mondhatott el. Ezekhez járul még olyan tanúk elbeszélése, akik ugyan nem voltak jelen kettőjük eszmecserejénél, de az elnök szűkebb köréhez tartozván, ők maguk is értesültek valamiként a gondolat érelődéséről. Egyikük a már régen „ellenfélle” lett egykori jó barát, Hans Bethe. 1983 februárjában a livermore-i laboratóriumban találkozott. A magyar tudós a cél érdekében odáig merészkedett, hogy olyasmit is elmondott kollégájának, ami akkor még nem volt teljes mértékben közölhető információ. A laboratóriumban előállított röntgenlemez teljesen új fordulatot ad a fegyverkezési versenynek. A röntgenlemez kisugárzó központja a világűrben keringve helyezhető el, és gyilkos erejű sugárjai még a világűrben meg tudják semmisíteni a rakéta által hordozott gyilkos, nukleáris tölteteket. Amikor a töltet felrobban, még mielőtt további apró nukleáris részecskéket kilövellne magából, egyetlen lángoló gombbé válik, maga körül mindent elpusztít, elsősorban a többi bombát és más fenyegető fegyvert. Az atombomborút számúzik a Földről a csillagok közé. Ez a csillagháború.

Hans Bethe egyetlen pillanatig sem vonta kétségbe egykori barátja közléseinek fizikai igazságát. Egyenesen zseniálisnak tartotta az elképzelést, és különösképp tudományos eleganciáját dicsérte. Még nem csinált tiktok abból, hogy a várható tudományos viták során a gondolat alkalmazása ellen kíván fellépni. Mert az új fegyverre újabb ellenfegyver a válasz, és éppen az, amit döntő áttörésnek tekintünk, fok újabb lendületet adni a fegyverkezési versenynek.

Végül is kinek van igazsága? Ronald Reagannak, aki Teller életét az emberit lét végső határáig szerte megpróbáltatni, vagy a fizikustársának, Isadore Isaac Rabinak, a Nobel-díjasnak, aki szerint jobb lett volna az emberiségnek, ha Teller Ede soha meg sem születik?

E kérdésre nem könnyű a válasz, de ennél is sokkal nehezebb arra felelni, hogy hol a helye Teller professzornak az emberi haladás szempontjából. Adani vagy átkozni fogja-e nevét az utókor? A világ-végét vagy az emberiség új korszakát hozta-e közelebb? Az erre adandó hiteles választ független az ő akaratától. Valószínűleg pontos feleségének, Micikének az állítása: ha a háború vagy a béke kérdésében az én férjem döntene, úgy kevesebb oka lenne a világnak a félelemre.

(Vége)

VOLT EGYSZER EGY „Hullaház” (vendéglő)

— *Ehesek vagyunk, hosszú volt az út... — mondta affektálva a bogyós-fáros, ám darázsderékű úrihölgy kalapdobozaitól körülötte a Nagyalomás előtt, úgy a húsz-harmincas évek fordulóján. — Meg szomjasok! — vágta mellé a keménygallérú, puhakalapú gigerli sétatálcájával kommandírozva, hová tegye a hordár a kofferokat. — Ezért hát, vigyen minket valami jó kis helyre öregem!*

— *Akkor nagyságos uram, csakis a „Hullaházba” mehetünk! Ott van mostanság a legjobb világ! — felelte a fiákeres meglegyintve a lovakat. — A konflis pedig elindult a Timár utca felé.*

Valahogy így rögzíthető a nagy világgazdasági válság éveiből hallomásból ismert többértelmű adoma, amelyben az említett gyanútlan úriközönség bizony igencsak elképedhetett, nem sejtve, hogy a derék fuvaros (egyelőre még) nem abba a műintézetbe kívánja vinni őket, melyet a „Hullaház” cégér hallatlan rosszat sejtve tudni véltek, hanem egy jó kis vendéglőbe.

Azt, hogy mikor létesült az egykori Debrecen nevezetességének számító vendéglő, ma már éppúgy nem tudni, mint azt, hogy hogyan ragadt rá a nem túl gasztrosz elnevezés. (Talán úgy, ahogy ma is tudunk a közfelfogásban „Texas”-nak, „Kék golyó”-nak, „Lordok háza”-nak és „Don kanyar”-nak titulatit becsületsüllyesztőkről.) Az mindegyre tény, hogy 1925-ben, amikor a cég felvirágzóztatja Némethi József megvásárolta, már így hívták, de a hajdani tulajdonos fia szerint étterem vagy kocsmá volt ez már talán a múlt században is.

Arra már könnyebb lenne válaszolni, hogy mitől lendült fel és vált debreceni nevezetessé a négy-öt tagú vagy népesebb, de mindenesetre szükséges mértékű személyzettel, a konyhán kívül magával az étteremmel, takaros — a korabeli képeslap tanúsága szerint is — hangulatos kerthelyiséggel, kellemes cigányzenével, 1930. karácsonytól pedig külön borpincevel is szolgáló vállalkozás. Azt megválaszolja vélhetően a maig fennmaradt és sok száz bejegyzéssel, tréfás, komoly, spicces, bohókás bejegyzéssel ékes vendéglőnyelv első oldala imígyen:

„Hullaház”.
Alapítva: 1926-ban.
Írányelvem: *mindent a legtisztábban s a legjobban adni.* Azok a kedves vendégeim, akik ezt elismerik, emlékül írják be nevüket e vendéglőnyelvbe. Némethi József.

Hát igen! E címlap afféle fordított panaszkönyv, egy vérbeli „vendéglátó” szakember hajdani ars poeticája is lehetett. De ki volt e névtelen hajdani szakember, aki „a meghökkenetés fél siker” — napóleoni elvét — ismerte, vagy felismerve felvállalta a népnyelv által kissé morbidra formált elnevezést? (Mintha csak hallanánk: „Hadd élcelődjének, hadd viccelődjenek, tréfálkozzanak a cégeren futó vendégek éppúgy, mint a törzstag asztaltársaságok, a lényeg, hogy itt igazi jó minőséget kapjanak ételben, italban, vendéglátói szakértelemben.” Személyéről csak annyit tudunk, hogy 1910-től két éven át fűszer-csemege kereskedőnek tanult, majd két éven át ugyanezen pályán segéd- és üzletvezető (elég hamar!), de jön a katonaság, a háború, mikor is a 39. gyalogezred közlegénye, hogy hazatérve 1919–20-ban az egykori munkásotthon, a „Margit fürdő” italmérésben keresse kenyerét. Úgy látszik, ekkor támadt kedve a vendéglátó mester-séghez, mert ezt követően máshol is italmérés-üzletvezető volt. Lehet, hogy ezen kereseményei alapozták meg honfoglalását a „Hullaház”-ban is (1937-ig volt a tulajdonában), de később is, egészen nyugdíjazá-

ság e pályán maradt, volt a hortobágyi fogadó, a Hungária étterem és a nagyerdei Vigadó vezetője.

No igen és még egy adalék: ha hisszük, ha nem, ez a kiváló borkimérő bizony bormessza volt! Jóllehet mindenben a legkiválóbb kínálatra törekedett, maga szerezte be az ételt, az italt, maga soha életében egy korty bort le nem nyelt! Megkóstolta, megírta, izlelgette, forgatta a szájában árubeszerző tárgyalásokon, de aztán... kiköpte. Mondják, épp azért volt képes kiválasztani az ízben, tűzben, tisztaságban legkiválóbb borokat, hiszen aki a borizelésben (sőt lenyelésben), vagy hogy másképp fogalmazunk „nyakalásban” túlságosan rutinos, az biz nem tudja érzékelni a finomságokat. A hozzáértők szerint az absztinens szakértő tudja kiválasztani a legjobb borokat.

Hát ez minden, amit az egykori „Hullaház”-ról ma tudhatunk. Na meg a sok száz bejegyzés a vendéglőnyelvben, az árulkodik róla, hogy a város legjobb cigányzenészei (például Magyar Gyula) muzsikája mellett milyen jól érezték magukat az itt megfordulók.

Nézzük a vendéglőnyelvi bejegyzések sokaságából is néhány jellegzetesét: Itt van mindjárt egy ünnepléses, komolykodó: „Országjáró, világjáró kívánja, hogy az összes vasutak, villamosok, bérkocsik, talyigák, no meg az aeroplánok végállomása a „Hullaház” legyen! 1929. II. 18.” Valamilyen János (olvashatatlan aláírás) Budapestről.

Nem tudni mennyi pohár után írta visszafelé dőlő betűivel a bejegyzést Nyilas Gábor — saját bevallása szerint is a „Három számárfej” asztaltársaság csendes belfogója, azt még kevésbé, hogy mit szólna mindehhez az ugyancsak komoly mértékűtárral aláíró, férjejára után jött Nyilas Gáborné... Megtaláljuk a vendéglőnyelvben becsületes mesteremberek cirkalams kézigyét, mesteriségének büszke közléseivel éppúgy, mint a világjáró báró Sziklay Miklósét, aki valahányszor erre járt, hol Wienből, hol Berlinből érkezve, nem mulasztotta elismerni szavait rögzíteni. Sorjájának a bejegyzések Amerikából hazajött magyaroktól, satorlajúj helyi utazóktól, szoboszlóaktól és sok-sok debreceni embertől.

Na persze nem csupán borkedvelők írtak sorokat a könyvből. Még néhány bormessza tudóbeteg is betért a híres vendéglőbe egyszer s jóllehet az Augustza szanatórium főorvosa — mint jegyzék — tiltotta őket a bortól, így is remekül érezték magukat. Olyannyira, mint a városban megfordult ferencvárosi Riadó Dalegyet valamennyi tagja, a mezőtúri iparosok dalosai, a pest-erzsébeti és a többi dalász, meg sok-sok névtelen futóvendég, akik közül olykor-olykor „hullarészeg” is lett egy-egy.

Persze volt, aki vidáman fogta fel a dolgot, írván: „Ha a másik hullaház is ilyen kellemes, akkor én már nem is félek a haláltól.”

Egy-egy asztaltársaság önpontreálkál örököltette meg ittjártán, egy arab utazó talán azt rögzítette betűivel, hogyan szegte meg Allah tilalmát. Van e sorok között álfilozófia, vérbő humor és bugyuta élcelődés, de van szomorúság is: „Drága Béluskám, nyugodj békében azért, hogy itt vagyok a „Hullaház”-ban, azért a szívem nálád van a temetőben és még ma is szeretlek, még sokkal jobban, mint az életben, a te bánatos Iluskád a két szép kisfiad szép...” — itt elcsuklottak a betűk. Ki tudja, a nevezett Bélus háznyozor fordult meg e jeles helyen, ha emléke előtt ide jött tisztelni özevege.

***

Mindez ma már a múlté. Ki tudja, élnek-e még az egykori bejegyzők közül. Fél évszázad távlatából már nem csak a falakat tüntette el a városrendezés, de lassan-lassan az is feledésbe merül, hogy volt egyszer egy „Hullaház”.

Hornya András

Tavaszi-nyári divat 1990

Immár 60. alkalommal mutatják be a világ divatdiktátorai legújabb kollekciójukat az Isar-parti metropoliszban, Münchenben. A müncheni divathét, amelyet négyszer rendeznek egy évben, legalább olyan attrakciója a maga nemében a bajor fővárosnak, mint az Oktoberfest, a híres őzi sörünnepe. Ahogy kialszanak a Theresienwiese óriákerékkeinek, több ezer személyes sorsátrajnak fényei, elkezdődnek az Oktoberfest közvetlen szomszédságában az első bemutatók. Megnyílik a 25. méreteiben is lenyűgöző pavilon a világ minden részéről érkező érdeklődők, a divatszakma előtt. S ha a divathét nyitva tartása órában a sörünnepevel egyezne, nehéz lenne eldönteni, hol járt több látogató. Az október 1-4-ig tartó bemutatót és vásáron ezúttal tíz ország 2751 kiállítója mutatta be hétezer kollekcióját, az 1990. évi tavaszi-nyári divatot.

S ami nekünk, magyaroknak érdekes: végre életjelet adnak a magyarok — bár nagy fáziskéséssel — legalább 33 vásárlóval. Fontosabb, s persze hasznosabb lenne az országnak, ha a pakisztániak, kínaiak, holgárok, lengyelek, s cseh-szlovákok után végre mi is potens eladókát törnénk be a nemzetközi divatszakmába, ebbe a kimeríthetetlen piacba. Ha a Loden-Freynek az Adidasnak s más márkaneveknek megfelelő magyar bérnunka, saját konfekciónak is eladható lenne. Évek óta hiányoljuk a páratlan magyar hímzéseket, a bőrúrkákat, a minőségi konfekciót a müncheni nemzetközi vásáron.

Nincs új a nap alatt, alapíthatja meg a szakmabeli, vagy divathoz értő látogató, ha végigjárja a kilométerekben mérhető vásártérület csarnokait, ahol a farmerektől az estélyi ruhákig, a folklór ihletésű gyűtésektől a kabátokig széles a paletta. A divatjóról évtizedeként ismételt önmagát, csak a hangsúlyok, a favorizált színek, formák tolnak el. Ha valakinek elég székénye van, s a súlyát is tartani tudja, mindig talál régi, elavult ruhatarában a legújabb divatnak megfelelőt. Ujra divat az ormótlan, egyenes zakók után a rever nélküli, rövid, Chanel-szerű kabátka, paszpóllal vagy anélkül, fémgombokkal vagy simán. A kis gallérokat a nagy, fantáziás gallérok, szabók váltják fel, s a nőies blúz-

Nappal és este egyaránt kedvelt a folklór

zokat, kabátkákat fél láb-szárig erő, többnyire hátul sliccelt, gombolt szűk szoknyák kísérlik, de láthatunk glóknist és minit is a kollekciókban. Változatlanul nagy szerepe van a praktikus, öltöző, öntudatos, modern nő öltözködésében a nadrágnak, legyen az bermuda, Marlene Dietrich-vonalú vagy cső. Ha valahánról azt mondhatjuk, hogy a „legdivatosabb ruhadata”, az feltétlenül a nadrágszoknya. Erdekes övmegoldásokkal, dús hajtásokkal, nagy csak buszra felszállva látszódnak: nem szoknyát, hanem nadrágot hord viselője. Ami bármelyik alsó rész mellett fontos, mondhatni „kötelező”, az az elmaradhatatlan kosztümkabát.

A jólöltözöttség, az elegancia velejárója — akár a sportos, akár a nőies stílus részesítjük is előnyben — a kabátka. Többnyire egyszerű, rövid vagy hosszú „kiadásban”, sok mindennel hordhatóan, variálhatóan. Egy jól választott, semleges fazonú, sok mindenhez viselhető kabátkával, ha úgy tesszük számtalan kosztümünk lehet! Eddig úgy tűnhet,

minden divatos, mindent felvehetünk. Ez igaz is. A legújabb divatot követő nő két dolgot vesz mindehhez figyelembe: az egyéniségét, s ahhoz választja a divatos formákból, színekből a neki illőt, és a kiegészítőket, az „accessoires”-t.

Mégis mi az, ami új vagy változik? Amíg a fazonokban mindig követhető a régről ismertek valamiféle ismétlődése, továbbfejlesztése, változnak az anyagok, a kiegészítők. Az anyagok között élen járnak, a finom, drága, többnyire természetes anyagok: a selyem, pamut, gyapjú, a műszálak közül pedig fontos szerepet vívott ki magának a pamutlajdonosságú, kiváló nedvszívó és melegben is könnyen viselhető viszkóza. A régről ismert, s újra divatos zsebből kikandikáló selyemkendők, a feltűzhető rózsák, szabók mellett ismét láthatjuk a kalapokat, s egyre fontosabb szerepet kapnak a színből harmonizáló puha cipők, táskák mellett az övek, valamint a divatesszerek, bizsuk. Sok a nagyanyáink blúzairól ismert tú, bross, s egyre több a csillogó, színes kövekkal kirakott csat, kitű-

ző, fülklipsz. Egy-egy színes fagyöngy, kendő, öv „feldobja” a régi pulóvert, a megunt blúzt, a rafináltan eltereli a figyelmet egy alvatosan éjszaktól, munkától fáradt arcról.

Mire figyeljünk hát a divatdiktátorok ajánlotta sokaságban? A teremtés koronái, mint a divatban általában, most is könnyebb helyzetben vannak. Hordhatnak egy- vagy kétsoros gombolósú zakókat egyaránt, sálgallérral vagy szélesített fazonnal, szűkebb és bővebb nadrágokkal, felül hajtásokkal. Ami fontos, a színből harmonizáló ing, esetleg nyakkendő vagy pulóver, s minden esetben: finom alapanyag, lezser, sportos, s kiegészítőkkel mégis elegáns megjelenés. A lezseresség azonban semmiképpen ne jelentsen ápolatlan, elhanyagolt haját, bőrt, s feltétlenül párosuljon szigorú higiéniaiával, mondják a divatszakemberek, s nem utolsósorban a fő kritikusok: a nők.

S mit hordjanak a nők, fiatalok és kevésbé fiatalok, tőrények s molettek? A divatszín: fehér, fekete, lila, bordó, mustár és kasmírserű, orientális folklórra (indiai, marokkói), valamint mexikóira emlékeztető mintás. Divatosak a fűszer-színek, a természetes, puha alapanyagok. A sokszor mintás bő vagy egyszínű szűk hosszú szoknyák és minden formában kedvelt nadrágok gyakran egészülnek ki kendővel, szabóval, puha bőr- vagy textilmelegítővel és mindig: egyszínű kabátkával, zakóval. Ismét divat a matróz (sötétkék-fehér, csíkos, ankerekkel, fémgombokkal), a koloniali (más néven szafari vagy afrikai stílus), a natúr-színek változatos skálájával, bőrvél, csizmával), s a mexikói, indiai, török motívumokra emlékeztető, folklór jellegű stílus.

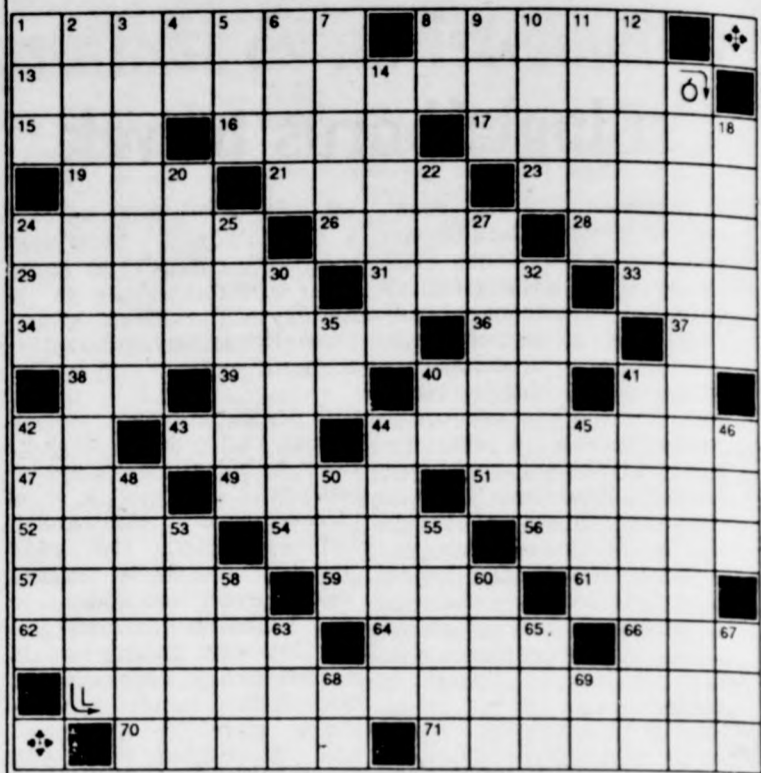
A lényeg, hogy mindezekből lehetőleg az egyéniségünkhöz, alakunkhoz illőt válasszuk ki. S mint már utaltunk rá: nem feltétlenül kell vastag pénztárca a divatos öltözködéshez. Sokszor elég némi leleményesség, fantázia, egy kölcsönvarrógép, valami olcsó anyag, egy jól választott snitt vagy éppen egy kis idő, türelem, anyáink, nagyanyáink vagy a saját megunt, divatjarmultnak hitt rongyai között keresgélni, hogy valami nagyon divatosra akadjunk.

L. Ferencfalvi Éva

A kabátkák, a széles gallérok mellett elmaradhatatlan kiegészítő: a kalap

KERESZTREJTVÉNY

KIJÓZANÍTÓ

Rejtvényünk fő soraiban Lope de Vega: A kertész kutyája című művéből idézünk. Megfejtésül ezt kell beküldeni.

VIZSZINTES: 1. Kivándorol. 8. Kifogás is van ilyen. 13. Az idézet első sora. 15. Angol filmek végén látható szó. 16. Akasztófa. 17. Kőművesmunkát végző. 19. A kozákok csendes folyója. 21. Cicero is ezt mondta. 23. Kertészterület ismert termelőszövetkezet. 24. Mely időben? 26. Győr folyója. 28. Szálakat összefoga. 29. Politikai felvilágosító munkát végez. 31. Traubi... üdítő ital. 33. Szín. 34. A villamos elődje. 36. Török tisztai rang. 37. Mértékegységrendszer. 38. Pára! 39. Járom. 40. ...step; tánc. 41. Kettősbetű. 42. Szögfűgvény rövidítése. 43. A leggyakoribb színezékesalád. 44. Csipkebokor. 47. A 25. és a 26. sor kezdete. 49. Község Győr-Sopron megyében. 51. Kötelekezőt megszüntető. 52. Ősi művészet. 54. Közéleleti állam. Eger német neve. 57. ... és a varázsló: Thomas Mann műve. 59. Női név. 61. Az ittrium, a jód és a vanádium vegyjele. 62. A megadott méretnek megfelelő. 64. Lent. 66. Beigittölték. 70. Szegedi egyetem névbetűi. 71. Hivatalos iratból adott részlet.

FÜGGŐLEGES: 1. Mezőgazdasági eszköz. 2. Az idézet folytatása. 3. Ázsiai terület. 4. Orosz realista festő volt. 5. Madagaszkári és belga autójel. 6. Nagyon kíván. 7. Gazember. 8. Duna-szakasz. 9. A litium és a fluor vegyjele. 10. Vigyázz, kocsis, lyukas... 11. Rejtvényfejtő operaház. 12. Régi fegyverrel felszerelték. 14. Úgyvéd. 18. Külső helyen népiesen. 20. Kabarészervező volt (Károly). 22. Turku svéd neve. 24. Kínai politikus volt. 25. Őrzésre átadott. 27. Alkalmos jelzője. 30. Rémfilmek hőse volt (Béla). 32. Vadgalamb névelővel. 35. Sajnálni kezd! 40. Görög légitársaság. 41. Török szultán elterjedt névváltozata. 42. Remegés, félelem. 44. Harci játék. 45. Nagy színészünk volt (Árpád). 46. Hasonul páros betűi. 48. Az értelmi fogyatékosok oktatásának szervezője volt (János). 50. Félre nagyobb része! 53. Kisiparosok csúcsterve. 55. Az utcára hajt! 58. Eltulajdonított. 60. Ez a piros riktó. 63. Osztrak, belga és thaiföldi autójel. 65. Tolsztoj személyneve. 67. Katonai, röv. 68. Azonosok. 69. Magyar film címe.

Házy László

BEKÜLDENDŐ: vízszintes 13. és függőleges 2. A beküldés határideje XI. 4.

A Hódmezővásárhelyi Hódgép Vállalatnál az ötvenéves nullszéria után francia megrendelésre megkezdtek a Puli kisautók sorozatgyártását. A 325 köbcentiméteres, egyhengeres olasz motorral meghajtott járműből félezeret rendelt a francia vevő. (MTI-fotó: Németh György)

Imádkozzatok, de ne jógázzatok

Számítani kell a jógát a katolikus kolostorokból! — Röviden így foglalható össze Ratzinger bíboros, a Vatikánban működő Hittani Kongregáció vezetőjének utasítása, amely a 30 Giorni című egyházi folyóiratban jelent meg. A bíboros aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a keleti meditációs technikák egy idő óta behatoltak a kolostorokba, a lelki-gyakorlatos házakba, sőt a plébániákra is. A jelenséget annyira kivetni valónak ítélik Rómában, hogy elhatározták, az év végén közreadják a keresztény imádkozás dokumentumát. Addig is, a Szent Péter-bazilika közelében lévő jezsuitaközpont Bevezetés az elmélyült imádkozásba címmel tanfolyamokat indít. A jóga elleni keresztetűhárdjárásban véleményt nyilvánított a pápai egyetem rektora is, aki szerint a keleti meditációs technikáknak van létjogosultsága, „nekünk azonban nincs olyan módszerünk, amely a testet összekapcsolja a lélekkel az áhitatban”. Acharupambal atya indiai származású, s ha valaki, ő igazán ismeri a meditációs technikákat.

Vezér utcai lakótelepen igényesen kialakított, első emeleti, 3 szobás plusz társalgó-szobával, lakás garázzsal, lomtaróval, eladó, vagy elcserélem új, jó helyen lévő kertessel vagy angol típusú lakással. Értékegyeztetéssel. Károl Gáspár u. 3. I. Tel.: 33-289.

Bolyai utcán, 6 lakásos társasházban, 2 szobás, hallos hitelmentes örökös eladó. Erd.: a 26-681-es telefonon.

Eladó garzon lakás. Erd.: Angyalórád tér 10. I. 12., egész nap.

Eleserélem két és fél szobás étkező, garázs tanácslakásom kertessel házra. „V. emelet” jellegére a kiadóba.

Vezér utcai lakótelepen, 74 nm-es, 3 szobás lakás garázzsal vagy anélkül eladó. Irányár: tehermentesen 2400 Ft nm + garázs. Gárdonyi u. 1. II. 8. Tel.: 35-564.

Eladó 2 szobás + étkező, nagy konyha, 60 nm-es, hitelmentes lakás. Lehel u. 14. V. 34. Telefon: 25-403. 14 óráig.

3 + fél szobás, 70 nm-es, szövetkezeti lakás eladó. Erd.: Hunyadi u. 10. I. 3.

2 plusz 2 fél szobás, vernikert, tanácslakásom cserélem saját tulajdonra. Telefonos jellegére a kiadóba.

Eleserélem Bethlen utcai 3 szobás, összkomfortos tanácslakást + 1 szobás komfortos lakást debreceni kertessel házra, sima cserével. Vörös Hadsereg útja 66. sz. 2.

Belvárosi 80 nm-es lakás + fél millióért telefonos kertessel keresek „2.1 millió” jellegére a kiadóba.

Eladó másfél szobás, összkomfortos, kitűnő állapotban lévő, tehermentes, azonnal beköltözhető örökös lakás csendes környéken. Holló János u. 5. I. 7. Erd.: szombaton, vasárnap, a helyszínen. Hétközben: este 06-1562-018 telefonon.

Debrecen, István út 117. fszt. 2. szám alatti OTP-s lakás számát sűrűsíteni eladó. Erd.: szombat, vasárnap, egész nap.

Eladó 2 szobás, étkező, 54 nm-es, OTP-s lakás készpénzért, vagy OTP-átváltással, esetleg felértékeléssel. Erd.: Tócskörtér 2. III. 24.

Minigarzon lakásom eladom. Erd.: a hirdetés napján, 17 óráig. Dienes J. u. 25. IV. 82.

Eladó Vásárosnaményben kertesszel, 3 szobás, összkomfortos, 68 nm-es lakás (garázssal), alpincezett garázzsal. Irányár: 15 000 Ft nm. Erd.: Cs. Kovács, Vásárosnamény, Ipar u. III. 2.

Eladó 1 + plusz 2 fél szobás, 60 nm-es OTP-s lakás, 22 ezer nm. Ugyanott a sámsóni zártkertben, 275 n.-61 telek, tetőtérbeépítési közhatal. Erd.: hét végén. Zöld Sándor u. 24. fszt. 1.

Keleti, balmazújvárosi szakaszban faház eladó. Villányi, stég van. Tel.: 17-207. 17 óra után érdeklődni.

Eladó Csapókert u. 6. sz. alatti, 3 szobás családi ház. Erd.: érdeklődni: hét végén, egész nap. Hétközben 17 óra után.

Fiatal házaspár 1,5-2 szobás lakást bérelne kb. 1 évre. „Bátorozott” jellegére a kiadóba.

Sámsónkertben, 400 n.-61 kert olcsón eladó. „Közlekedés jó” jellegére a kiadóba.

Eladó 95 százalékos készültű kertessel ház. Debrecen, Éva u. 1.

Laktanya utcai 71 nm-es 3 szobás, III. emeleti OTP-s lakás eladó. 31-078.

Termő virágkerteszetemet betegség miatt eladom, vagy bérbe adom. Erd.: szombat, vasárnap. Bibic u. 14., Czipbere.

Belvárosban telefonos házat vagy hárszert bérelnék úresen hosszú távra. Ajánlatokat „Ev végén” jellegére a kiadóba.

Másfél szobás főbérlő nélküli lakást keresek alberletbe a Nagyállomás környékén. „3500 Ft plusz rezsit” jellegére a kiadóba.

Szoba kiadó egy vagy két diáklány. Csanak u. 14. II. 10. 17 óra után.

Temetőben sírköveket, sírrendeltetést, sírbeültetést, megbízhatóan végzek. Kovács, Szabadság útja 107.

Butikba fiatal lányt eladóknak felveszek. Erd.: a 22-615-08 telefonon.

Felvezek jogisítvánnyal rendelkező kis kertigépeket kezelő, kert munkást. Ottóro u. 91., a konzervgyárral szemben.

Női-ferfi fodrász ügyes, jó megjelenésű fiatalember elhelyezkedne, sürgősen. Telefon: 33-289.

Férfifodrász januártól elhelyezkedne, kis iparosnál. „Egy műszak” jellegére a kiadóba.

Hamarosan átvehető Lada 1300-as combi kiutalás eladó. Telefon: 16-811.

ELFOGYOTT KEDVELT KOZMETIKUMA, TESTÁPOLÓJA, vagy újabb készítményt szeretne kipróbálni? Keresse fel 1989. OKTÓBER 24-26 IG A KPVD SZ József Attila Művelődési Házat (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 58. I. em.) ahol a CAOLA, A KÖBÁNYAI GYÓGYSZERÁRUGYÁR, A BIOGAL, A SZILAS MENTI MGTSZ, A HERBÁRIA ÉS AZ ANAKONDA készítményeiből választhatja ki önmaga számára és ajándékozásra a legmegfelelőbbet. NYITÁS: 1989. október 24-én 10 órakor. A bemutatott készítményeket a helyszínen megvásárolhatja, sőt kivásárolására ajándékosmagot is készítünk. EGYES TERMÉKEK ÁRENGEDMÉNNYEL KAPHATÓK! Szakmai programok, kozmetikai bemutatók, tanácsadás! Érdemes vásárolni, mert 300 Ft-on felüli vásárlás esetén meglepetést tartogatunk. NYITVA TARTÁS: 10-18 ÓRAIG Keresse fel bemutatókat, megéri!

HALÁLOZÁS Fájó szívvel tudatjuk, hogy a szerető férj, apa, nagypapa, és dedapa. VÁRJAS PÁL nyugállományú rendőr őrnagy 86 éves korában elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1989. október 23-án, 13.30 órakor lesz a Körtető 1. sz. ravatalozó terméből rendőri tiszteletadásal. Lakás: Debrecen, Thomas Mann u. 45. sz. fszt. 26. A gyászoló család és volt munkatársak. Csatládnok szívében, lelkeben megszorodva tudják szeretettel, barátainkkal, ismerőseinkkel, hogy a szeretett gyermek, férj, édesapa, MIKÓ ADAM MAV-tömrőnk, 43 éves korában, 1989. október 13-án, az esti órákban, Polgár község határában, a 36-os műton, lelkiismeretes munkavégzés közben, más áttal okozott, szerencsétlen haláleset áldozata lett. Temetése Debrecenben, a Körtető 1. sz. ravatalozójában 1989. október 23-án 13 órakor lesz a záhonnyl MAV-igazgatóság, a sírnál a református egyház szolgálatával. Gyászoló család. Záhonny, Baross G. u. 6. sz. Rottwelle: szüke kölykök: kitűnő szülői eladók. Irén u. 44. sz. (Budai Nagy Antalból nyílik.) Fajtatárisztr Ir szetter kölykök eladók. Gyepűs: 14. Bejárát: Halastó utca felől. Elvesztett október 15. estől 16. hajnalra 15. 2 éves, piros talpra, vemhe: úszó, 3 Mar tinka: ut 4 kilométer kónél lévő legelőről. Nyomra vezetőjét 10 000 Ft jutalomban részesítem. Cim: Debrecen, Kacitány u. 20. 0 km-es Maruti 800-as, piros eladó. Erdőlődi: Görkey u. 16. VII/6. 16-18. szombaton, vasárnap egész nap. Kukorica, lábom, eladó. 32-434. Fajtatárisztr tacsító, 6 hetes, eladó. Erdőlődi: egész nap. Lefkovits u. 66. Tessék csemetni! EAN 1000-es esztergápad. lábatlanl zárazs eladó. Honvédtető u. 13. Ir szetter kisgyűke cicsón eladók. Bevencsón Páltag. Bánt u. 17. (Szakközépiskola mögött.) Eladók kivasz: Kiskutyák. Debrecen. Vámospécsi út 218. Minirendőny, házigezteselg biztonságos, rekurá garanciával védke: re is. Arengedmeny, rövid határidő. 16-tól 27-937-en. Thomas Mann u. 31. IV. 17.

Nyugodtan alszom! Vízumomat, a KARAVÁN KFT. intézi! Darabos u. 9-11. I. 19. Telefon: 18-344 43

ÁRU AJANLATUNK PK-panel, E jelű, VB-gerenda, FB. 60-19 kerámia fémöbéltestest, fenyő fűrészáru 25-50 mm, NDK-import Simplex, Karborobot V-40 és Totya kazánok nagy választékban. FELHÍVJUK VÁSÁRLÓINK FIGYELMÉT, hogy november 1-jétől leltározás miatt az árukiadás szünetel.

A DEBRECENI BAROMFI-FELDOLGOZÓ VÁLLALAT azonnali belépéssel felvesz két műszakos beosztás mellett feldolgozáshoz NŐI DOLGOZÓKAT, HÚSIPARI SZAKMUNKÁSOKAT, egy műszakos beosztás mellett ELEKTRONIKAI MŰSERÉSZT, vagy TECHNIKUS MIKROPROCESSZOROS ismeretekkel, valamint katonaságtól leszerelt, gyakorlatlall rendelkező KAROSSZÉRIALAKATOST, TARGONCASZERELŐT és E kategóriás jogisítvánnyal rendelkező GÉPKOCSIVÉZETŐKET. Kilépett és gyakori munkahelyet változtatók jelentkezését nem kérjük. JELENTKEZÉS: Debrecen, Dószegi út 1., munkaügyi osztály.

A BIHARKERESZTESI GAZDASÁG megvételre ajánl korlátlan mennyiségben takarmányburgonyát 2 Ft kg-os áron. AZ ÁRU ÁTVEHETŐ: Hajdúszoboszlói Á. G. burgonyatisztító üzeménél. Ügyintéző: Forgó Sándor. Munkanapokon: 7-16 óráig. Biharkeresztesi gazdaság központi telepén. Ügyintéző: Sáfian László. Átvétel időpontja: munkanapon és munkaszüneti napon 7-16 óráig. Érdeklődni lehet: munkanapon. Telefon: Biharkeresztes 25. Telex: 72-539.

CSIZMA- és cipővadász! NŐI, FÉRFI, GYERMEK BŐRCSZIMÁK ÉS HŐTÁPOSÓK, FÉRFI-NŐI CIPŐK, valamint egyéb RUHÁZATI CIKKEK nagy választékban kaphatók a: BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ VÁLLALAT, Debrecen, Simonffy u. 1/C Tel.: 10-890.

Dolgozókat alkalmaznak Az Alterra Közmű- és Mélyépítő Vállalat 1. sz. területi főmérnöksége felvételre keres ács-állványozó, lakatos szakmunkásokat, jó kereseti lehetőséggel, valamint éjjelőrjt. Jelentkezni a Debrecen, Rózsahágy u. 4. sz. alatti irodában lehet. A DMTE Sportgyógyászati felvételt: re kére: 1 56 hűtőgépezet, 2 fő mosóni. Jelentkezés: Erdet László létesítményvezetőnél, reggel 10-12 és 8 óra között. Cim: Debrecen, Oláh Gábor u. 5. sz. Üzletkötőket keresek könyvtárisztáshoz főfoglalkozásában. Kiemelt jövedelmezési lehetőséget biztosító. Szükséges lakás, telefon és személygépkocsi. Jelentkezéseket „Kleopátra” jellegére a békéscsabai Hirdetőbe kérem. A Hajdú-Bihar Megyei Tanács Utépitő Vállalat keres pénzügyi eladó-statisztikus munkakörbe dolgozókat azonnali belépéssel. Mérésképes könyvelők előnyben. Jelentkezni a vállalat irodájában, Hajdúszoboszló, Hóttörzs u. 164., levélben Pf. 29. címen.

KÖZLEMÉNYEK Elelmiszerboltomat a Hortobágy u. 7. alatt megnyitottam. Szombat délután és vasárnap délelőtt is nyitva tartok. (x) Bécs 1989. október 30-án. 5 napos autóbuzos utazás Isztambulba 1989. november 5-9. Autóvásárlás Belgiumban 1989. november 12-16. Jelentkezés és felvilágosítás: Expressz Utazási Iroda, Debrecen, Vörös Hadsereg útja 77. Telefon: 18-332. (x) Saját természetű gyümölcsös bő választékban kapható mindnapon 7-18 óráig. Debrecen, József Attila u. 33. (x) Vízumgyorsoszló! Karaván Kft. Darabos u. 9-11. Telefon: 18-344/45. Vízumcentrum a centrumban (x) Karácsonyi vásárlás Isztambulban. 5 nap. XI. 2-6. 2850 Ft + 70 DM. Váltó Kft. Telefon: 21-782. (x)

SZÖNYEGKER KFT. FÜGGÖNYSZALONUNK a Kálvin téren nagy választékban kínálja a GARDÉNIA CSIPKEFÜGGÖNYGÁR PASZOMÁNYÁRUGYÁR termékeit, valamint NDK importfüggönyöket. BENNÜNKET ÉRDEMES FELKERESNI!

Felső bőrruházati termékek, jó minőségű bőrdöndők, táskák, sportruházati cikkek ADÁS-VÉTELE Debrecen, Hatvan u. 27. sz. 30% CENTRUMHÉTFŐ FÜGGÖNY, MÉTERÁRUK, MŰSOROS KAZETTÁK

LABDA Ma: A labda tizenegyes mérkőzés s.ombator bajnoki Békéscs 13.30: Spartacus Játékvezető L. A jelenlegi táblázatok 10. DVSC 15. B.-csab Komlóspályaedző - A C pel ellen lították MLSZ fe nem tilto tagja. De elutazunk szakázás Előre Spa Csabán nemcsak tokat szer tervezett Horváth Sándor Adorján, Csizsár, Kosok: M Tóth. KOSÁ Szeg Városi néző. Vez lázs. KÉZIL D. D 19-18 Kőer ut te: Humn D. Dózs Török, 4, 2. Dáskál te 1. Cse Áment 3. ván, Ván III. Ker Ritz, Ta Györfi 2. Rányó 5. Wentzel, Edző: Pa Kiállítá perc. RÖPLA DVS 3:2 Almásf zette: Hu DVSC: Erdősné, né, Sándo Tornyos, Jánosik. A DVSC zótlén eld Almásfűz szécsapás nem nyer a Duna-p rosz soró Kedden mérkőzést gyar A, utánpótlás lamennyi leti találk közös felk Bicskei kapitány hívott szakvezető azért vol nem bizt don szer valamenny ni a görög gos össze tány min lékra s zsa M Emilre, Lovász P

LABDARÚGÓ NB I

Ma: Békéscsaba-DVSC

A labdarúgó NB I-ben a tizenegyedik forduló nyolc mérkőzését rendezik meg ma, szombaton. A Debreceni VSC ezúttal Békéscsabán küzd a bajnoki pontokért.

Békéscsaba sporttelep, 13.30: Békéscsabai Előre Spartacus—Debreceni VSC. Játékvezető: Hartmann (Varga L., Aczél). A két csapat jelenlegi helyzete a bajnoki táblán:

10. DVSC	10	3	3	4	7	-	9	12
15. B.-csaba	10	2	2	6	5	-	14	8

Komlóssy Imre, a DVSC palyaedzője:

— A csapatunkból a Csepel elleni mérkőzésen kiállították Tóth Lajost, akit az MLSZ fegyelmi bizottsága nem tiltott el, ezért a keret tagja. Debrecenből pénteken elutazunk és Békéscsaba éjszakai mérkőzésünk az Előre Spartacus együttesével. Csabán jó játékosok várak és nemcsak pontot, hanem pontokat szeretnénk szerezni. A tervezett kezdő tizenegy: Horváth B. — Balogh, Nagy, Sándor, Szűcs — Moldván, Adorján, Rostás, Vancsa — Csizsár, Márton, Cserejék. Csapatvezető: Mező, Plóka, Dan és Tóth.

NB II — vasárnap Debrecenben: D. Kinizsi—Szolnok.

Vághid utcai sporttelep, 13.30: D. Kinizsi—Szolnoki MÁV MTE. Játékvezető: Fazekas (Horváth Gy., Márta). A két csapat állása:

10. Szolnok	9	2	4	3	13	-	16	10
12. D. Kinizsi	9	2	3	4	7	-	8	9

Garamvölgyi Lajos, a D. Kinizsi edzője:

— Fehér és Horváth sérülés miatt nem állhat a csapat rendelkezésére. A várható eredményről? Hazai környezetben feltétlenül győzünk kellene, hiszen szeretnénk visszazárkózni a középmezőnybe. A tervezett kezdő tizenegy: Vadon — Tóth K., Takács, Tréfa, Szilágyi — Szántai, Váczi L., Tókes — Papp, Keresztesi, Benyó.

Kazincbarcikai pálya, 13.30: KVSC—DMTE. Játékvezető: Mester (Herbály, Adam). A két együttes jelenlegi állása a bajnoki táblán:

2. K.-barcika	9	6	0	3	14	-	6	18
8. DMTE	9	2	6	1	14	-	10	12

Magyarits Miklós, a DMTE palyaedzője:

— A DMTE együttese vasárnap reggel különböző utazik Kazincbarcikára, ahol csapatunk szeretné megőrizni idegenbeli veretlenségét. A kezdő tizenegy a következő: Szabó III. L. — Ludánzsi, Zsupos, Till, Pipó — Kiss, Szabó I. A., Fodor, Rozsnyói — Szabó II. A., Honti.

NB III

A labdarúgó NB III Tiszacsoportjának e heti tizedik fordulójában két mérkőzést ma, szombaton rendeznek (kezdés: délután fél 2-kor): Szeghalom—Balmazújváros és Borsodi Építők Volán—Borsodi Bányász.

A vasárnapi program (kezdés: délután fél 2-kor): Hajdúnánás—Tiszavasvári, Hajdúszoboszlói Bocskai—Mátészalka, Edelény—Kaba, Léninváros—Hajdúböszörmény, Kisvárdai—Rakamaz, Ózd—Mád.

Fülep K.

KOSÁRLABDA NB I

Szeged SC—Dekó SE 82-67 (40-40)

Városi sportcsarnok, 1000 néző. Vezette: Görgényi, Balázs.

Szeged SC: Pálkerti 7, Simon 8, Palicz 10, dr. Timár 8, Guóth 11. Csere: Dunai 9,

Kónya 7, Golinski 14, Jáhni 8. Edző: Földi Sándor. Dekó SE: Józsa 2, Brabanc 14, Shirian 19, Szekeres 2, Fejes 11. Csere: Kisházi, Szabó L., Senánszky 12, Asztalos 7. Edző: Ráthonyi Tamás.

KÉZILABDA NB I

D. Dózsa—III. ker. TTVE 19-18 (12-9)

Köer utca, 200 néző, vezetett: Hummel, Kiss, L.

Hétméteresek: 5/3, illetve 3/3.

D. Dózsa: SZATHMARI — Török, 4/2, Bördás 4, Sipos 2, Dászkál 2, Molnár 1, Fekete 1. Csere: Kedves 2/1, Áment 3. Edző: Ókrós István, Vámos Miklós.

A Debreceni Dózsa a mérkőzés esélyesebb méltóan kezdett és végig irányította a játékot, ám ennek ellenére a vártnál kisebb különbség alakult ki, ezért szoros mérkőzést láthattak a nézők. A találkozó hajrája különösen érdekes volt, mivel a hazaiak igen közel álltak az egyenlítéshez, és így a pontszerzéshez.

III. Ker. TTVE: IHÁSZ — Ritz, Tarjányi, Dobrovits, Györfi 2, Kroczó 5/3, SÁFRÁNY 5. Csere: Szabó G. 4, Wentzel, Méri 2, Somlyay. Edző: Palásty László. Kiállítások: 8, illetve 4 perc.

A második féldő elején ismét a szegediek húztak el, és ezzel el is dönt a bajnoki pontok sorsa. Hiába biztatta a lelkes közönség kedvenceit, a felzárkózás nem sikerült, és végig nyolc-tíz pont előnye volt a szegedieknek. Ráthonyi Tamás edző a mérkőzés lefújása után kritikus hangnemben értékelte a látottakat. Véleménye szerint felesleges kifogásokat keresni a vereségre, inkább be kell látni, hogy ezen a találkozón mind védekezésben, mind támadásban elmaradt tudásától a debreceni együttes.

V. Gy.

RÖPLABDA NB I

DVSC—Hungalu ATSC 3:2 (12, 12, -11, -10, 13)

Almásfüzitő, 100 néző, vezetett: Huszti, Semler.

DVSC: Benyó, Percesi, Erdős, Leiszné, Cimpocáné, Sándor. Csere: Agócs, Tornósy, Kárándi, Siposné, Jánosik. Edző: Fodor Antal.

A DVSC számára kedvezően előjelekké utazott el Almásfüzitőre a bajnoki öszecsapásra, hiszen öt év óta nem nyert debreceni csapat a Duna-partiak ellen. Ezt a rossz sorozatot sikerült most megszakítani és kilencvenhárom perces nagy csatában legyőzték a vendéglátókat. A debreceni röplabdázók ezzel a győzelemmel megpróbálták javítani a keddi, BVSC elleni elvesztett találkozót.

A DVSC a mérkőzés után elutazott Brnoba, a Duna-kupa nemzetközi röplabdatorna csehszlovák fordulójának színhelyére.

K. Gy.

A görögök ellen készülnek labdarúgóink

Kedden és szerdán három mérkőzést játszanak a magyar A, olimpiai, illetve utánpótlás válogatottak. Valamennyi keret az előkészítő találkozókat megelőzően közeli felkészülést tart.

A DVSC a mérkőzés után elutazott Brnoba, a Duna-kupa nemzetközi röplabdatorna csehszlovák fordulójának színhelyére.

Bicskei Bertalan szövetségi kapitány huszonkét játékosát hívott meg, amint azt a szakvezető elmondta, erre azért volt szükség, mivel nem biztos, hogy a külföldi szereplő válogatottak valamennyien el tudnak jönni a görögök elleni barátságos öszecsapásra. A kapitány mint biztonsgági tartatlakra számít még Józsa Miklósról, Lőrincz Emilre, Duró Józsefre — En Lovász Ferencre is. —

A DVSC a mérkőzés után elutazott Brnoba, a Duna-kupa nemzetközi röplabdatorna csehszlovák fordulójának színhelyére.

Tibor (Ferencváros), Pintér Attila (Ferencváros), Limberger Zoltán (Ferencváros), Bognár Zoltán (Haladás), Róth Antal (Feyenoord), Keller József (Ferencváros), Kiprich József (Feyenoord), Kovács Ervin (U. Dózsa), Fitos József (Panathinaikos), Détári Lajos (Olimpiakos Pireus), Bánki József (Ferencváros), Bognár György (Toulon), Vincze István (Lecce), Ficher Pál (Ajax), Boda Imre (Olimpiakos Volos), Kovács Kálmán (Auxerre), Jován Róbert (MTK-VM). A Magyarország—Görögország mérkőzést szerdán 17.30 órakor játsszák a Népstadionban.

Miből él a sportoló?

A minap ezen az oldalon a sportfinanszírozásunk múltjáról, jelenéről és talán lehetséges jövőjéről írtam. Főleg a rendszer, a struktúra oldaláról közelítettem a problémához, amely nem véletlen, mert véleményem szerint a változtatás az említett területen a legszükségesebb. Ugyanakkor nem tudtam kizárni már akkor sem az egyéneket, a sportolókat, akik a saját bőrükön érzik a sportteljesítmény támogatásának elnyelést és hátrányait is.

A sportolók úgynevezett sokrétűbb annál, semhogy abban az írásban néhány mondatban elintézhető lett volna. A mai állapot pontosabb megértése miatt vissza kell kanyarodnunk néhány évtizedet.

Az ötvenes években a párt- és állami vezetés a sportnemzetet hamis illúziókat alkottatta ki az állampolgárok tudatában. A sportoló számára az eredményesség élelmet, ruhát, utazást és számos egyéb privilégiumot eredményezett, amiért a versenyző képes volt a „vérét” adni. A kiváltságok léte rendkívül erős motivációt jelentett, ugyanakkor az egyén nem vette észre, hogy a minél magasabb színvonalú eredmény érdekében manipuláltak vele. Ráadásul a sikerrel a politikai vezetés az emberek többségének éhes „száját” tömte be.

Az életpályájának javulásával, módosulásával a korábbi előnyök egy része elvesztette jelentőségét, ám találtak újabbakat. A soron kívüli lakáshoz juttatás, a magas jövedelem és a sportpályafutás befejezése utáni évről való gondoskodás került előtérbe. A többi létező előnnyel együtt a felsoroltak még mindig számos fiatalat serkentettek a sportolásra.

A közelmúlt szükség szerű társadalmi változásai már megkezdtek és várhatóan végleg szertefoszlatták a privilégiumok vonzerejét. Véleményem szerint ez nem baj, de lépjen helyébe a ma és a holnap korszerű dotálási rendszere. Azért sürgetem mindezt, mert a sportolók életkörülményei alaposan átalakultak.

Az előbb említettem, hogy a sportolók többek között magasabb anyagi juttatásban részesültek. A jövedelmek másfélszer, két-

szer vagy még többször volt magasabb a magyar átlagjövedelemtől, míg ma ez az „előny” eltűnt, pontosabban egy-két sportág képviselőire szűkült. Konkrét példát is említek — igaz, név nélkül, és remélem, ha végigolvassák a továbbiakat, akkor megértik a nyilatkozó álláspontját —, hogy megvilágítsam a változás következményeit. Válogatott sportoló említette, hogy öt évvel ezelőtt nyolcezer forint alapfizetést kapott, ami a bruttó fizetés előtti fizetési viszonyok között jelentős összeg volt. Am azóta alig növekedett a fizetése, és ma tízezer forint. Ez értékét tekintve messze elmarad az előzőtől. Ez nem egyedi példa, hanem inkább a többség helyzetét mutatja be.

Egymás után sorakoznak a kérdések. Ha már a pénz sem, akkor mi motiválja a sok aloidattal járó életre az embereket? Folytathatjuk úgy is, hogy az igazi sportélet élők a jövedelmük reálértékének csökkenése miatt miből élnek?

Vagy vállalják a sportolók a szolidabb életet, vagy az eredményesség rovására különböző mellékjövedelmek után szaladnak. Az edzések közötti pihenőidőt különböző munkák végzésével töltik. Az edzők, ha megtudják, akkor sem tesznek ellene semmit, mivel ismerik a sportolók helyzetét. Így viszont az edzők is feladja annak a lehetőségét, hogy versenyzőik tehetségüknek megfelelő maximumot érjék.

Valójában nehéz elmarasztalni a keresetkiegészítést folytató versenyzőket, de ugyanakkor világosan kell látnunk, hogy mennyire áldatlan a mai helyzet. Többféle megoldás lehet a versenyzők szempontjából is. Egyrészt, rajtuk is múlik, hogy mennyi ideig vállalják ezt a kettősséget. Megtehetik, hogy elmennek dolgozni, és mellette sportolnak vagy vállalják a főállásban való sportolás mai körülményeit, de fontosnak tartom, hogy nyíltan és őszintén szint valljon mindenki, és ehhez kell igazítani a mércét. Persze a teljesítményorientált dotálási rendszer bevezetésével a sportvezetők megkönnyítenék a sportolók döntését.

H. K.

HÖLÉGBALLON

Szűcs Sándor a bajnok Végh Sándor harmadik

A hajdúszoboszlói repülőtéren október 15-től rendezték meg a X. hőlégballon országos bajnokságot, melyre 32 csapat érkezett, azonban csak 31 vett részt felkészüléseken. Kezdetben eső és szél zavarta a rendezvényt, majd kedvezővé vált az időjárás. Összességében pénteken délelőtt rendezték meg az utolsó, a 15. felszállást és ezután kialakult a végeredmény. A bajnoki címet Szűcs Sándor szerezte meg, a tavalyi győztes, a Kardos Miklós (Mezőgazdasági és Műgyemti repülőklub) 8981,43 ponttal.

Végeredmény. Hőlégballon ez évi országos bajnokságának győztese: Szűcs Sándor (Mezőgazdasági és Műgyemti repülőklub) 11 056,57, 2. Molnár Csaba (MHSZ győri repülőklubja) 10 501,63, 3. Végh Sándor (MHSZ hajdúszoboszlói repülőklubja) 9940,42, 4. Bóta János (MHSZ szolnoki repülőklubja) 9859, 29, 5. Jakab János (MHSZ szolnoki repülőklubja) 9241,56, 6. Kardos Miklós (Mezőgazdasági és Műgyemti repülőklub) 8981,43 ponttal.

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

Október 21., szombat
Kerekpár
 Hajdúszoboszló, Gönczy Pál tér 1. sz., 9: Olimpiai és Róna próbátúra, 60, 50 és 25 km-es távokon.
Kézilabda
 DMTE nygerdei sportcsarnoka, 10.30: D. Közúti Építők—Körmend (női, NB I B, Ladányi, Mikhardi). — Medcor-pálya, 11: D. Medcor II—Hajdúszoboszló (női II. o., Kallos, Nagy K.).
Vidéken, NB II. Nők (11): Hajdúböszörmény—Türkeve (Ócsay, Patkai). — Férfit (15.30): Balmazújváros—Pestlőrinc (Berente, Garamvölgyi). — Megyei bajnokság, Nők: Kaba—Hajdúsámson (9.30, Kordás, Simon), Földes—Nádudvar (13. Taliz, Zavaezki), Derecske—DVSC II (13, Gacsályi, Mezei). Férfit (15): Létavértes—Nyíradony (dr. Anderko, Kecskés).

Ritmikus sportgimnasztika
 Városi sportcsarnok, 15: Nemzetközi verseny a Kinizsi-kupért, magyar, vilniusi és perjesi résztvevőkkel. Első napi program.
Röplabda
 DMTE nygerdei sportcsarnoka, 14: D. Universitas—Szombathelyi Styl. Férfi NB I-es mérkőzés.
Teke
 DMTE nygerdei automatapályája, 10.30: DMTE—Kinizsi Sor. NB II-es csapatmérkőzés.
Tollaslabda
 Gépipari szakközépiskola tornaterme, 11: Felöltök egyéni és páros versenye a Hajdú-kupáért. Folytatás vasárnap.

Október 22., vasárnap
Kézilabda
 Városi sportcsarnok, 17: D. Dózsa—Pécsi MSC (Dzsipoff, Kiss). Férfi NB I-es mérkőzés. — Isptály utcai pálya, 10: D. Sportiskola—Hajdúnánás (női megyei, Katona, Nagy M.).
Vidéken, Megyei bajnokság, Nők (11): Berettyóújfalu—Balmazújváros (Komáromi, Sídó).
Labdarúgás
 Nygerdei stadion, 11: DVSC—Békéscsaba (NB I-es serdülő), Fazekas, Hunyadi, Fodor M.). — 12.30: DVSC—Békéscsaba (NB I-es ifjúsági, Hunyadi, Fazekas, Fodor M.). — DMTE nygerdei sportcsarnoka, 11: DMTE—SI—Kazincbarcika (NB II-es serdülő, Papp Z., Tóth S., Domokos). — 12.30: DMTE—SI—Kazincbarcika (NB II-es ifjúsági, Tóth S., Papp Z., Domokos).
Vidéken, Püspökkladányi körzeti bajnokság (11): Nagyvárad—Biharnagybajom. Tetétlen—Gáborján.

Ritmikus sportgimnasztika
 Városi sportcsarnok, 9.30: Nemzetközi verseny a Kinizsi-kupáért, magyar, vilniusi és perjesi résztvevőkkel. Befejező program.
Röplabda
 DMTE nygerdei sportcsarnoka, 11: D. Universitas—Ganz-MÁVAG. Férfi NB I-es mérkőzés.
Tollaslabda
 Gépipari szakközépiskola tornaterme, 9: Felöltök egyéni és páros verseny a Hajdú-kupáért. Befejező küzdelem.
Szabadidősport
 Margit Téri Általános Iskola, 10: A Demisz lakótelepi futóversenye, valamennyi korosztály részére.

Rendőrségi felhívás

Az utóbbi időben szélsőséges személyek (csoportok) részéről egyre nagyobb számban jelentkeznek más politikai, vallási meggyőződésű, illetve más fajhoz vagy nemzethez tartozó személyekkel szembeni gyalázkodó, élet- és testi épséget közvetlenül fenyegető, gyűlöletkeltést célzó megnyilvánulások. Ezen személyek a névtelenségbe burkolózva, a társadalmi feszültségek szítására, az egymástól való félelem elmélyítésére, a köznyugalom megzavarására, végső soron a törvényes rendbe vetett bizalom meg-ingatására törekuszenek.

Különösen kiemelkedő a provokáció veszélye nagyobb tömegeket mozgató demonstrációk, nagygyűlések, felvonulások idején. Különböző társadalmi csoportok - gyűlekezési jogokkal élve - október 22-én és 23-án Debrecenben és a megye néhány más településén a törvény szerint bejelentett tömegdemonstrációt tartanak.

A rendőrség, törvényben megszabott kötelességének eleget téve minden jogszerű eszközt felhasznál, hogy fel-derítse és távol tartsa mind-azokat, akik provokációikkal e demonstrációk békés jel-legét megzavarni törekuszenek.

Ezúton kérem fel a demon-strációiban részt vevőket és a megye más lakosa-it, hogy a provokációk meg-előzésében és megakadályo-zásában aktívan vegyenek részt. Lehetőségük szerint segítsék ebben a rendőrség munkáját. Ne hagyják, hogy törvényben biztosított, ön-tudatosan gyakorolt jogaik-ban provokátorok megzavar-hassák önöket.

Méltósággal, kulturált magatartással, önmérséklet-tel zárják el az útját az alantas szándékoknak. A fenyegetettség érzésének kik-iktatása nemzeti érdekünk, ami egyben szűkebb pátri-ánk nyugalmanak záloga is.

Papp Imre rendőr ezredes, megyei rendőrfőkapitány

HIBAIGAZÍTÁS. Lapunk tegnapi számában a Doktor úrról írt színházkritikában a nyomda hibájából tévesen Latabár Kálmán szerepel a koreográfus Latabár Katalin helyett. A nyomda a szerző és az érintettek elnézését kéri.

EMLEKHAVVERSENY. A Szovjetunióba deportáltakra emlékező ad hangversenyt a Debreceni Református Kollégium kántusa október 22-én, vasárnap délután 5 órakor a balmazújvárosi református templomban.

CUHARÉ, HARMADSOR. Nyilvános felvétel rögzíti a Magyar Rádió népzenei osztálya a debreceni Kölcsey Művelődési Központ színháztermében október 22-én este hét órakor kezdődő programját. A Cuharé, harmadszor műsorában közreműködik a Téka együttes, a Békés Banda, a Csik zenekar, a Hajdú táncgyűjtés, a Sárreői népi együttes és Turi Ferenc szölista.

KISGAZDANAGYGYŐLÉSEK A MEGYÉBEN. Október 21-én 14 órakor a hajdúdorogi moziban Vörös Vince, a Kisgazdapárt országos elnöke és Torgyán József, az elnökség tagja tart előadást, illetve tájékoztatót. Október 22-én, délelőtt 9 órakor Berettyóújfaluban, a volt megyeháza épületében, Prepeliczay István, a párt országos vezetőségének főtájkára és Torgyán József lesz az előadó.

A VÖRÖSKERESZT AZ IDŐSEKÉRT. A 15-ös Számú Vöröskereszt-alapszervezet október 21-én 16 órától idősök napi rendezvényt tart a Gázvezeték utcai párházban.

MEGJELENT a Tabu sorozat következő kötetét, Marosán György: Fel kellett állnom címmel. A kiadvány megvásárolható a Hajdú Megyei Lapkiadó Vállalat portáján, üzemmel, intézmények, társadalmi aktíváinál 117 Ft-os áron.

LOMTALANÍTÁS. A Debreceni Városgazdálkodási Vállalat október 23-án, hétfőn Alsójózsa teljes területén és Debrecen-Pallagon végez lomtalanítást.

NEFFRONTULÉS NADUDVARON. Kibővített ülést tartott október 20-án a Hazafias Népfront városi bizottsága Nadudvaron. Mándi Ernabás, a Hazafias Népfront megyei elnöke tájékoztatót a néppront IX. kongresszusáról, majd a testület megvitatta a városi eszelekvési programot, és javaslatot tett a város címe-rére.

ÁLLATORVOSI ÜGTELET. Október 21-én, szombaton reggel 6 órától vasárnap reggel 6 óráig dr. Nagy Zoltán állatorvos (Debrecen, Széchenyi u. 72. sz. Telefon: 14-712). Október 22-én, vasárnap reggel 6 órától hétfő reggel 6 óráig dr. Bálint Antal (Debrecen, Damjanich u. 39. Telefon: 26-440) tart ügyeletet.

1989. OKTÓBER 21., SZOMBAT ORSOLYA NAPJA A Nap két 6.11 órakor - nyugszik 16.47 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS SZOMBAT ESTIG: Folytatódik a nagyrészt napos, illetve derült, enyhébb idő. Számtal, de átmeneti felhősödés és egy-egy záporos szombaton a déli és keleti országrészben valószínű. A nyugati, majd délnyugati szél napközben időnként megélénkül. Éjszaka csak nehezebbé válik, és ott is csak rövid ideig marad meg a köd. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 3, 8 fok között, a legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton 20 fok körül alakul. (MTI)

ÉVFORDULÓNAPTÁR Kétszázhuszonöt éve született Nagyabonyban Bihar János (1764-1827) cigányprímás, zeneszerző, a magyar verbunkos stílus kiemelkedő képviselője.

A Napló ügyelete Zsákán és társközségeiben

Október 26-án, csütörtökön kilenc órától fél négyig a Napló szerkesztősége ügyeletet tart Zsákán és társközségeiben: 9-től 12 óráig Zsákán, a művelődési házban (ide várjuk a furtaikat is); 13-tól 14 óráig Vekerden, a nemzeti klubban; 14.30-tól 15.30-ig Darvason, az előjáróság irodájában.

Várjuk a közélettel, a helyi politikával, a gazdasággal, továbbá a Naplóval, a lapban megjelenő cikkekkel kapcsolatos észrevételeket. Témaajavaslattal, panaszokkal, előfizetés- és hirdetésfelvétellel is foglalkozunk. A panaszokra és a hivatali utanjárást kívánó kérdésekre a Napló postája című rovatunkban válaszolunk. Kirívóbb sérelmekre, az olvasóközönség elé kívánkozó érdekes témákra külön cikkben, riportban térünk vissza.

A 07 Jelenti Halálos közlekedési baleset

Október 19-én, csütörtökön 13.30 órakor a 35. számú buszról halálos kimenetelű közlekedési baleset történt. Halász Gábor 46 éves, Debrecen-Józsa, Függetlenség utca 23. szám alatti lakos kerékpárral közlekedett Debrecen irányába. A baleset helyszínéhez érve figyelmen kívül hagyott balra, így a vele azonos irányban szabályosan közle-

kedő Kanda Miklós, Hajdú-nánás, Hadnagy utca 16. szám alatti lakos a JF 05-27 forgalmi rendszámú személygépkocsijával elütötte. A baleset során Halász Gábor olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházba szállítása közben meghalt. A további eljárás szakértők bevonásával folyik. V. L.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIÓ

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

TELEVÍZIÓ

SZOMBAT BUDAPEST, 1.: 8.28 Műsorismertetés. 8.30 Tévétorna gyerekeknek. 8.35 Az élővilág egysége (amerikai ismeretterjesztő filmsorozat). 8.50 Képzőművészet. 9.00 Sport. 9.05 Kapkodó a lábaid - Sport. 9.10 Mozgás gyerekeknek. 9.15 A korona ékköve (ism.). 11.15 Unser Bildschirm. A pécsi körzeti stúdió német nyelvű nemzetiségi magazinja. 11.45 Képzőművészet. 15.35 Képzőművészet. 15.40 Otóráta - az MTV V-os stúdiójában. 16.00 Betűreklám. 16.05 Van benne valami. Barokchobbi-játék. 16.50 Pier Paolo Pasolini passiója (spanyol balettfilm). 17.40 Reklám. 17.45 Jogi esetek. 18.30 Szomszédok (ism.). 19.00 Műsorajánlat. 19.05 Reklám. 19.10 Esti mese. 19.20 Reklám. 19.30 Híradó. 20.00 Reklám. 20.05 Vers mindenkinél. 20.10 A másik ember (magyar film). 21.40 Reklám. 21.45 A Roximpadon: 9. Kentaur. 22.35 Tornász-világ-bajnokság - szerenkénti döntő. 23.35 Híradó, 3. TV2.: Kudlik Júliával és Antal Imrével. 14.00 Képzőművészet. 14.15 Tv 2.: Benne: Német nyelvlecke. Movi-kronika. 15.00 Szép hangok ózóna (angol filmsorozat). 16.25 Tv 2.: 16.35 Kölyökidő. Tizen innen, tizen túl... 17.00 Tv 2.: Benne: Reklám - Időjárás - R riportok - Zene. 18.00 Telesport. 18.25 Gyerekeknek: Hupikék törpikék. 18.49 Tv 2.: 19.00 Bonyodalmak egy bundás nő körül (angol bűnügyi filmvígjáték). 20.00 Rockstúdió. 20.40 Tv 2.: 21.00 Híradó. 21.20 Tv 2.: 21.40 Fred Zinnemann-sorozat. A he-teaik kereszi (amerikai film). 23.30 Tv 2. Napzárta.

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

Forgalomkorlátozás

A Debreceni Ellenzéki Kerekasztalban tömörült politikai és társadalmi szervezetek által megrendezett demonstráció zavartalan lebonyolítása érdekében október 22-én, 18 órától 15.45 óráig forgalomkorlátozás lesz az alábbi útvonalon: Egyetem tér-Nagyerdő körút-Simonyi út-Péterfia u.-Káivin tér-Kossuth tér-Füvészert u.-Múzeum u.-Déri tér-Posta utca-aluljáró (szervizút)-Haván u.-Kossuth tér. 18.30 órától előreláthatóan 20 óráig minden jármű forgalma tilos a Haván utcán a Bethlen utca kereszteződéséig a Kossuth térig, a Füvészert utcán a Múzeum utcáig a Haván utcáig, a Kossuth tér, az Aranybika szálloda előtti szervizúton és a Vörös Hadsereg útján a Nagytemplomtól a Bajcsy-Zsilinszky utca kereszteződéséig; 18.45 óráig előreláthatóan 20.15 óráig a Vörös Hadsereg útján a Kossuth tértől a Petőfi térig, valamint 19.45 órától előreláthatóan 21.00 óráig a Petőfi tér és a Vörös Hadsereg útján a Petőfi tértől a Dimitrov-Béke utca kereszteződéséig.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Főszerkesztő: dr. Béney József. Főszerkesztő-helyettesek: Gulyás Imre és Nagy Zsuzsa. Szerkesztőség: Debrecen, Tóthfalusi tér 10. 4024. Telefon: 12-144. sportrovát: 17-152. nyomda: ügyelet: 15-685. Kiadja: a Hajdú Megyei Lapkiadó Vállalat. Debrecen. Tóthfalusi tér 10. Postacím: Debrecen, Postafiók 72. 4001. Telefon: 12-144. Felelős kiadó: dr. Szabó Imréné, Alföldi Nyomda. Debrecen. Felelős vezető: Benkő István vezérigazgató. 1989. október 21. Megrendelési száma: 1357. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesztő postahivataloknál és kézbesítőknél. Előfizetési díj: egy hónapra: 105 Ft. negyedévre: 315 Ft. fél évre: 630 Ft. egy évre: 1260 Ft. Index: 25 627. - ISSN 0123 - 1031

SZÍNHÁZ

Csokonai: Ma 7 órakor A néma levente, Csokonai-bérlét. A Csokonai Színházban vasárnap 22-én, este 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnetben. Csokonai Színház: Október 24., kedd 7 órakor A néma levente, Thália-bérlét. Október 25., szerda 7 órakor Bánk bán, bérlétszűnet. Október 26., csütörtök 7 órakor Nines előadás: Október 27., péntek 7 órakor Hány János, Somlay-bérlét. Október 28., szombat 7 órakor A néma levente, bérlétszűnet. Október 29., vasárnap 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnet. Október 24., kedd 7 órakor Lili bárónő, Faze-Kas-bérlét.

POZSONY, 1.: 8.30 Utórok magazinja. 10.00 A tudományról és technikáról gyerekeknek. 10.40 Honvédelmi magazinja. 11.00 Tévéjáték. 12.05 A brnói férfienkkarról. 13.00 Autóverseny. 14.20 Publicistika magazinja. 15.00 R riportfilm honvédelmi sportokról. 15.50 A komikus és világa. 16.45 Mit hoz a folyó (ausztrál tévésorozat). 17.35 Zenes vetélkedő. 18.20 Tévémagazin. 19.05 Esti mese. 19.30 Híradó. 20.00 Mikromágia klubja. 20.20 Szórakoztató műsor közvetítése Brnóból. 21.30 Sporthír. 22.25 Villa a városzélién (NSZK-tévsorozat).

POZSONY, 2.: 10.00 Ami nem áll az útban (dengyel film). 11.20 Orosz nyelvstanfolyam. 11.30 Süketek tévéklubja. 12.10 Német nyelvstanfolyam gyerekeknek. 12.35 A napocskák. 12.55 Zenes műsor gyerekeknek. 16.10 Spanyol természetfilm.

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

SZÍNHÁZ

Csokonai: Ma 7 órakor A néma levente, Csokonai-bérlét. A Csokonai Színházban vasárnap 22-én, este 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnetben. Csokonai Színház: Október 24., kedd 7 órakor A néma levente, Thália-bérlét. Október 25., szerda 7 órakor Bánk bán, bérlétszűnet. Október 26., csütörtök 7 órakor Nines előadás: Október 27., péntek 7 órakor Hány János, Somlay-bérlét. Október 28., szombat 7 órakor A néma levente, bérlétszűnet. Október 29., vasárnap 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnet. Október 24., kedd 7 órakor Lili bárónő, Faze-Kas-bérlét.

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

SZÍNHÁZ

Csokonai: Ma 7 órakor A néma levente, Csokonai-bérlét. A Csokonai Színházban vasárnap 22-én, este 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnetben. Csokonai Színház: Október 24., kedd 7 órakor A néma levente, Thália-bérlét. Október 25., szerda 7 órakor Bánk bán, bérlétszűnet. Október 26., csütörtök 7 órakor Nines előadás: Október 27., péntek 7 órakor Hány János, Somlay-bérlét. Október 28., szombat 7 órakor A néma levente, bérlétszűnet. Október 29., vasárnap 7 órakor Doktor úr, bérlétszűnet. Október 24., kedd 7 órakor Lili bárónő, Faze-Kas-bérlét.

MOZI

Mamba (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 10, hn. 12. Apolló ma, vas. hn. 2, 4, 8. Meteor ma, vas. 5. Jó reggelt, Vietnam! (amerikai). Hungária ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. hn. 10, hn. 12. és 6. Híradó ma, vas. hn. 2, hn. 8. Tözsdecapák (Wall Street). (amerikai). Hungária ma, vas. f. 2. Meteor ma, vas. 7. Az utolsó császár I-II. (olasz). Hungária ma, vas. hn. 6. Angyaliszív (amerikai). 18. Híradó ma, vas. hn. 4, hn. 6. Idegen test (angol). Meteor kamara ma, vas. n. 6, n. 8. Kincesekem (angol). 16. Hír- adó ma, csak f. 12, vas. n. 10, f. 12. Egy magyar nábob - Kárpáthy Zoltán (I-II). (magyar). Meteor ma, vas. 2 óra. Lóika, Bolka vakációja (lengyel). Híradó ma, f. 10, Meteor kamara ma, vas. n. 4. Magányos farkas (amerikai). Horváth Árpád vas. f. 4, f. 6. Debreceni videomozis műsora: Híradó ma, vas. n. 10, n. 12, n. 2, n. 4, n. 6, n. 8. Menekülés a semmibe. Ha életben akarsz maradni, szöknöd kell. Szines, amerikai, 18. Művész mozi: Október 21., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel). Vértel hajszja (USA). Delta ma 2, 4, 6 óra. Alfa mozi: Október 21. Hegylakó (angol). (18). Az előadások 17.30 és 19.30 órai kezdettel tekinthetők meg. Pénztáryitás az előadások kezdése előtt 1 órával. Művész mozi: Október 22., 19.30 óra: A. Wajda: Az ígért földje (lengyel).

49 XLVI. ÉV ÁRA: 4 1989. X. Nagysz fesztivál Szegeden. rad meg. dezésében. párt k. löltjté t. egyben. kampány. tak a pol. A nagy. ka. Nyer. elnöke és. párt k. löltjté érd. újságírók. külták az. máját. A két. nagygyűlé. MSZP-eln. zül Gécz. Béla is. rfonhoz. Pál, az. ra lépe. párt nev. megjelen. Vastag. zso köve. vényen. - A t. elkezdőd. mozgalom. - mond. - Ennek. gyunk. Al. lom mos. lesz egy. Minden. rammal. Kis. A par. Perzsel. meket és. én, szom. gyán Józ. ségenél. lasztási i. gyűlésen. sen felép. szélsősége. mon lévő. nagy tets. aratva ez. gazdaérze. tő többsé. Bort, b. lád. Bold. parasztna. fogadták. velaki va. nem való. sűrűn elő. ból, kalap. hogy kis. lentős es. személyev. elnöke, T. széd elm. Kovács B. megyei, il. a hajdú. Beszedé. ban a jog. lik, kiáll. vagy bé. tések öt. kezelésük. gelőterük. állat-egés. kiemelten. anyagi, e. A kiga. ban elhar. gi rossz h. alakította. a paraszt.